

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

УРЕДНИЦИ:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ, ЉУБОМИР В. СТЕФАНОВИЋ и Д-р ДРАГУТИН П. ЈАНКОВИЋ, адвокати

Главни уредник: ЉУБ. В. СТЕФАНОВИЋ

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2½ табака. Цена му је у претплати годишње: за чланове Удружења, судије и судско особље 80, за све остале претплатнике динара 100. Поједини број за чланове Удружења судије и судско особље 10, за нечланове 12 динара. — Порурбине примају издавачка књи-жара „ПОЛЕТ“

Београд, Скопљанска ул. 5. (Тек. рачун бр. 52117 код Поштанске Штедионице, Београд) и све књижаре. Уредништво се налази у ул. Кн. Михајла 17, 1 спрат, Београд. — Прештампивање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

САДРЖАЈ:

СТРАНА:	СТРАНА
Tribonijan, Justinijanov ministar pravde od Dr. Relje Z. Popovića, prof. Univerziteta	103
Očinska i staralačka vlast (jedno uporedjenje) od Živojina M. Perića, profesora Univerziteta	105
Spor madjarskih optanata sa Rumunijom od Dr. Drag. Arandjelovića, profesora Univerziteta	108
Рене—Париз. (Конгрес француских адвоката и свечано отварање обновљене Палате Правде у Ренсу. — Скупштина Међународног Савеза Адвоката у Паризу, од Љуб. В. Стефановића, адвоката)	111
Правни положај заинтересованог лица из чл. 29. закона о Државном Савету и Управним Судовима у административном спору од Боривоја Ј. Франшиловића, секретара Управног Суда	112
Године Старости као услов за стицање пасивног изборног права од Д-р Видана О. Благојевића, адвоката	114
Селачки кредит од Аполона Еројкића	116
Есконтна листа од Бор. А. Милојевића, судије у пензији	117
Једно погрешно мишљење о § 172. кривичног судског поступка од Јов. Б. Мијушковића, судског писара	119
Кратак поглед на административно судство по нашем закону од Душана П. Мишића, судског писара	122
Годишња скупштина Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору, одржана 11. марта 1928 год. у Београду. VIII Одрешивање бранилаца и старалаца стецинских маса. IX. Гужбе противу адвоката. X. Адвокатска тарифа. XI. Чл. 122. Фин. Закона од 1927. год. XII. Изједначавање законодавства наше Краљевине. Записник Годишње Скупштине Удружења Јавних Правозаступника одржане 11. марта 1928. год. у просторијама Првостепеног Суда за Округ Београдски	127
Судска и административна пракса:	
Чл. 42. Уговора између Краљевине Срба, Хрватша и Словенаца и Вехословачке Рейублике о уређењу узајамних правних односа не односи се на обезбеђења предвиђена у закону о постоју судском у грађанским парницама Т. И. Баштинска тачица, потврђена код општинског суда, у чијој је потврди поред осталог сав-	130
лено да је сопственик имања исти продао извесном лицу, не може послужити ни као почешак писменог доказа у смислу § 245. грађ. суд. пост. Д. Д. Б.	131
У радњи опшћ. часника, издаваоца уверења о сиротином стању нема дела из § 111. у в. § 152. крив. зак., докато инкриминисано уверење не садржи сва означања, која се траже законом о таксама и његовим правилником да би се могло сматрати као уверење о сиротином стању. Т. И.	132
За привремену државину коју решава нестор. дела судија на основу чл. 2. тач. 7. измена и допуна несторних прописа за деобу имања ради државине није надлежан изабрани суд. Јуд.	133
Одредбе §§ 505. и 506. грађ. зак. не односе се и на деобе, извршене пред изабраним судом, са савлашеним по прописима грађ. суд. пост., већ само на оне деобе, које су извршене ван изабраног суда. Т. И.	133
Као је у питању ортаклук за почесне спекулације трговачког карактера онда није надлежан редован грађански суд да у смислу чл. 29. Уредбе о убрзању рада код судских власти и § 434. тач. 5. грађ. суд. пост. одређује надлежност изабраног суда за расире о деоби ортака. З. Т.	134
Из наше администрације	
Једно погрешно гледиште Министарства Унутрашњих Дела. Љ. В. С.	135
Оцене и прикази	
Д-р Илија Јелић: Арња освета и умир у Црној Гори и Северној Албанији, докторска дисертација, Београд. Гојко Терзић, адвокат	136
Мисли и афоризми	
О правди и врлини. Љ. В. С.	139
Белешке	
Земаљски конгрес адвоката	139
Наш делегат у Међународном Савезу Адвоката	139
Наша делегација код Министра Иностранних Дела	139
Јавни правозаступници	140
Ваше судије	140
Кретање судија	140

ЧУВАЈТЕ МАШИНЕ ОД НЕСТРУЧЈАНА

СТРУЧНА РАДИОНИЦА ЗА ОПРАВКУ
КАНЦЕЛАРИЈСКИХ МАШИНА

СТ. ХРИСТИЋ

НЈЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ 6 ТЕЛЕФОН 33-01

БРАНИЧ

Година XIII (IV)

Београд, јуни—јули 1928.

Број 6--7

УРЕДНИШТВО: КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. 17/1

ИЗДАВАЧ: КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“

Tribonijan

Justinijanov ministar pravde

— Dr. Relja Z. Popović, prof. Univerziteta —

Justinijan bez sumnje ide u red nekoliko najznatnijih ličnosti na prestolu rimskih i vizantijskih imperatora. To je bio čovek visokih intelektualnih sposobnosti i velikih planova, neumorne energije i istrajnosti u sprovođenju svojih namera kađar da u ona burna vremena na razmeđu dve velike periode svetske istorije, staroga i novoga veka, sačuva najveću političku organizaciju staroga doba zajedno sa njenim neizmernim kulturnim tekovinama od toliko vekova. Sve vreme njegove duge vladavine, od 527—565, ispunjeno je epohalnim događajima i neprekidnim epskim borbama, a u celokupnom radu njega vazda vodi grandiozna misao o restauraciji rimske imperije u njenom nekadašnjem obimu. Upravo, Justinijan je poslednji veliki *rimski* imperator. Značaj njegov kao vladara leži dobrim delom i u tome što je za izvodjenje svojih velikih planova umeo da probere ljude sposobne da ga pomognu savetom i delom. Njegove ratove vode Velizar i Narzes, besmrtno delo arhitekture Aja-Sofiju podiže genijalni arhitekt Antemije iz Trala, a kodifikacijom rimskog prava rukovodi Tribonijan, — ime tako dobro poznato svakom pravniku još od prvog semestra njegovih studija.

I

Za nas danas ne može biti sumnje da je po svojim posledicama najveće i najznačajnije delo Justinijanove vladavine kodifikacija rimskoga prava. Izlišno je da ovde iznosimo ogroman značaj i nedogledne posledice ovog dela za pravnu i kulturnu istoriju evropskih naroda. To je tako sudbonosan događaj u istoriji, da pred njim blede sve ostale pojave toga vremena, pada u zasenak čak i Aja-Sofija, jedna od najvećih tvorevina ljudske umetnosti. Corpus Juris Civilis ostaje u punom smislu Tukididovih reči „tekovina za svagda“ i kad bude izbledeo svaki drugi trag Justinijanove vlade u istoriji, kad bude nestalo u toku dalekih vekova i veličanstvene Aja-Sofije. Ali suvremenici izgleda da nisu bili svesni ovoga. Njih su više zanimali ratni pohodi Justinijanovih vojskovođa, velike gradjevine njegovih arhitekta u Carigradu i po celoj imperiji, religiozne raspre onoga doba,

nego li tihi rad njegovih zakonodavnih komisija. Uzalud sav zvučan stil Justinijanovih konstitucija kojim se trudi da privuče pažnju suvremenika na epohalne zakonodavne poslove, — njih sve to, izgleda, ne dira dovoljno, bar sudeći po onome što nam o tome kazuju izvori onoga vremena izvan Corpus Juris Civilis. Ono što možemo iz njih saznati o kodifikaciji Justinijanovoj i suviše je oskudno i mršavo. Italijanski romanista Dj. Rotondi s mnogo truda prikupio je u raspravi ne velikog obima i kritički razmotrio sve podatke o Justinijanovim zakonodavnim poslovima iz nepravni izvora¹⁾, ali rezultat nije ni u koliko odgovarao trudu uloženom u taj posao, bio je dakle čisto negativan. Nadjene su samo kratke notice i pomeni, ali sve to napisano tako neodređeno i bezbojno da naše znanje o postanku te najznatnije kodifikacije u celokupnoj pravnoj istoriji nije time ništa dobilo. Pa ipak dobitak je bila i ta konstatacija, koju smo ovde maločas istakli. Tu smo se mogli još jednom uveriti kako suvremenici često previdjaju u sadašnjosti baš one pojave i tekovine koje će u budućnosti imati najviše dejstva.

Nije dakle ni čudo što nam je i o samom Tribonijanu, jednom od najznatnijih ljudi onoga vremena, relativno malo što poznato. Podatke o njegovoj karijeri u službi nalazimo u konstitucijama kojima su naredjeni ili publikovani pojedini delovi Justinijanove kodifikacije od 528 do 534, dakle Kodeks u oba izdanja, Institucije i Pandekte, a osim toga, naravno, i u Novelama. Malo ali dragocenih podataka o njegovoj ličnosti pruža nam njegov suvremenik Prokopije, najveći istoričar onoga doba, u svome delu o ratovima (de bello Pers. I cap. 24—25), a nešto i u svom anonimnom i posmrtnom spisu *Anecdota* ili *Historia Arcana* (Tajna Istorija, cap. 13 i 20). Vizantiski leksikograf Suida donosi u svome rečniku, pisanom oko polovine X veka po Hr., dve kratke biografije o Tribonijanu, tako

¹⁾ U raspravi pod natpisom: La codificazione giustiniana attraverso le fonti extragiuridiche, u njegovim skupljenim raspravama. G. Rotondi, *Scritti giuridici* I 1922 pp. 340---369. Vidi naročito pp. 367---369.

да ni danas nije rešeno pitanje da li se obe te biografije odnose na jednu istu ličnost ili na dva različna suvremenika pod tim istim imenom. Iz razloga koje ćemo malo docnije bliže navesti, mi smo pristali uz Gibona, koji nalazi da se u oba ta članka govori o istom licu. Nama se čini da je pometnja nastala kod Suide i to usled toga što je on, pri kompilovanju svoga rečnika, te dve biografije uzeo iz dva sasvim razna izvora, te je, pored izvesnih iako neznatnih razlika u njima, u toliko lakše mogao prevideti da se one odnose na isto lice.

Od autora novijega doba koji su pisali o Justinijanu i njegovu vremenu, najviše govori o Tribonijanu J. P. de Ludewig, Vita Justiniani atquae Theodoraе, nec non Triboniani, Halae 1731, pp. 175—209²). Nije opširno, ali i danas ima vrednosti ono što je o Tribonijanu pisao veliki engleski istoričar XVIII veka Gibon u 44 glavi svoje Istorije Opadanja i Propasti Rimske Imperije. Od pravnih istoričara najviše se bavi Tribonijanom J. G. Heineccius u svojoj Historia iuris civilis Romani ac Germanici §§ 388 i 389³). Od modernih pisaca najbolji i najopširniji članak o Tribonijanu dao je engleski istoričar Džems Brajs (J. Bryce) u Encyclopaedia Britannica, 11. ed. 1911. vol. XXVII.

II

Nije nam poznata tačno ni godina kad je rođen ovaj znameniti čovek. Po onome što znamo o njegovu kretanju u službi i ulozi koju je igrao tada u javnosti, možemo zaključiti s dosta verovatnoće da je Tribonijan⁴) rođen u poslednjoj četvrti ili najdocnije krajem V veka. Medjutim znamo sa sigurnošću da je rodom iz Pamfilije, provincije na jugu Male Azije, na obali Sredozemnog Mora. To tvrdi njegov suvremenik istoričar Prokopije. Leksikograf Suida veli u prvom članku da mu se otac zvao Makedonijan, a u drugom članku da je rođen u varoši Sidi, koja je bila na morskoj obali u Pamfiliji, na mestu gde je sada Eški-Adalija, t.j. Stara Adalija. Ne znamo ništa ni o Tribonijanovu školovanju. Možemo pretpostaviti da je njegovo prvo obrazovanje bilo, po zahtevima onoga vremena, gramatičko i retorsko. Važno je pitanje gde je Tribonijan dobio pravno obrazovanje? Izvori nas ostavljaju o tome bez svakog podatka, ali ovde se sama sobom nameće pretpostavka da je to moglo biti po najpre u Bejrutu, varoši ne tako dalekoj od Pamfilije, a morskim putem s njom u vezi, koja je u to doba imala najčuveniju

pravnu akademiju u celoj imperiji. Ali, kao što rekosmo, ovo je samo golo nagadjanje. Bez sumnje da je Tribonijan još u mladosti položio temelj svome tako velikom i svestranom obrazovanju i učenosti, kojima se docnije tako silno istakao medju suvremenicima.

Vreme Tribonijanova dolaska u Carigrad nije nam poznato. Znamo samo toliko da je u prvi mah Tribonijan u Carigradu bio advokat kod prefekturnih sudova, a to su bili onda najviši sudovi u imperiji, u kojima su sudili ili carski namesnici u prefekturama (praefectus praetorio), ili upravnik grada u prestonici (praefectus urbi). Sve to govori da on nije bio bez govorničkih sposobnosti, što nam potvrđuje i imperator Justinijan u const. Tanta § 9. Tu u najvišem sudu u zemlji on je lako mogao doći u dodir sa visokim ličnostima i svojim sposobnostima privući njihovu pažnju. Inače bio je čovek vrlo uglađen i ljubazan,⁵) te je svakako i to doprinelo njegovom daljem napredovanju. Tako Tribonijan ulazi naposletku i u redove dvorskih činovnika, gde se ističe svojim sposobnostima i pravnom spremom. U konstituciji Haec quae necessario od 13 februara 528 Tribonijan se se pominje kao član komisije za sastav Kodeksa. Što se tiče njegova ranga u službi, on je već vir magnificus magisteria dignitate inter agentes decoratus, a to bi sudeći po predikatu vir magnificus, koji se pridaje samo najvišim činovnicima, označavalo po svoj prilici da je on već tada bio *magister officiorum*, što će reći po današnjem ministar dvora i šef dvorskih kancelarija, a u isti mah i ministar inostranih dela, dakle jedan od najviših činovnika u državi. Taj isti položaj ima Tribonijan i u konstituciji Summa rei publicae od 7 aprila 529, kojom je novoizradjeni Kodeks predat javnosti. U konstituciji Deo auctore od 15 decembra 530 kojom se naredjuje kompilacija Pandekata ili Digesta, Justinijan se obraća Tribonijanu kao quaestor-u sacri palatii, što znači da je u medjuvremenu Tribonijan došao na taj veliki položaj koji ponajviše odgovara današnjem ministru pravde. Tako je Tribonijan postao najviši šef pravosudja u imperiji, u čiju je dužnost spadala izrada zakona i carskih reskripata, — zvanje je dakle iziskivalo potpunu verziranost u pravnim pitanjima i savršeno vladanje zvaničnim kancelarijskim stilom.⁶) Tribonijan je ovim došao na najviši položaj u dvoru i postao prvi ministar carev. Koliko je imperator imao vere u njegovu spremu i sposobnost, najbolji je dokaz što je njemu poverio izvršenje plana o Digestama, pa čak i sastav komisije za izradu toga najvažnijeg Justinijanova zakonika, pošto se pri uređivanju Ko-

²) Citirano po Gibonu, jer do te knjige nismo mogli doći.

³) Pred nama je izdanje Lugduni Batavorum 1740 pp. 378—381.

⁴) Ili Trivonijan prema izgovoru onoga vremena. Prokopije, u knjigama o persiskom ratu, ima oblik Tribunijan; ili bolje Trivunijan prema ondašnjem izgovoru.

⁵) Procop. de bello Pers. I, 25, 2.

⁶) Bury, History of the later Roman Empire I 1923. p. 29.

dekse prethodno uverio o njegovim sposobnostima (const. Deo auctore § 3).

Može se reći da je Tribonijan bio sada na vrhuncu svoje karijere. Mi ne sumnjamo da su ga tu dovele njegove neobične prirodne sposobnosti, njegovo veliko obrazovanje i izvanredna stručna pravnička sprema. Njegov suvremenik istoričar Prokopije, koji ga je bez sumnje i lično znao, veoma hvali njegovu prirodnu darovitost i veli da u obrazovanju nije ustupao nikome od suvremenika.⁷⁾ Od spisa ovako umnog i obrazovanog čoveka nije nam na žalost ništa sačuvano. Jedino što Suida u drugom, kraćem članku o Tribonijanu⁸⁾ navodi nazive od više dela za koje veli da ih je on pisao. Među njima nalazimo spise sa astronomskim i političkim temama, zatim život filozofa Teodota, jedan dialog o sreći i dve besede upućene Justinijanu. Ovde pada u oči raznovrsnost i mnogostručnost u temama, što sve govori o svestranosti Tribonijanovog obrazovanja i učenosti, ali isto tako pada u oči i okolnost što se tu ne navodi ni jedno pravno delo. Ako je Tribonijan pisao i takva dela, što bi se moglo pretpostaviti, lako je moguće da su ona propala bez ikakvog traga stoga što su posle Justinijanove kodifikacije i ona kao i mnoga druga izgubila svaku aktualnost.

Ali ovaj glatki dvorski čovek, kakav je bio Tribonijan, mogao je biti i veliki laskavac. Tako Prokopije kazuje⁹⁾ — a po njemu i Suida — kako je jednom prilikom uveravao Justiniana da on zbog svoje velike pobožnosti neće umreti, već će biti jedan put nenadno živ uznesen na nebo. Takve su se stvari mogle u oči govoriti Justinijanu! Do duše, ovaj je podatak uzet iz *Tajne istorije*, toga anonimnog i posmrtnog dela Prokopijeva, diktovanog jetkošću i pesimizmom razočaranog čoveka, ali mi znamo još za veću mrlju u Tribonijanovu karakteru, koja ga prikazuje s mnogo ružnije strane. Tako opet Prokopije veli, hvaleći inače njegove velike prirodne sposobnosti, da je bio srebroljubac i podmitljiv u toj meri da je za novac zakone svakog dana ukidao ili donosio prema trenutnoj potrebi onoga koji mu za tu uslugu novac ponudi¹⁰⁾. Ovaj podatak Prokopijev ne može se oslabiti ni eventualno ukazivanjem da je ovakom glasu lako mogla dati povod okolnost što je zakonodavna mašina u to vreme Justinijanove vlade, naročito od 528—534 pa i do 546, radila i suviše brzo, te su tako reći svakog dana donošeni novi zakoni i nenadno vršene krupne izmene u zakonodavstvu. Pre svega ovaj se

pasus ne nalazi u Prokopijevoj subjektivno napisanoj *Tajnoj Istoriji*, već u njegovom mirno i objektivno nepisanom delu O persiskom ratu, a posle mi znamo da je Tribonijan sa još dvojicom dolazio u red najnepopularnijih i najomrznutijih doglavljenika Justinijanovih, pored sve svoje učenosti i uglednosti. To se naročito pokazalo za vreme one velike pobune u januaru 532, poznate u istoriji i pod imenom Nika, koja za malo što Justinijana nije lišila prestola. U početku meteža, veli Prokopije¹¹⁾, dok su medju sobom ratovale samo te dve stranke Zeleni i Plavi, narod nije obraćao pažnju na rdjave postupke Justinijanovih prvih ministara, Tribonijana i Jovana iz Kapadokije, koji je bio čovek bez obrazovanja i u mnogome čemu sušta protivnost Tribonijanu, ali jedan od najspособnijih i najpokvarenijih ljudi oko Justinijana. Ali kad su se obe stranke složile u jednu i otvoreno počele bunu protiv režima, uzrujana masa stala je besneti protiv Tribonijana i Jovana iz Kapadokije i počela ih tražiti po celoj varoši da ih ubije, kao najglavnije i najomrznutije predstavnike celoga režima. Da bi utišao narod, Justinijan odmah otpusti oba ta njemu tako omiljena ministra¹²⁾, a na njihova mesta dovede popularnije i podesnije ličnosti.

Ali iako smenjen s položaja ministra pravde, Tribonijan je sa svojom komisijom nastavio rad na kompilaciji Digesta i njih dovršio krajem 533, kao i Institucije. U konstituciji Tanta od 16 decembra 533 kojom su Digeste publikovane, Justinijan, u § 9, neobično laskavo govori o Tribonijanu, hvaleći njegovo poznavanje besedništva i pravne nauke, kao i njegovo veliko praktično iskustvo i poslušnost carskim zapovestima. Kako u toj konstituciji Tanta, tako i u konstituciji Cordinobis od 16 novembra 534, kojom je potvrđen Kodeks u novom izdanju, redigovan takodje pod njegovom upravom, Tribonijan se tituliše kao ex-quaestor i ex-consul, t. j. bivši kvestor i bivši konsul, ali mu se stalno pridaje i titula *magister*, što znači svakako *magister officiorum*.¹³⁾ Iz toga vidimo da je Tribonijan tih godina, 532—533, a posle svoga smenjivanja o ustanku Nika 532, postavljen ponova na svoj raniji položaj na kom je bio 528—529 kao *magister officiorum*. No u brzo zatim, svakako čim su se duhovi potpuno umirili i prestala svaka opasnost od kakve nove pobune, vraćen je 535 na predjašnji položaj, t. j. postavljen je ponova kao quaestor sacri palatii. Na tom je položaju ostao Tribonijan još dosta godiu, upravo sve do smrti, i proživeo

7) Procop. de bello Pers. I 24, 16.

8) Gde naziva Tribonijana polymathes, t. j. čovek koji zna mnogo.

9) Historia arcana, 13.

10) Procop. de bello Pers. I 24, 16.

11) De bello Pers. I 24, 17.

12) I upravnika grada Eudemona, kao što znamo iz drugih izvora, cf. Bury, op. cit. II p. 41.

13) Jer se ne može pretpostaviti da je bio šef neke pojedredjene dvorske kancelarije.

to vreme na miru, pošteditelj od svake neprijatnosti, a umro je od bolesti, kako to Prokopije izrekom veli.¹⁴⁾ Godina njegove smrti nije nam neposredno poznata, ali svakako da je umro oko 546, kako se može utvrditi s približnom tačnošću.¹⁵⁾ Ostavio je za sobom sina i mnoge unuke, ali je Justinijan tom prilikom ipak konfiskovao jedan deo njegove imovine, koja svakako nije bila mala.¹⁶⁾ U tome postupku Justinijanovu prema preminulom dugogodišnjem savetniku, čoveku tako velikih zasluga, ogleda se sva despotska čud jednoga vladara, koji je kroz dugi niz godina mirno posmatrao kako njegov prvi ministar gomila bogatstva koristeći se svojim visokim položajem. U ostalom, Justinijanov režim bio je veoma skup i tražio je velike materijalne žrtve, tako da je država za sve vreme, a naročito na kraju njegove vladavine bila u velikim finansijskim teškoćama. Karakterističan podatak pruža nam o tome sam Justinijan u svojoj noveli 148 od 563, gde izrečno veli da je država u finansijskom pogledu dovedena u najveću oskudicu.

Suida nam je sačuvao o Tribonijanu još jedan podatak. Na ime, on veli, u prvoj biografiji, da je Tribonijan bio „Jelin i bezbožnik“, što će reći po ondašnjem izražavanju, da je bio pristalica stare mnogobožacke religije, kakvih je bilo u ono doba dosta i u najvišim krugovima. Suida izrečno dodaje još i da se Tribonijan sasvim otpadio od hrišćanske veroispovesti. Ako Prokopije o svemu tome ćuti, to će biti zbog toga što je on u religioznim pitanjima dosta indiferentan, zbog čega onako kratko i samo uzgred govori o velikom gonjenju politeista u 529 godini.¹⁷⁾ Pri tome gonjenju Tribonijan je ostao pošteditelj pored svih tih podzreivanja, svakako stoga što ga je Justinijan i ovde zaklonio, kao što je gledao kroz prste i njegovoj amišnosti i podmitljivosti. U opšte Justinijan se nije rado odvajao od ljudi o čijim se sposobnostima i korisnosti uverio, pa ih je

čuvao i kad bi se se s razlogom podigla tužba protivu njih.¹⁸⁾ Lako je pak moguće da je optužba potekla otuda što je Tribonijan, kao čovek napojen antičkim duhom i na vrhuncu obrazovanja i prosvećenosti svoga doba, bio daleko od svake verske predrasude i tesnogrudosti, a to je sve u ono vreme velike ortodoksije i verskih raspra u toliko više moralo padati u oči i izazivati glas da je on pristalica paganske religije. Teško bi inače bilo objasniti, kako je, kao politeista, mogao kroz toliki niz godina ostati stalno uz strogo ortodoksnog i verski isključivog Justinijana.

Uopšte Tribonijan kao čovek pokazuje izvesne sličnosti s Bekonom Verulamskim, kao što je to prvi Gibon opazio. Obojica su bili ljudi svestranog obrazovanja i učenosti, na vrhuncu prosvećenosti svoga vremena i slobodni od predrasuda, obojica dvorski ljudi i ljubimci svojih monarha, uz to državnici na najvišim položajima i, što je fatalno, obojica amišni i podmitljivi. Samo što je engleski državnik i filosof i izgnanstvu i povučeništvu ispaštao svoje grehove, a Tribonijan je, s neznatnim i više prividnim prekidom prilikom ustanka 532, stalno ostao na najvišem položaju uz svoga gospodara. Do duše, i sam Prokopije, iznoseći njegove mane, dodaje da je bio veoma ugladjenih i ljubaznih manira, dakle pravi dvoranin, i da je bogastvom svoge obrazovanja potpuno bio u stanju da baci u zasenak svoje bolesno srebroljublje (Procop. de bello Pers. I 25,2).

* * *

Izlažući Tribonijanov život, mi smo pošli od postavke da se oba članka u Suidinom rečniku odnose na istu ličnost. Usvojili smo dakle Gibonovo mišljenje i to pre svega iz razloga što se obe biografije gotovo sasvim podudaraju u detaljima. Obe ličnosti nose isto ime, rodom su iz Pamfilije i pravnici, advokati kod prefekturnih sudova, živele u isto vreme, te ne izgleda verovatno, da ih treba razdvajati. Sve govori za njihovu identičnost. Ako ih Suida razdvaja, to dolazi, kako nagadjamo, verovatno otuda, što je drugi članak uzet iz nekog sasvim drugog izvora. Ako Suida ne ističe naročito Tribonijanove zasluge za kodifikovanje prava, to ne treba da nas buni, jer u članku o Justinijanu on isto tako ni jednom reči ne pominje njegove velike zakonodavne poslove.

Za identičnost je i W. G. Holmes, *The Age of Justinian and Theodora*, 2 ed., vol. II 1912 p. 442, a protiv J. Bryce u navedenom članku o Tribonijanu u *Encyclopaedia Britannica*.

¹⁸⁾ Th. Lindner, *Weltgeschichte* I 1901 S, 150.

¹⁴⁾ De bello Pers. I 25, 2.

¹⁵⁾ V. o tome, u primedbama M. Alemana na *Historia Arcana*, u Procopius ed. Bonnae III 1838 p. 446.

¹⁶⁾ *Historia Arcana*, 20. --- Treba imati na umu da je Tribonijan bio i konzul, a toga čisto počasnog zvanja mogao se primiti samo veoma imućan čovek, pošto je ono tražilo veoma velike novčane izdatke za igre i svečanosti narodu. Vidi o tome Bury op. cit. II p. 347, gde se po jednom podatku kod Prokopija veli da su se ti izdaci u poslednje vreme penjali na 2000 funti zlata, t. j. dva miliona dinara u zlatu. --- Podatak o velikom broju unuka govori da je Tribonijan umro u dubljoj starosti.

¹⁷⁾ Procop. Hist. Arc. II i primedba M. Alemana na taj pasus u Procop. ed. Bonnae III p. 383. Cf. Bury, op. cit. II p. 366-372.

Očinska i staralačka vlast

— Jedno uporedjenje —

— Živojin M. Perić, profesor Univerziteta —

— Svršetak —

I. *Zarade dečje*. Ovde imamo, najpre, § 121. Gradj. Zak. koji statuiru: „Što god deca pod roditeljskom vlašću i njihovim upravljanjem pribave, to roditeljima svojim pribavljaju, kao god što naravno roditelji za svoju decu imanje pribavljaju, i njima ostavljaju.“ (Pod roditeljima treba ovde razumeti samo oca: mati nema udela u tekovini dečjoj). Pravno može se ovo, mislimo, ovako konstruisati i objasniti: što se tiče dece od navršene sedme do dvadeset prve godine, ona teku, kada je ispunjen rekvizit iz ovoga §-a, kao očevi *punomoćnici* (v. § 621. Gradj. Zak. po kome i jedno lice, inače nesposobno za pravne poslove, može biti punomoćnik, osim, naravno, ako bi bilo sasvim lišeno pravne volje: deca do sedme godine i umno bolesni²⁰); a deca do sedme navršene godine, kada pribavljaju za oca, nalaze se u pravnom položaju *glasonoše* (der Bote, le porte-voix: v. ovde Dr. Krainz, Dr. L. Pfaff, Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, Bd. I., Wien, 1913., S. 304; Dr. B. Matthiass, *op. cit.*, S. 113. und 125.: „sog. *Stellvertretung in der Erklärung*“; Dr. H. Oser, *Das Obligationenrecht*, Zürich, 1915., S. 136., 161. und 167. i kod njega navedenu raspravu Fleck-a, *Der Bote*, u: „Archiv für das Bürgerliche Recht“, 15., S. 337, ff.; Dr. Josef Unger, *System des österr. allgemeinen Privatrechtes*, Bd. II. 5. Aufl. Leipzig, 1892., S. 131. Anm. 8., A. Djordjević, *op. cit.*, I. 2., str. 132.): glasonoša (vesnik) je orudje, sprava (instrument), onoga čiju izjavu prenosi (to nije punomoćnik) i razlikuje se od običnoga orudja, sprave (na pr. telegrafa, telefona), u tome što je on, glasonoša, živo biće. Ocu pripadaju tekovine sinovlje do 21 godine ovoga i u porodičnim zadrugama (§ 517. Gradj. Zak.): tek u onom što se u zadrugi pribavi posle navršenoga punolestva sina ima ovaj udela koji pripada *njemu* a ne ocu. Da primetimo da,

²⁰ Razume se, iz odnosa punomoćstva ne mogu prosteći obaveze za punomoćnika iz §-a 621. Udata žena ne može biti punomoćnik bez muževljevoга odobrenja (§ 920. Gradj. Zak. u vezi sa §-om 3. Trg. Zak.). V. ovde našu raspravu: *O pravnoj sposobnosti kod ugovora o punomoćstvu* (§ 533. Gradj. Zak.), objavljenu u „Mjesečniku“, Zagreb, 1906. (i u našoj zbirci: „Privatno Pravo“, Beograd, gradj. 1912.). V. i: Gojko Pavlović, *Zastupništvo (s punomoćstvom) u Gradjanskom Pravu*, „Branik“, Beograd, 1903. i 1904., kao i: Drag. Petrović i Mil. M. Stanojević, *Punomoćstvo (mandatum)*. Odeljak iz rasprave: „Zastupništvo u svima oblicima u savremenom privatnom (gradjanskom) pravu, s pogledom na rimsko pravo, slovensko pravo i naše zakonodavstvo“. Rasprava je nagradjena od Akademskoga Saveta. „Prosvetni Glasnik“, godine 1891.

u stranim zakonodavstvima, ocu ne pripadaju ni u kom slučaju dečje zarade, kao što je, na pr., slučaj sa Nem. Gradj. Zak. čiji § 1651. oglašava kao slobodno dečje dobro (Freies Vermögen) njegove zarade („Was das Kind durch seine Arbeit erwirbt“, tu otac nema ni prava užitka (Nutzniessung)²¹). Po Austr. Pravu, ako se tiče onoga što su deca pribavila pod očevom upravom, to *ne pripada ocu* nego detetu (§ 149. Austr. Gradj. Zak.: Alles was die Kinder auf was immer für eine gesetzmässige Art erwerben, ist ihr Eigentum²²), samo što dolazi pod očevu upravu (Dr. J. Krainz, Dr. L. Pfaff, Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, Bd. II. 2., S. 203.). Naš Gradj. Zakonik, dakle, više se ovde približava Rimskom Pravu gde su deca u opšte tekla za roditelje (Dr. J. Baron, *Pandekten*, Leipzig, 1890., S. 592. und 593., P. F. Girard, *Manuel élémentaire de Droit romain*, cinquième édition, Paris, 1911. p. 138 et 139.). Samo ono što deca zarade osim i izvan očeve uprave jeste njihovo vlasništvo. Medjutim, staraoci, pa dakle ni mati kao takva, nemaju nikakva prava na dečju zaradu: ova pripada uvek deci, bez obzira na to da li su ona to zaradila pod upravom staraoca (matere) ili ne kao i da li se tiče sina ili kćeri. Dakle, jedna znatna razlika i ovde izmedju oca i matere.

II. Odnosno onih dobara dečjih koja ne pripadaju ocu [njihove zarade osim i izvan očinoga upravljanja: pribavljanje putem dobročinoga pravnoga posla u opšte, kao poklonom, testamentom odnosne kodicilom (nasledje ili isporuka), ugovorom o nasledjivanju, zakonskim nasledjem, ugovorom na sreću²³], otac po našem Pravu, a tako je i po Austriskom (§ 149. Aust. Gradj. Zak.), nema na njima *pravo užitka* kao

²¹ Dr. O. Fischer und Dr. W. v. Hentle, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 6. Aufl., München, 1904., S. 480., § 1651.

²² V. i § 151. Austr. Gradj. Zak. (über das, was ein obgleich minderjähriges jedoch ausser der Verpflegung der Eltern stehendes Kind erwirbt ..... kann es frei verfügen).

²³ Mada ovde (t. j. kod tekovine srećom) može biti spornih slučajeva, ako je to bilo pod očevom upravom i posredstvom njegovoga novca: n. pr., dete je dobilo, u ovim okolnostima, zgoditak na Klasnoj Lutriji, pri izvlačenju Obaveznicia Ratne Štete, trci Dunavskoga Kola Jahača „Knez Mihailo“, i t. d. (slične teškoće mogu se pojaviti i u Porodičnom Zadrugnom Pravu, kod primene pravila da zadrugari ne teku za sebe lično nego za zadrugu: § 508. u vezi sa §-om 511. Gradj. Zak. i Zakonodavnim Rešenjem od 7. Februara, 1847. god., BN², 1787., Zb. IV., str. 5. i uz ovaj, 511. §; v. ovde naše *Zadrugno Pravo po Gradjanskom Zakoniku Kraljevine Srbije*, IV., Beograd, 1920., Str. 216 à 219.).

u Pravu Francuskom (čl. 384. Franc. Gradj. Zak., la jouissance légale: ali samo do osamnaeste godine deteta odnosno do njegove emancipacije²⁴): A. Colin et H. Capitant, *Cours élémentaire de Droit civil français*, t. I, 4-ème éd., Paris, 1923., p. 453. et suiv.] i Nemačkom (§ 1649. Nem. Gradj. Zak.: „Dem. Vater steht kraft der elterlichen Gewalt die Nutzniessung an dem Vermögen des Kinder zu“; Dr. Bernhard Matthiass, *Lehrbuch des Bürgerlichen Rechtes*, Berlin, 1914., S. 640. à 642)²⁵). Po §-u 122. našega Gradj. Zakonika, otac ima samo pravo upravljanja („premda do punoletnosti pod očino upravljanje spada“), stim da on sme jedino prihod od dečje imaovine upotrebiti na njihovo vaspitanje i obrazovanje, dok „glavno je pak dužan sačuvati, osim osobita slučaja ako bi se potrošak toga za osnivanje sreće detinje iziskivao, koje se onda sa dopuštanjem suda izdati može.“ Ali, kako ovaj zakonski propis, § 122. Gradj. Zak., ne stavlja u dužnost ocu da podnosi sudu (danas staralačkom sudiji) račun o upravi dečjim dobrima nego ga Zakonodavac samo upućuje da prihode od tih dobara troši na dečje vaspitanje (i obrazovanje), to se onda ovo očevo pravo približava francuskom i nemačkom pravu očevoga užitka²⁶). Takav kao naš jeste, u osnovi, i sistem Švajc. Gradj. Zakonika koji se, u čl. 290. odelj. 2. (pošto je u 1. odeljku istoga člana kazao: „Die Eltern haben solange ihnen die elterliche Gewalt zusteht das Recht und die Pflicht, das Kindesvermögen zu verwalten“), ovako izražava: „Sie (roditelji) sind in der Regel weder

zur Rechnungstellung noch zur Sicherheitsleistung verpflichtet“ (Po pravilu, oni nisu obavezni ni polagati račun niti dati obezbedjenje: v. Dr. Eugen Curti-Forrer, *op. cit.*, S. 241 und 242.)²⁷) Ipak, i ako, po §-u 122. Srp. Gradj. Zak., otac ne polaže račun o prihodima imaovine svoje dece niti o njihovoj upotrebi, ne treba iz toga izvesti, da ova upotreba može ići do zloupotrebe, na štetu dece, da je, dakle, odredba §-a 122. odnosno namene prihoda dečjega imanja bez ikakve sankcije. (V. o ovome i u prethodnoj primedbi). Jer, ako otac ne bi postupao po toj odredbi nego bi prihode sa dečjih dobara trošio na drugu stranu, mogao bi on, tada, potpasti pod § 155. Gradj. Zak. i biti lišen očinske vlasti (v. ovde naročito § 178. Austr. Gradj. Zak., izmenjen i dopunjen Prvom Novelom od 12. Oktobra, 1914. god., po n. k., § 4.), kao god što, i u onim zakonodavstvima gde otac ima pravo užitka nad dobrima dečjim, to pravo može mu biti oduzeto sudskim putem (v., na pr., § 1666. Abs. 2. Nem. Gradj. Zak.).

Što se, međutim, tiče staraoštva pa, dakle, i staraoštva materinoga, otpada ono povlašćenje iz §-a 122. Gradj. Zak. o nepolaganju računua: svaki staralac mora davati staralačkom sudiji računa o prihodima dečjih (i u opšte staranikovih) dobara i o njihovoj upotrebi (čl. 57., 79. à 82. Zak. o Starateljstvu u vezi sa čl. 48. al. 6. Uredbe-Zakona o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih vlasti)²⁸). Samo u slučaju čl. 83.

²⁴ Posle očeve smrti, pravo užitka pripada materi (čl. 384. Franc. Gradj. Zak.).

²⁵ „bis zu Volljährigkeit, §§ 2, 3, oder bis zur Verheiratung der Tochter, aber § 1661.“: Dr. O. Fischer und Dr. W. v. Henle, *op. cit.*, S. 839., § 1649., Anm. 1.; „Nutzniessung, nicht Niessbrauch.... Wird nicht in das Grundbuch eingetragen“, (t. j. ovo očevo pravo, kada ima za predmet nepokretna dobra, ne uvodi se u baštinske knjige), *op. cit.*, *loc. cit.*

²⁶ Contra Dr. L. Marković, *Porodično Pravo*, str. 197. koji drukčije shvata ovo pravo očevo u našem Zakonodavstvu, nalazeći da i otac ima da polaže staralačkom sudiji račun o upravi dobrima dece koja su pod njegovom vlašću, ako ne svake godine (kao obični staralac) a ono pri prestanku očeve vlasti. Na ovo bi se moglo primetiti da se Zakon o Starateljstvu koji je raniju dužnost suda (kolegije) odnosno nadzora nad radom staralaca preneo na staralačoga sudiju tiče samo takvih staranika koji ne stoje pod očinskom vlašću (v. posebno čl. 11. Zak. o Starat. u vezi sa čl. 111., 139., 141. i 144. istoga Zakona). I Austr. Gradj. Zakonik ne govori o zakonskoj dužnosti polaganja računa, od strane oca, o administraciji imaovinom deteta: sud može samo u slučaju, zakonom predviđenom, oduzeti ocu ovu upravu (Dr. J. Krainz — Dr. L. Pfaff — Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, Bd. II. 2., S. 251.), ali dok to ne bi učinio, ne može zahtevati da mu otac polaže račun o upravi dečjim dobrima. Tako je i kod nas: može sud, ako po zakonu ima tome mesta (§§ 154. i 155. Gradj. Zak.), lišiti oca očinske vlasti, kada, naravno, otac gubi i upravu nad dečjom imaovinom, ali, dok traje očinska vlast, ne može staralački sudija vršiti kontrolu nad tom upravom,

²⁷ Francuski tekst istoga propisa glasi: „Ils n'ont, dans la règle, ni comptes à rendre, ni sûreté à fournir“, a italijanski: „Di regolo non sono tenite né a rendere conto né a fornire garanzie“. Kao što je poznato, tri službena jezika postoje u Švajcarskoj: nemački, francuski i italijanski. Za tumačenje Švaj. Gradj. Zakonika od god. 1907.—1912 najmerodavniji je tekst nemački, pošto je njegov redaktor, Dr. Eugen Huber, prof. Univerziteta u Bernu (Švajcarac nemačke narodnosti), isti Zakonik napisao na nemačkom jeziku: to je, dakle, original a francuski i italijanski tekst su prevodi.

²⁸ Ovde treba imati u vidu i čl. 138. Zak. o Starateljstvu koji normira: „Punoletnima, koji pod starateljstvo dodju, postaviće se otac ili mati, ili muž i žena jedno drugom za staratelja, ako samo ne stoje zakoni uzroci, sa kojih bi ovi za to nesposobni bili. *Ovakvi staratelji oslobodjavaju se od davanja obezbedjenja* i polaganja godišnjih računa.“ (Kursiv je naš). Da li bi iz toga trebalo izvesti da je i mati koja je staralac svojoj maloletnoj deci oslobodjena polaganja godišnjega računa o upravi njihovom imaovinom, što bi vodilo tome rezultatu da bi, ovde, mati bila izjednačena sa ocem? Najpre, čl. 138., ako oslobadja mater polaganja godišnjega računa (onoga iz čl. 79. i 80. Zak. o Starat. i čl. 48. odelj. *in fine* Uredbe — Zakona — o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih vlasti) ne oslobadja je i polaganja *zaključnoga* (završnoga) računa, onoga *pri kraju* staraoštva (čl. 124. i 126., u vezi sa čl. 99. Zak. o Starat.). Zatim, pravilo je da mati, kao i svaki drugi staralac, polaže redovno (godišnje) račun o svojoj upravi dečjim dobrima (v. u tom smislu i čl. 54. Uredbe — Zakona — o Ubrzanju Rada, kao i čl. 49. iste Uredbe koji govori o tome da će staralački sudija oduzeti od matere upravu dečjom imaovinom, „Ako bi se dokazalo da udova nesavesno upravlja“ njome; kako

WWW.ZAKLIBS.YU.HИ.В.Е.Р.З.И.Т.Е.Т.С.К.А. Zak. o Star. neće mati polagati računa o godišnjem prihodu imanja svoje dece. („Dokle mati sa maloletnom decom bude zajedno na imanju masenom živela, neće se račun o godišnjem prihodu polagati“). Ali, zato što staraoci pa ni mati (izuzimajući slučaj čl. 83. Zak. o Star.) nemaju ona prava očeva iz §§-a 121. i 122. Gradj. Zak., pripada njima pravo na nagradu čija veličina zavisi od veličine prihoda staranika (čl. 39. Zak. o Star., stim da ta nagrada ne može biti iznad 6000 dinara godišnje; čl. 46. al. 2. Uredbe-Zakona o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih Vlasti)²⁹⁾. Na svaki način, mati ne bi imala ovo pravo u slučaju čl. 83. Zak. o Star. To pravo nema, naravno, ni otac: nagrada vjegova za trud oko uprave imanjem dečjim nalazi se u onom njegovom povlašćenju iz §-a 122. Gradj. Zak., povlašćenje koje je, videli smo, jedna vrsta zaobilaznoga užitka³⁰⁾.

Dakle, i kod uprave dobrima dečjim Zakonodavac naš povlači razliku između muškoga i ženskoga (oca i matere). Te razlike, kao što smo to već konstatovali, ima, manje više, i u zakonodavstvima naprednijih naroda: videli smo da, za života oba roditelja, pravo užitka na dečjem imanju pripada, u Francuskom Pravu, samo ocu a tako je i u pravu Nemačkom. Po Austriskom Gradj. Zakoniku, pravo administracije nad dečjim dobrima jeste samo atribut očinske vlasti (§ 149.). Medjutim, Švajc. Gradj. Zakonik koji je, kao što smo već imali prilike приметити, mnogo spravedljiviji prema udatoj ženi, priznaje jednovremeno i zajedničko pravo

će staralački sudija znati da mati upravlja nesavesno dobrima svoje dece, ako ona, mati, ne mora da mu polaže godišnji račun, to jest ako on nije ovlašćen kontrolisati tu njenu upravu? G. Dj. Nestorović, *Dve Sudske Uredbe*, str. 137., misli da se čl. 49. tiče i slučaja, članom 83. Zak. o Star. predviđenoga, da mati živi zajedno sa decom „na imanju masenom“, ali ne veli da li se on odnosi i na mater-tutora iz čl. 138. ist. Zak.) i od toga pravila može biti odstupanja samo tamo gde to zakon predviđa izrečno (Exceptiones sunt strictissimae interpretationis), kao što je čl. 138. Zak. o Star., koji propis ne možemo protegnuti i na staraoštvo materino nad maloletnom decom. Isti ovi razlozi govore i protiv toga da bi se rečeni čl. 138. mogao upotrebiti kao argumenat u prilog mišljenja da bi otac imao zakonsku obavezu davanja računa (bilo godišnjega bilo završnoga) o upravi imaovinom svoje maloletne dece nad kojom vrši očinsku vlast.

²⁹⁾ Al. 3. čl. 46. toga Zakona glasi: „Spomoćni staratelj ima pravo na 2% od čistog godišnjeg prihoda, ali ta nagrada ne sme biti veća od 2000 dinara za godinu“. V. ovde i: Dj B. Nestorović, *Dve Sudske Uredbe*, Beograd, 1921., str. 133. i 134.

³⁰⁾ I ta činjenica da Zak. o Starateljstvu ne govori o nagradi očevoj ne ide u prilog tvrdjenju izvesnih pravnih pisaca da bi otac morao polagati (bar na kraju očinske vlasti) račun staralačkom sudiji o upravi dečjom imaovinom: to bi značilo staviti ocu na teret jednu staralačku dužnost a ne dati mu, u isti mah, i pravo (na nagradu) koje odgovara toj dužnosti.

upravljanja dečjom imaovinom i *materi* kao i ocu, i samo u slučaju neslaganja daje ovde, kao i inače, prevagu očevom glasu (Dr. E. Curti-Forrer, *op. cit.*, S. 242, Anm. 1. uz. čl. 290).³¹⁾

³¹⁾ V. Olga Bindschedler, *Die elterlichen Vermögensrechte in rechtsvergleichender Darstellung*, 1914. (navod po Dr. J. Krainz — Dr. L. Pfaff — Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, Bd. II. 2., S. 201., Anm. 5a).

O staraoštvu u našem Pravu v. i: Aleksa S. Jovanović, *Tutorstvo i Starateljstvo*, časopis „Pravda“, god. 1872. Br. 6.

Neka nam je dopušteno da ovde damo jednu malu dopunu o *oduzimanju očinske vlasti*. Po Franc. Pravu (v. Zakon od 24. Jula, 1889. god., dopunjen Zakonom od 15. Novembra, 1921. god.: oboje po n. k.) ovde mogu biti tri slučaja: a) Izvesne krivične osude (specijalno za krivična dela protiv samog deteta: „les attentats commis contre la personne ou la moralité de l'enfant“) povlače za sobom ipso iure gubitak očinske vlasti. (Takav je i sistem Nem. Prava: „Verurteilung des Vaters wegen eines an dem Kinde verübten Verbrechen oder vorsätzlichen Vergehens...“: Dr. B. Matthiass, *op. cit.*, S. 644.); b) Osude krivične koje mogu ali ne moraju imati za posledicu taj gubitak (to zavisi od ocene krivičnoga suda), i c) slučajevi u kojima može biti lišenja oca njegove očinske vlasti i u odsustvu krivične osude: ovde to lišenje izriče gradjanski sud. V. o svemu ovome: A. Colin et H. Capitant, *op. cit.*, t. I., p. 467. et 468.

U našem pravu nema ustanove pod a) i b): nijedna krivična osuda ne povlači za sobom *ipso facto* gubitak očinske vlasti niti u opšte krivični sud ima o tome da rešava bez obzira na to na šta je otac osuđen. Očinska vlast nije neka javna dužnost ili zvanje koje bi se moglo gubiti po §-u 18. Kazn. Zakonika: ovaj propis pominje *in fine*: „tutor ili staratelj“, ali otac koji ima očinsku vlast (dručkije bi, medjutim, bilo sa ocem — staraocem iz čl. 138. Zak. o Starat. i materom koja je staralac svojoj maloletnoj ili punoletnoj deci: čl. 138. Zak. o Star.) nije to. Očinska vlast je jedan status Privatnoga Prava a na privatna prava krivična osuda nema uticaja (status osuđenoga ostaje isti; tako: brak traje i dalje i u slučajima gde bi, po §-u 94. 3°. Gradj. Zak., moglo biti razvoda, ako ovaj ne traži drugi suprug; bračno dete ne postaje vanbračno usled osude, niti punoletan maloletan kao ni domaći podanik stranim podanikom niti za pravne radnje sposobni postaje nesposobnim, itd.). Samo onda ako je otac osuđen zbog postupaka koje §§ 154. i 155. Gradj. Zak. predviđaju kao uzroke gubitka očinske vlasti, može otac biti ove lišen, ali i tada treba *gradjanska odluka sudska* (u istom smislu i L. Urošević, *op. cit.*). Ako osuda ne bi bila takva da bi ona mogla biti razlog oduzimanja očinske vlasti, onda osuda može samo povući, za oca, nemogućnost *potpuno* vršenja očinske vlasti (specijalno da upravlja imaovinom deteta) zato što bi on bio lišen slobode, za kraće ili duže vreme (ali ovo ne bi smetalo ocu da vrši one attribute očinske vlasti koji ne stoje u vezi sa njegovom slobodom, kao, n. pr., davanje odobrenja deci za brak, §§ 69. c., 150., 152. Gradj. Zak.): tada se detetu, u granicama potrebe, postavlja staralac (arg. iz čl. 154. Zak. o Star., § 154. Gradj. Zak., § 17. Kaznen. Zak.), ovo, dakle, neće biti slučaj delimičnog oduzimanja očinske vlasti nego slučaj kada je otac *faktički sprečen* da očinsku vlast vrši delimično ili potpuno (§ 154. Gradj. Zak., n. pr.: „kad bi se — otac — nekud stepao“). § 154. Gradj. Zak. veli da se ocu može oduzeti očinska vlast, „kad bi zbog učinjena zločinstva na duže od jedne godine dana u tamnicu dopao...“, može: dakle ne mora, naima ne mora, onda ako sama osuda ne diskvalifikuje oca za vršenje očinske vlasti — onako kako smo to mi već gore kazali.

Spor mađarskih optanata sa Rumunijom

— Dr. Drag. Arandjelović, profesor Univerziteta —

— Svršetak —

IV. Držanje Društva Naroda

Kao što smo već rekli u *uvodu*, posle odluke suda od 10. januara 1927., kojom se oglašio nadležnim da presudjuje o reklamacijama mađarskih podanika odnosno agrarnog zakona Rumunije, i naredio joj da da svoj odgovor u glavnoj stvari u roku od dva meseca, Rumunija je 24. februara 1927. izvestila sud da se ona uzdržava od odgovora i da, usled toga, njen sudija neće uzimati u sudu učešće u sporovima koji se tiču agrarne reforme. U isto vreme Rumunija je, na osnovu člana 11. § 2. pakta o Društvu Naroda⁷⁾, uputila Savetu Društva Naroda molbu za ovlašćenje da mu izloži razloge koji su joj nalagali ovako postupanje. I Mađarska je u isto vreme zamolila Savet da imenuje dve sudije radi popune mešovitog izbranog suda, shodno članu 239 trijanonskog ugovora o miru, čiji je tekst gore pod I. 2. izložen. 7. marta Savet je saslušao predstavnike obe države, a zatim je zamolio britanskog predstavnika Čemberlena da spremi izveštaj za iduću sesiju. Po želji Čemberlena pridodata su mu, radi studije ovoga pitanja, dva člana, predstavnik Japana i Čili. Parnične strane primile su ovaj predlog i Savet ga je usvojio.

10. Posle uzaludnih pokušaja izmirenja parničnih strana koje je ovaj komitet trojice izvodio, on je pribegao rešavanju same stvari. U *izveštaju komiteta*, koji je 17. septembra 1927. podnesen Savetu, kaže se da je komitet smatrao da tačno i pažljivo ispitivanje pitanja o nadležnosti suda ima glavni značaj. S toga je postavio sebi ova pitanja:

a) je li mešoviti izbrani sud rumunsko-mađarski pozvan da sudi po tužbama podignutim usled primene rumunskog agrarnog zakona na optante mađarske?

b) ako se potvrdno odgovori na ovo pitanje, onda u kojoj meri i pod kojim je okolnostima sud pozvan da to učini?

Posle studiranja ovih pitanja od strane visoko stručnih pravnika, komitet je došao do ovih zaključaka:

Mešoviti izbrani sud rumunsko-mađarski ima svoje poreklo u trijanonskom ugovoru o miru. Taj je sud međunarodni i njegova je nadlež-

⁷⁾ koji glasi: „Izjavljuje se... da svaki član Društva ima pravo da prijateljski skrene pažnju Skupštine ili Saveta na svaku okolnost, koja je takve prirode da može poremetiti međunarodne veze i koja, dalje, preti da pomuti mir ili dobar sporazum između naroda, od kojega mir zavisi.“

nost, sledstveno, utvrđena propisima ugovora, koji ga je stvorio. On nema nadležnosti van one koju mu je poverio sporazum ugovornih strana. Granice njegove nadležnosti određuju članovi 239 i 250 trijanonskog ugovora.

Pitanje, sada podneseno ispitivanju Saveta, odnosi se na tužbe, upućene mešovitom izbranom sudu od strane mađarskih državljana na osnovu člana 250. Propisi ovoga člana zabranjuju uzapćivanje i likvidaciju, predviđene u čl. 232. i u dodatku IV. odeljku X. dela ugovora, svojine mađarskih podanika, koje se nalaze na teritorijama bivše austro-ugarske monarhije. Oni predviđaju takodje povraćaj dobara njihovim vlasnicima, oslobođenih svake mere ove vrste i svake druge mere raspolaganja, administracije i sekvestra, koje su preduzete u periodi između primirja i stupanja na snagu ugovora o miru. Oni daju prava mađarskim državljanima na podnošenje tužbe mešovitom izabranom sudu rumunsko-mađarskom, predviđenom u čl. 239.

Ako bi se moglo utvrditi, veli se dalje u izveštaju komiteta, u kome slučaju da je sopstvenost kojega mađarskoga državljanina bila predmet uzapćivanja ili likvidacije ili ma kakve druge mere raspolaganja u smislu članova 232 i 250, usled primene rumunskog agrarnog zakona na rečenu sopstvenost, i kad bi bila podnesena tužba da bi se dobio povraćaj, mešoviti izbrani sud bio bi pozvan da dade zadovoljenje.

Mešoviti izbrani sud nije nadležan da sudi po tužbama podignutim zbog primene jednog agrarnog zakona kao takvog, osim ako se ne ostvari hipoteza spomenuta u prethodnom stavu. U ovom poslednjem slučaju nadležnost suda ne bi bila isključena usled fakta što se radi o primeni jednog agrarnog zakona.

Kako iz onoga što prethodi sleduje da bi tužba mađarskoga državljanina u cilju da mu se povрати sopstvenost, shodno članu 250, mogla doći u nadležnost mešovitog izbranog suda i u slučaju kad tužba ima svoje poreklo u primeni rumunskog agrarnog zakona, mi prelazimo (veli izveštaj komiteta) na definiciju principa koji su, usled pristanka na trijanonski ugovor, obavezni za Mađarsku i Rumuniju:

1) *Propisi koji regulišu mir posle rata 1914—1918 ne isključuju nikako primenu jednoga generalnoga plana agrarne reforme na mađarske državljanine (razumevajući tu i one koji su optirali za mađarsko državljanstvo).*

Što se tiče člana 250 ovaj ne zabranjuje primenu čl. 232. na sopstvenost mađarskih po-

danika, na prenesenim teritorijama. U smislu ovoga člana zabrana da se ona zadrži i da se likviduje ne sme ograničavati slobodu delanja Rumunije preko onoga što bi bila ova sloboda kad članovi 232 i 250 ne bi nikako ni postojali. Pretpostavljajući da ovih propisa nema u ugovoru, Rumunija bi ipak imala prava da donese takav agrarni zakon, koji bi smatrala potrebnim za svoj narod, pod rezervom obaveza, koje potiču iz pravila međunarodnog prava. Međutim ne postoji ni jedno pravilo međunarodnog prava, koje oslobodjava mađarske podanike od generalnog plana agrarne reforme.

2) *Ne treba da postoji nikakva nejednakost između Mađara i Rumuna, bilo u uslovima agrarnoga zakona bilo u načinu, na koji se ona primenjuje.*

Сваки пропис једног генералног плана аграрне реформе, који би створио изречно или који би у крајњем реду неизоставно створио у ствари засебан положај за Мађаре, на штету њихову а у корист Румуна или припадника других држава у опште, био би такве природе да ствара претпоставку прикривеног узапчивања и ликвидације, погађајући сопственост мађарских припадника као таквих, и вредјајући члан 250, и давао би прava мешовитом избраном суду да се тим питањем бави. Исто би тако било у хипотези различите примене аграрног закона.

Забрана за Мађаре да поседују непокретна добра на територији пренесеној на Румунију, чак и кад би она била проширена на све странце, не би била сагласна са обавезом, коју је Румунија примила на себе уговором, да допусти мађарским општантима да сачувају своја непокретна добра; али ово је питање страно члану 250.

3) *Reči „saisie et liquidation“, spomenute u članu 250, koji cilja samo na teritorije ustupljene od strane Mađarske, jedino se primenjuju na mere preduzete protiv svojine jednoga Mađara u rečenim teritorijama i u toliko u koliko je ovaj sopstvenik mađarski pripadnik.*

Pravo koje su sebi zadržale savezničke sile članom 232 da zadrže i likvidiraju mađarska dobra na svojoj teritoriji u trenutku stupanja na snagu ugovora, primenjuje se na dobra jednoga mađarskoga državljanina kao na pripadnika bivše neprijateljske zemlje. Nije dovoljno da ove mere povlače uzapčivanje mađarskih dobara od strane vlade i da je sopstvenik ovih dobara Mađar. Potrebno je još da se radi o jednoj meri, koja ne bi bila naredjena ili koja ne bi bila primenjena kao što je bila primenjena da sopstvenik dobra nije bio Mađar.

Stoga komitet predlaže Savetu da učini ovo: „a) da pozove obe stranke da se podvrgnu gore pobrojanim trima principima;

b) da pozove Rumuniju da vrati svoga sudiju u mešoviti izbrani sud.“

Komitet Saveta se nada da će obe strane moći, koliko se tiče svake od njih, primiti ove predloge.

Ako Mađarska odbije, komitet smatra da nema mesta da Savet pristupi naimenovanju dva člana zamenika za sud, shodno članu 239 trijanonskog ugovora.

Ako Rumunija odbije, i pored toga što Mađarska prihvati gornji predlog, komitet smatra da ima mesta da Savet preduzme potrebne mere da u svakom slučaju osigura rad mešovitog izbranog suda.

Ako obe stranke odbiju gornje predloge, komitet misli da je Savet ispunio ulogu koja mu pripada po članu 11 pakta.

11. Predstavnik Mađarske, grof Aponji, ustao je energično protiv zaključaka komiteta, pozivajući se na autoritet presudjene stvari i na to da postoji velika opasnost da se odluka o sporu oduzme od međunarodnog pravosudja da bi se iznela pred Savet kao organ čisto politički. Stoga je predložio jedan kompromis, po kome bi se pred Stalni Sud Međunarodne Pravde u Hagu iznelo pitanje: da li postoji prekoračenje vlasti u odluci o nadležnosti, koju je mešoviti izbrani sud doneo 10 januara 1927. Osem toga predložio je da se Stalni Sud konsultuje „o pitanju da li su one tri tačke, pobrojane u izveštaju komiteta, u njihovoj celini ili, eventualno, u kojem njihovom delu, obavezne za Rumuniju i Mađarsku usled pristanka na trijanonski ugovor.“

Predstavnik Rumunije, Titulesko, insistirao je na pravu Saveta da uzme u ruke celu aferu, kao što je predložio komitet; da je njegova dužnost da preduzme sve mere, pogodne da uklone nesporazum, a ne samo da imenuje sudije zamenike. Titulesko je izjavio da ne može da primi kompromis o pitanju nadležnosti, jer to bi značilo priznati da sud nije uzurpirao vlast, jer, s druge strane, Mađarska i Rumunija nisu bile u podjednakoј situaciji, pošto je za jednu bilo u pitanju prosto finansijska odgovornost prema nekolicini svojih državljana, a za drugu ceo socijalni poredak na svojoj teritoriji, ceo javni mir. Najzad je Titulesko dodao da još manje ima mesta tražiti mišljenje od Stalnoga Suda, pošto je Savet potpuno obavешten studijom koju je izvršio i konsultacijama koje je izazvao komitet trojice, a takodje i sjajnim izveštajem Čemberlenovim. Titulesko je izjavio da u ime Rumunije prima rešenje, predloženo od strane komiteta. Najzad je Čemberlenov predlog usvojen od Saveta jednoglasno 19. septembra 1927, i obe zainteresovane vlade bile su pozvane da podnesu svoje opservacije za sesiju Saveta u decembru¹⁾ „da

¹⁾ Zbog bolesti G. Tituleska Savet se u decembru 1927. nije bavio rumunsko-mađarskim sporom.

bi. Savet bio u mogućnosti ispitati, ako bi bilo potrebno, koje bi druge mere tada imao preduzeti.“

12. Na sednici Saveta Društva Naroda u martu ove godine, predstavnik Rumunije, Titulesko, izjavio je da rumunska vlada prima kao nedeljivu celinu izveštaj komiteta trojice od septembra 1927. Madžarski predstavnik, grof Aponji, izjavio je da madžarska vlada žali što ne može primiti sugestije komiteta, iznoseći u isto vreme zašto madžarska vlada nije mogla da primi rumunski predlog o poravnanju po ovom sporu, koji joj je učinila Rumunija u novembru 1927, i ponavljajući svoj zahtev o naimenovanju sudija zamjenika, na mesto opozvanoga rumunskog sudije, u smislu člana 239 trijanonskog ugovora, kao i onaj o podnošenju pitanja: da li je izbrani sud prekoračio svoju vlast oglašivši se nadležnim, pred Stalni Sud Medjunarodne Pravde. Ponovio je i svoj zahtev da se Stalni Sud pita da li ona tri principa, sadržana u izveštaju komiteta trojice, potiču iz obaveza, koje su Madžarska i Rumunija primile na sebe trijanonskim ugovorom o miru.

Čemberlen je za ovim, konstatujući veliku odgovornost koja leži na zainteresovanim strankama, kao i na Savetu Društva Naroda da nadje sredstva za pomirenje dva susedna naroda, izjavio da čini Savetu ovu sugestiju:

Da li se slaže sa tim da se predstavnicima madžarske i rumunske vlade preporučiti da prime: da Savet naimenuje dve osobe, državljane sila, koje su za vreme rata bile neutralne, koje bi bile pridodate mešovitom izbranom sudu, konstituisanom u smislu člana 239 trijanonskog ugovora, t. j. računajući tu i rumunskog sudiju, kojega bi njegova vlada vratila u sud, pa da se ovom izbranom sudu od pet članova podnesu reklamacije, koje su na osnovu člana 250 trijanonskog ugovora podigli madžarski državljani, eksproprirani primenom agrarne reforme na teritoriji bivše austrougarske monarhije, a koja je teritorija ustupljena Rumuniji.

O ovom novom predlogu Čemberlenovom, koji, kao što se vidi, odstupa od onoga iz septembra 1927, predsednik Saveta pozvao je sve članove ovoga da se izjasne. I svi su se izjasnili da ga odobravaju.

Titulesko, u ime Rumunije, izjavio je da ovaj predlog smatra kao dodatak rezoluciji Saveta od 19 septembra 1927, i da prima *alt pod uslovom da bar ove dve pridodate sudije budu vezane onim trima principima, koji se nalaze u jednoglasnoj rezoluciji Saveta od 19 septembra 1927, za koju drži nije iščezla.*

Graf Aponji, u ime Madžarske, izjavio je da prima predlog Čemberlenov potpuno, ali odbija uslov Tituleska,

Francuski predstavnik Brijan isticao je naročito da je nemoguće tražiti od sudija da se obavežu da će usvojiti tumačenje, koje je izložio Savet u ona tri principa. Sudija u izbranom sudu koji bi se na to obvezao ne bi bio dostojan svoje visoke dužnosti.

Najzad je predsednik Saveta predložio Savetu ovu rezoluciju:

„Savet, smatrajući da je najbolja metoda za regulisanje spora prijateljski pregovori između obe stranke, preporučio im je ovu metodu u septembru 1927, ističući tri principa, pogodnih, po njegovom mišljenju, da služe kao pravična osnovica za ove pregovore;

konstatujući, ipak, da takvi prijateljski pregovori nisu bili mogućni između stranaka, i smatrajući korisnom svoju preporuku od 19. septembra 1927, a ne modifikujući svoj način posmatranja, označen u protokolima svojih većanja, jednoglasno podnosi strankama na prijem sledeći predlog:

da Savet imenuje dve osobe, države sila koje su za vreme rata bile neutralne, koje bi bile pridodate mešovitom izbranom sudu, konstituisanom u smislu člana 239 trijanonskog ugovora, t. j. računajući tu i rumunskog sudiju, kojega bi njegova vlada vratila u sud, pa da se ovom izbranom sudu od pet sudija podnesu reklamacije koje su, na osnovu člana 250 trijanonskog ugovora o miru, podigli madžarski državljani, eksproprirani primenom agrarne reforme na teritoriji bivše austrougarske monarhije, a koja je teritorija ustupljena Rumuniji.

Savet moli predstavnike madžarske i rumunske vlade da ga, na idućoj sesiji, upoznaju sa odgovorom dotičnih vlada i odlučuje još sada da za ovu sesiju stavi ovo pitanje na dnevni red.“

Grof Aponji izjavio je da ostaje pri držanju koje je zauzeo za vreme ranijih raspravljanja Saveta.

Titulesko izjavljuje da ostaje pri svojim ranijim izjavama i da se uzdržava od glasanja.

Savet je rezoluciju usvojio, a primio ju je i grof Aponji.

Titulesko se uzdržao od glasanja.

13. I tako je ova velika afera madžarskih optanata sa Rumunijom, a koja u tolikoj meri interesuje i našu državu i Čeho-Slovačku, ostala nerešena za iduću sesiju Saveta Društva Naroda. U njoj su davali svoje mišljenje najčuvljeniji svetski pravници, jedni braneći madžarsko a drugi rumunsko gledište. Kao što smo već u uvodu rekli velika je i literatura o ovom pitanju, i koga ona interesuje može je naći u delima, koje smo naveli u ovom kratkom referatu,

Ренс — Париз.

Конгрес француских адвоката и свечано отварање обновљене Палате Правде у Ренсу. — Скупштина Међународног Савеза Адвоката у Паризу.

— Љуб. В. Стефановић, адвокат —

Два догађаја, у Ренсу из прошлог месеца заслужују да буду забележена у анализима француског адвокатског реда: адвокатски конгрес, као манифестација високе свести француских адвоката о општим, земаљским и о њиховим професионалним интересима и отварање обновљене Палате Правде у Ренсу, чија је слава, опевана са толико лиризма, овековечила мучеништво тога знаменитог историског града.

Наш адвокатски ред, у који подразумевамо и другове из нових братских покрајина, схватио је значај ових манифестација и изабрао је делегацију из своје средине да присуствује свечаностима у Ренсу и првој Скупштини Међународног Савеза Адвоката, основаног прошле године у Шарлруа, у Белгији. Делегацију су састављали први потпредседник нашег Удружена Љубомир В. Стефановић, члан управе Бора Л. Пововић, Д-р Видан О. Благојевић, адвокат из Београда, а у име хрватских адвоката Д-р Иван Андрес, познати загребачки адвокат.

Конгрес је отворио 17. маја по подне у великој дворани Палате Правде, у присуству изасланика француске владе, представника власти, делегата адвокатских комора из целе Француске, страних изасланстава, судија и велике масе света, батоније адвоката вароши Ренса, Моранж. Никада бело-жута Палата Правде, са својом уметничком фасадом, није имала свечанији изглед. Тробојне заставе између великих колона на улазу у овај храм богиње Правде као да су још више истицале важност овог свечаног догађаја за француско правосуђе. Отмени представници адвоката из Француске, измешани са страним изасланицима, са достојанственим и озбиљним лицима заузимали су одређена места. Од страних изасланика, поред наших делегата, нарочито су запажени: Фредерик Кудер, шеф делегације адвокатског савеза Сједињених Америчких Држава, Крекс, вођа енглеске делегације, Рикардо од Лабонгле, представник аргентинских адвоката, Бресен, делегат Луксенбурга, Кац, представник холандских адвоката, Дол, вођа пољске делегације, Гони, представник швајцарских адвоката, Штомф, вођа чехословачке делегације, Јонеску, шеф румунске делегације и други. Од Француза су се истицали: Анри Робер, велики адвокатуре, члан Француске Акаде-

мије, класични представник савременог француског беседништва, Жан Аплтон, председник француског националног савеза адвоката, угледни адвокат и професор университета, осамдесетогодишњи, али духом још увек свежи, адвокат Менсон, бивши батоније бароа у Паризу, очаравајући беседник и многи други. Говорник Моранж у својој осећајној речи пожелео је конгресистима топлу добродошлицу. Захвалио је присутнима на части коју указују Ренсу, поглавито се захвалио Анри Роберу и Менсону. Када је прошле године у Тунису решено да се овогодишњи конгрес одржи у Ренсу, баро ове вароши био је дирнут том пажњом, јер је у њој видео одавање поште овом галско-римском граду, који је, са Верденом, четири године био брана цивилизације и њен символ. У изразитим речима он истиче мучеништво Ренса, које најлепше илуструје језива чењеница, да је од 9000 домова једва остало 17 неоштећених у тешким данима светскога рата. Ако је Ренс сада изгубио орнат старог историјског града и народног музеја и добио изглед ултра-модерне вароши нека му се то не узме у грех. Ренс ће остати инкарнација француске славе и генија француског народа. Он ће увек давати подстрека за велике напоре једнога народа, који жели да ради, који жели да живи. Најзад је пожелео конгресу успешан и плодан рад и умолио председника савеза, Аплтону, да заузме своје место и руководи конгресом.

Заузимајући председничко место, Аплтон пре свега захваљује представнику суда на доброту, што је уступањем Палате Правде за конгрес омогућио његово држање. ОDMAХ затим обраћајући се Менсону изразио му је захвалност на пажњи којом је удостојио конгрес. Користећи се правилима он предлаже да се Менсон, коме француски адвокати дугују адвокатску повељу обнародовану указом од 20. јуна 1920., изабере за почасног председника Савеза, што Конгрес акламацијом усваја. У своме изванредно лепом даљем излагању он подвлачи значај Савеза и његових конгреса. Француско правосуђе, са својим представницима, судијама и адвокатима, увек је служило на част Француској. Нека би у томе знаку оно и даље остало на понос земље.

Бурно одобравање Аплтону слиле су се

са бурним овацијама Монсону, када је устао да говори, у талас одушевљења. Његов звонак и снажан глас, који старост ни у колико није нагризао и ослабио, задрхтао је пред овим валом одушевљења. Тај адвокатски ветеран, који је деценијама пледирао у најчувенијим споровима, видно узбуђен, захваљује адвокатима Француске и њених колонија и наглашава колико га успомена везује за његово родно место, у коме је научио да мисли и осећа. Он са заносом говори о Ренсу. Прелази затим на Међународни Савез и његову значајну улогу, коју ће играти у сређивању међународних односа утицајем на реформисање законодавства

у духу општих тежњи човечанства, правде и права. Његов говор учинио је дубок утисак.

Председник Аплтон у својој даљој речи излаже програм предстојећег рада на конгресу, знатан и озбиљан напредак који је Национални Савез Адвоката остварио у току године, постигнуте резултате и подвукао је лепу појаву примерног другарства и солидарности француских адвоката. На завршетку је најтоплије захвалио страним адвокатским организацијама на пажњи и симпатијама које су манифестовале према француском адвокатском реду изашиљањем својих делегата.

(Наставиће се)

Правни положај заинтересованог лица из чл. 29. закона о Државном Савету и Управним Судовима у административном спору

— Боривоје Ј. Франтловић, секретар Управног Суда —

Нови закони непосредно по ступању на снагу дају места многобројним тумачењима и у теорији и у пракси. Такав је случај и са законом о Државном Савету и управним судовима, који својим концизним одредбама даје још шире поље тумачењу но што је обично случај код нових закона, Једну од таквих одредаба садржи и чл. 29. пом. закона који гласи: „У сваком случају има суд лицима, којима би поништење управног акта било на штету дати могућност да буду саслушана.“ Из ове одредбе произлази да у административном спору може бити и лица различних од парничара а којима се има дати могућност да буду саслушана. Овде има да се одреди правни положај тога лица у спору. По једном мишљењу¹⁾ лицу из члана 29. имала би се дати могућност да буде саслушано и то би било његово право и ништа више, јер и ако се ради о његовом праву оно није тужена страна, већ управна власт која је акт донела. Ово мишљење се оснива на самој природи административног спора, пошто административни спор, у суштини, тежи не толико да репарира извесноме лицу повређено право или непосредни лични интерес заснован на закону, колико да рад управних власти саобрази закону. Поништавање незаконитих аката врши се дакле у првом реду у интересу закона а на тај се

начин, наравно, принуђава и управна власт да донесе нов управни акт према примедбама судским (види чл. 42. зак. о Д. С.) којим ће се задовољити и приватни интерес. Па кад се незаконита акта ниште, у главном, у интересу законитости, може се поставити питање да ли је у опште било места одредби члана 29. зак. о Држ. Савету и управним судовима.

Но како би се тешко дало замислити да се може у један закон унети и таква одредба, која би била излишна, а како се не би могло појмити ни то да се у спор уводи једно лице директно заинтересовано за исход спора само да буде саслушано, како се то из првог мишљења изводи, појавило се друго мишљење. По овоме мишљењу одредба члана 29. непотпуна је у погледу положаја заинтересованог лица у административном спору па се с тога има применити аналогна одредба грађанског поступка како то предвиђа, за ове случаје, чл. 63. уредбе о пословном реду у Држ. Савету и управним судовима. Полазећи од овога нашло се да лицу из члана 29. одговара умешач у грађанском спору, да је њихов правни положај аналоган па да се према томе одредбе о мешању у спор имају и овде применити. Тврдило се да је то лице фактички тужена страна и ако то формално није пошто по дефиницији (чл. 15. зак. о Д. С. и У. С.)¹⁾ административног спора ту-

¹⁾ За литературу доста оскудну по овоме питању може се навести: Слободан Јовановић „Уставно право“ — Љуб. Радовановић: „Одлуке Државног Савета“. — Јов. Стефановић: „Приручник за зак. о општој управи, Држ. Савету и упр. судовима и т. д.“

¹⁾ чл. 15. зак. „... Административни је спор само између појединца или правног лица с једне и управне власти с друге стране...“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

жена страна може бити само управна власт. Па кад је то тако онда је разумљиво да се допусти заинтересованом мешање у спор уз тужену власт када се спор клони поништењу управног акта на његову штету. Па не само то, већ и да је суд дужан по званичној дужности водити рачуна о интервенцији заинтересованог лица — арг. из речи“ .... има суд...”

Пошто сам регистровао ова два мишљења ја ћу сада изнети један практичан случај из кога ће се видети да је ово друго мишљење усвојио и Државни Савет те га учинио обавезним за праксу.

У конкретном случају Београдски Управни Суд по спору између Н. и великог Жупана саслушао је и заинтересованог А. али му пресуду којом је поништио решење Великог Жупана није доставио. Тражење заинтересованог А. да му се изда пресуда ради евентуалне употребе правног средства Суд је својим решењем¹⁾ одбио са следећих разлога „По чл. 15. и 18. зак. о Државном Савету и управним судовима, административни спорови воде се између појединца, чије је законско право или непосредни интерес повређен, и управне власти која је својом одлуком такво право или интерес повредила. У духу оваквог законског наређења и по овом административном спору пуноважни парничари јесу Н. као тужилачка страна и велики Жупан као тужена страна. Употреба правног средства на поједине одлуке управног суда, у смислу члана 38. пом. закона,²⁾ припада само парничарима тужиоцу и туженој управној власти. Чланом 29. поменутог закона даје се могућност оним лицима која нису парничари, а којима би поништење управног акта било на штету, да буду само саслушана. Али ни ова одредба, нити ма који други пропис поменутог закона, таква лица не изједначаје са парничарима нити им даје ма каква друга права, која парничним странкама једино припадају. Код оваквих административних спорова, а с обзиром на правни однос између појединца и управних власти, као парничара, као и с погледом на природу таквих спорова, чији је циљ да се евентуалне погрешке и незаконите одлуке управних власти саображавају закону, — таква трећа лица не могу се третирати ни као умешачи, аналого одредбама грађанског суд. поступка, пошто они у случају ако би акт управне власти био поништен на њихову штету, имају законске могућности да, по до-

ношењу новог управног акта, путем особеног административног спора, у коме би се они као тужилачка страна појављивали, траже заштиту евентуално повређеног права.

Са ових мотива Управни Суд Љ. А. кога је у смислу члана 29. зак. о Државном Савету и управним судовима, саслушао, није ни сматрао као парничну страну, па му ни пресуду није достављао, према чему, а с обзиром на горњу констатацију, он нема право по закону ни на употребу правног средства на донету пресуду. Зато се молилац Љ. А. има одбити од овог тражења да му се по овом спору изда пресуда.“

По изјављеној жалби заинтересованог Љ. А. Државни Савет је поништио горње решење Управног Суда са ових разлога:¹⁾ „По члану 29. зак. о Државном Савету и управним судовима обавезан је суд да пре доношења пресуде саслуша лица којима би поништење управног акта ишло на штету. Правни положај оваквих лица у административном спору није јасно одређен у закону о Државном Савету и управним судовима па се у смислу члана 63. уредбе²⁾ о пословном реду о Државном Савету и управним судовима на њега имају применити аналогне одредбе грађанског судског поступка.

Лице саслушано по члану 29. какав је случај са жалиоцем, у административном спору учествује по том основу што је управним актом против кога је тужба подигнута, њему било признато извесно право односно непосредни лични интерес и што би то право односно интерес он изгубио, ако би управни акт од управног суда био поништен. Грађански судски поступак лицима која се поводом грађанске парнице налазе у сличном положају даје параграфом 65. могућност да се у парницу умешају и такве умешаче сматра као парничаре, које парница веже. Разлика између члана 29. зак. о Државном Савету и управним судовима и § 65. грађанског судског поступка је у томе, што је одредба чл. 29. за суд обавезна а § 65. за умешача је диспозитивног карактера. У ствари то су две аналогне институције, па су се према томе у овом случају, у смислу чл. 63. уредбе имале применити одредбе о умешачу.

Противно гледиште, заступљено у ожалбеном решењу, неумесно је поред горњег и са тога разлога што би се на тај начин већ извиђени и окончани административни спо-

1) Решење Државног Савета бр. 48984|26 год. од 8. марта 1927. год.

2) Чл. 63. уредбе гласи: „У свима случајевима који у зак. о Држ. Савету и управним судовима нису предвиђени, имаће се аналогно примењивати односни прописи зак. о судској организацији, грађанског поступка и правилника за пословање редовних судова.“

1) Решење Управног Суда у Београду Бр. 10392. од 14. новембра 1926. год.

2) Чл. 38. зак. о Д. С. и У. С. „Жалбу може поднети тужилац, ако је управни суд тужбу одбацио, и тужена власт, ако је управни суд њезин акт поништио.“

рови поновно водили и пресуђивали, са једном разликом што би улоге странака биле измењене, противно начелу економије у поступку.

Са тих разлога погрешно је Управни Суд

кад је ожалбеним решењем жалиоце одбио од тражења, да му ради евентуалне употребе правних средстава изда пресуду, донету по спору у коме је учествовао по члану 29. зак. о Државном Савету и управним судовима.“

Године старости као услов за стицање пасивног изборног права

— Д-р Видан О. Благојевић, адвокат —

— Свршетак —

Овај би систем био опасан, тирански у рукама партизанске већине скупштинске и одборске. Замислимо случај, да је један изабрати народни посланик, дошао у Народну Скупштину и ако није имао 30 година на дан његовог избора. Народна Скупштина му не верификује мандат из разлога што то неће да учини било она сама, било у споразуму са Верификационим Одбором све док дотични посланик не напуни 30 година. Тако би имали интересантан случај саботаже Устава и Закона о изборима народних посланика баш од највећег државног тела, од стране Народне Скупштине.

Пошто дакле, да би се спречила неједнака примена чл. 72. Устава односно чл. 13. Изборног Закона а и услед непрактичности примене другог система и тираније скупштинске већине, који су у стању да изазову непотребне скандале, то је у интересу Скупштине и Закона да се нађе солидан ослонац и тачно утврђена полазна тачка за рачунање навршених 30 година народног посланика. Тај моменат је одређен Уставом, Изборним законом и Пословником и то на дан избора за народне посланике, те се према томе има ценити, да ли је један посланик напунио 30 година, према дану његовог избора за народног посланика а не према дану верификације његовог мандата од стране Верификационог Одбора односно од стране скупштинског пленума.

Доктринарно овај случај није никако код нас изучаван. Коментатори Устава и изборног закона нису се бавили овим интересантним питањем, из разлога ваљда, што се логично може доћи увек до правилног решења његовог. С тога нас не треба чудити што г. Слободан Јовановић у свом *Уставном Праву*⁸⁾ не посвећује пажњу овом питању, као што ни наш најбољи коментатор Изборног закона г. Др. Ладислав Полић⁹⁾

не сматра за потребно да се задржи на овом питању. Исти је случај и са коментатором изборног закона г. *Божидаром Протићем*.¹⁰⁾ Код Француских писаца-аутора уставног права, већином је исти случај. Ни г. *Есмен*¹¹⁾ ни г. г. *Жозеф Баршелеми* и *Пол Диез*¹²⁾ не задржавају своју пажњу на овом питању. Случај са г. *Дигијем* је мало друкчији. Он у своме *Уставном Праву*¹³⁾ изриком тражи, да је посланик на дан избора навршио 25 година, а ако је сенатор у питању, да је навршио на дан избора 40 година. Тај услов истина француски Устав, односно органски закони, изриком не траже. То смо мало раније утврдили. Али г. *Диги* сматра, да друкчије не може да буде. Ми наравно не можемо а да не усвојимо ово гледиште уваженог бордовског декана правног факултета.

Случај који нас интересује појавио је се у француском Сенату 1886. год. кад је се приликом верификације избора сенатора г. *Себлина* поставило питање, да ли треба имати 40 пуних година на дан верификације мандата, јер сенатором се постаје у ствари само по овој верификацији, или треба овај број година имати најдоцније на дан избора за сенатора. Сенат је, по г. *Дигију*, од кога узимамо овај случај, исправно решио, да треба имати 40 пуних година на дан избора. Тако исто и народни посланик би могао само ући у Парламенат, ако је на дан избора навршио 25 година. Изгледа, да је бордовски декан по логици ствари, у праву. Друго становиште могло би се бранити једино политичким опортунитетом, личним симпатијама или антипатијама за овог или оног кандидата, и другим сличним аргументима, који са правном аргументацијом по првом стано-

¹⁰⁾ у свом *Закону о бирачким списковима и Закону о избору народних посланика*, стр. 33. и 34.

¹¹⁾ *A. Esmein*, op. cit. p. p. 280 et suiv.

¹²⁾ *Joseph Barthélemy et Paul Diez*, op. cit. p. p. 428 et suiv.

¹³⁾ *Léon Duguit*, op. cit. p. p. 162 et suiv.

⁸⁾ стр. 84.

⁹⁾ у свом *Изборном закону*, Загреб, 1923. год. стр. 15.

увишту у овом питању, не би се могли ни упоредити.

Предратна пракса српских Народних Скупштина сва је у смислу ових излагања. У колико је се, врло ретко истина, постављало питање о годинама посланичког кандидата или народног посланика, решавано је, да овом услову посланички кандидат или народни посланик треба да удовоље најдоцније на дан избора.

После рата, у уједињеној Краљевини, ово питање година постављало је се више пута. Зна се на пример, да је неколико лица постало народним посланицима пре напуњених 25 односно 30 година. Уставотворна и Народне Скупштине нису обратиле на ово пажњу, из разлога, што им то није стављено до знања редовним путем. Верификациони Одбор још мање је могао испитивати да ли је у даном моменту једно лице било навршило 25 односно 30 година, кад Уставотворна односно Народна Скупштина нису то од њега тражиле.

Ми ћемо се задржати на три званична случаја о којима има трага у *Стенографским Белешкама Народних Скупштина*.

Први је се случај десио, кад је се народни посланик г. *Др. Ладислав Полић*, по верификацији његових мандата, захвалио на мандату из сремске жупаније, па је на његово место позван (г. *Марко Павулић*) г. *Марјан Пеулић*. Против његовог мандата приговорио је народни посланик г. *Никола Бингулац* тврдећи, да г. *Павулић* нема 30 година како то закон захтева, али су Верификациони Одбор и Народна Скупштина прешли преко овог захтева и огласила за исправан мандат г. *Пеулића*.¹⁴⁾

Други је случај био у следећем. На избор г. *Милоша В. Вукићевића* среског кандидата са листе г. *Томе Поповића* у изборном округу косовском, жалио је се посланик г. *Др Срђан Будисављевић* наводећи, да г. *Вукићевић* нема законом прописане године старости за народног посланика.

Већина Верификационог Одбора је, по овом случају, донела следећи закључак: „Пошто је Верификациони Одбор прибавио потребне доказе о дану и години рођења г. *Вукићевића*, нашао је за доказано, да г. *Вукићевић* нема прописане године за народног посланика, па је одлучио, да поништи мандат и избор *Милоша В. Вукићевића* и да се оснажи мандат и позове на његово место *Стојан Дајић* његов заменик“.

Девет чланова Верификационог Одбора одвојило је мишљење по овом питању. Ми-

шљење њихово гласи: „Налазимо, да није утврђено, да г. *Милош Вукићевић* нема 30 година, колико се према закону тражи за народног посланика. Поднети докази не утврђују године старости г. *Милоша Вукићевића*, а према закону једино је крштеница доказ о годинама старости, те како тога доказа нема, сматрамо, да г. *Милош Вукићевић* има све услове, који су потребни за народног посланика и били смо мишљења да се његов мандат оснажи“.

На IV претходном састанку одржаном 19. октобра 1927. год. Народна је Скупштина *једногласно* поништила мандат и избор г. *Милоша В. Вукићевића*.¹⁵⁾

Интересантност овог случаја јесте у томе, што ни већина Верификационог Одбора, ни девет посланика из мањине који су формулисали одвојено мишљење, не наводе, у коме моменту г. *Вукићевић* није имао године прописане Уставом, те је овај случај за нас без важности, с погледом на питање које смо себи поставили у овој студији, на име, кад посланички кандидат односно народни посланик треба да су навршили 30 година па да им мандат не буде поништен.

Трећи случај има за нас највише интереса. Он се односи на мандат г. *Рајко Парезжанина* среског кандидата на листи г. *Др. Лазе Марковића* за изборни округ мостарски, чији је поништај тражио г. *Већеслав Вилдер* народни посланик на III претходном састанку Народне Скупштине одржаном 18. октобра 1927. год. а са разлога: што г. *Рајко Парезжанин* нема 30 година.

Већина Верификационог Одбора поднела је Народној Скупштини следећи извештај: „На седници одржаној дана 29. фебруара 1928. год. Верификациони Одбор узео је у претрес преставку народног посланика г. *Већеслава Вилдера*, па је, разматравши исправу, која је приложена тој представи, на име препис извода из матице рођених Српско-Православне Цркве Св. Василија у Коњицу, оверовљен у Министарству Иностраних Дела, нашао, да је народни посланик г. *Рајко Парезжанин*, према тој исправи рођен 14. фебруара 1898. год. по старом календару, те према томе да он данас има преко 30 година.

„На основу чл. 13. изборног закона и чл. 72. Устава, који одређују, да се од сваког народног посланика тражи услов, да је навршио 30 годину, Верификациони Одбор наставши, да народни посланик г. *Рајко Парезжанин* има тај услов, решио већином гласова, да предложи Народној Скупштини,

¹⁴⁾ в. *Стенографске Белешке Народне Скупштине*. Ванредан сазив за 1925. год. стр. 282.

¹⁵⁾ в. *Стенографске Белешке Народне Скупштине*. Ванредан сазив за 1927. год. стр. 27, 65, 66 и 156.

да пређе преко представке народног посланика г. *Већеслава Вилдера* и његовог захтева о поништају мандата народног посланика г. *Рајка Парезјанина* не мењајући своју одлуку, донешену 18. октобра 1927. год. на III претходном састанку, којом је она оснажила мандат народног посланика г. *Рајка Парезјанина* изабраном у мостарском округу на листи г. *Др. Лазе Марковића*.“

Мањина Верификационог Одбора, коју је преставаљао свега један члан, није се сложила са мишљењем већине, па је формулисала своје мишљење у коме се каже: „За то што г. *Парезјанин* није имао пуних 30 година старости на дан 11. септембра 1927. год. кога дана изабран је за народног посланика, налазим да његов избор није важећи, јер није имао квалификација, с тога предлагем да, се његов мандат огласи за неважећи. — Чињеница, што је он после избора иавршио 30 година, није законска основица да он може мандат задржати.“¹⁶⁾

Овај нам случај пружа неколико закључака:

1. Кад је мандат г. *Рајка Парезјанина* верификован на дан 18 септембра 1927. год. онда се питање верификације његовог мандата није могло понова постављати. Иначе, сваки би верификовани мандат могао доћи у питање на сличан начин, а то се не може дозволити.

2. На дан верификације т. ј. на дан 18. септембра 1927. год. г. *Парезјанин* није

¹⁶⁾ в. *Извештај* већине и мањине Верификационог Одбора. — *Сценографске Белешке Народне Скупштинне*. Ванредан Сазив за 1927. год. стр. 15. и 115. — *Политику* бр. 7129 од 3. марта 1928. год.

имао 30 година. С тога му мандат тада није могао бити верификован, из разлога, што је тога дана, а пре верификације, г. *Вилдер* поднео доказе да г. *Парезјанин* нема 30 година ни тога момента т. ј. 18. септембра 1927. год. ни наравно 11. септембра 1927. год. кога је дана изабран за народног посланика.

3. Пада у очи, да је претрес по овом питању, настао у Верификационом Одбору тек пошто је г. *Парезјанин* напунио 30 година, односно на неколико дана по овом датуму. Шта ово значи, није тешко погодити, кад се не заборавља, да је рад Верификационог Одбора најхитније природе.

4. Закључак Верификационог Одбора, да г. *Парезјанин* има 30 година на дан верификације, те да му треба с тога огласити мандат за исправан, неправилан је, а са разлога раније изнетих. На овом случају показало је се еклатантно, да верификацију посланичких пуномоћстава треба пренети са Верификационог Одбора на судски форум, пошто оцена услова из чл. 72. Устава односно из чл. 13. Изборног закона, није политички акт Парламента, већ оцена задовољења законских услова, односно примена закона.

Било би претерано тврдити, да је овим случајем расправљено питање које нас интересује. Оно је добило своје решење само у овом конкретном случају. Шта ће Парламент у будуће радити по сличним случајевима то је тајна коју нико не зна. То је опет разлог поред осталих, што се ми, у овом случају, не држимо скупштинске праксе.

Сељачки кредит

— Аполон Еропкин —

О савременом проблему од виталне важности, на име о сеоском кредиту, о његовој организацији и значају, писано је и говорено много. Постоје и неколико нацрта, а и законских предлога за његово регулисање.

Главна је мана свију тих нацрта и предлога у томе да они имају у виду милионе динара, док у суштини треба говорити о милиардама. У нашој политичко-економској литератури већ је утврђено, да је сеоско становништво за сада задужено по зеленашким меницама и по разним облигацијама и документима са сумом од око три милиарде динара и да само камате за ове дугове годишње износе суму од близу милиарду динара.

Јасно је да се тај дуг од три милиарде не да ликвидирати посредством Хипотекарне Банке, Поштанске Штедионице или Дирекције Земљорадничког Кредита, нити пак помоћу приватних банака из простог разлога, што ликвидна слободна средства истих ни из далека не одговарају својим размерама овим трима милиардама потребног кредита, да ликвидирају све сељачке зеленашке менице и дугове.

Но то није све. Потребе сеоског кредита далеко су већа но ове три милиарде дин.

Ове три милиарде састављају дуг, који већ постоји, који је постао у прошлости. Међутим је потреба сеоског кредита перманентна и у садашности и у будућности.

Без новог сеоског кредита за текуће потребе уопште није могућан никакав напредак сеоског господарства, никакви мелиорациони радови, нити примена вештачког ђубрења, коју сада нарочито траже агрономи са села, сасвим правилно аргументарујући, да се без оваквих ванредних мера за повећавање плодности земље сеоско господарство неће никад кренути са мртве тачке.

Исто се може рећи и о побољшању расе стоке, као и о повећању броја стоке, о прелазу ка изногалолмном систему са увођењем сејања траве, о куповини пољопривредних машина, о организацији пољопривредних предузећа: млекарства, сточарства, поврћарства и др.

Све ове мере за интенсификацију земљорадње и сеоског господарства траже пре свега новаца, кредита. Зато нећемо погрешити ако речемо, да је сем ових три милиарди динара већ постојећих сеоских дугова потребна за задовољење текућих потреба сеоског кредита најмање још толика сума.

Дакле шест милиарди динара, то је сума, која је потребна за сада за сеоски кредит.

Сасвим је разумљиво и јасно да све државне кредитне установе заједно са приватним банкама такве суме на задовољење потреба сеоског господарства на расположењу немају: десетине пак и стотине милиона динара, које они могу употребити за овај циљ, биле би проста палиатива, која би можда још и изазвала већи потрес у народном господарству, употребивши слободна средства кредитних установа на сасвим други циљ, а не на онај коме су она намењена.

Потребне су друге мере, шире, либералније и енергичније у области сеоског кредита, које не би пореметиле већ постојеће, регулисане кредитне односе других области народног газдинства, а у исто време би нашле нови извор за најопширнију и најважнију код нас област земљорадње и сеоског господарства.

Што се тиче прве половине ове задаће, на име ликвидације већ постојећих сељачких зеленашких дугова, решење њено је веома просто: потребно је да држава иступи као

посредник међу сеоским становништвом и кредиторима и да преузме на себе једновремену исплату по свим врстама сеоских дугова, али не новцем, што је очевидно за државу немогуће, ни у буџетном, нити у валутном смислу, већ путем емисије нарочитих облигација. Најбоље би било и најзгодније да то учини путем емисије заложница Државне Хипотекарне Банке, наравно краткорочних: на пр. на 12 година, са годишњом амортизационом отплатом.

На такав начин сеоски кредитори место својих меница добили би чврсти државни папир, осигурани хипотеком и са годишњом каматом. Сеоско становништво добило би на такав начин могућност за постепену ликвидацију својих дугова путем амортизације у току од 12 година са обичним у Краљевини процентом 14% годишње са амортизацијом, са којим даје зајмове Државна Хипотекарна Банка.

На овакав начин било би пуштено у оптицај ових заложница на суму од три милиарде динара.

Ова мера могла би имати за делатност Државне Хипотекарне Банке ванредне последице, јер би она навикла становништво да улаже свој слободан новац у ове заложнице, увела би ове заложнице у берзански промет, као најјачи, обезбеђени хипотеком државни папир, ремитован ради најрентабилнијег циља — појачања сеоског господарства.

Има много вероватности, да би овај државни папир који је емитован са довољном каматом, био по курсу своје близак *al-pagi*. У сваком случају о томе би се старале оне банке и рентијери, који су давали селу три милиарде динара — наравно не у толико у интересу државе, колико у своје сопственом интересу, да не губе на курсу. Ова лица и установе умеле би чувати своје интересе и наравно не би избацивале ове папире на новчану пијациу јефтино, како су то чинили људи са рентом ратне штете.

У таквом случају и даљи сеоски кредит могао би се оснивати на емисији истих заложница Хипотекарне Банке.

Есконтна листа

— Бор. А. Милојковић, судија у пензији —

Строго законски узето есконтна листа само потписата од једног меничног дужника, а не попуњена иначе његовом руком јесте само почетак писменог доказа. Ако је пак и попуњена његовом руком, онда је равна облигацији. Но пракса, и судска и она из при-

ватно правних трансакција, — овако не узима, — она у сваком случају прима есконтну листу као потпун доказ према свима менично обавезанима. Са схватањем: да је есконтна листа у опште некакав доказ уз менични уговор за споредно менично потраживање,

мири се и сам закон о таксама, који је подвргава фискусу и таксира по Т.Бр. 32. зак. о таксама, али ништа не помиње о њеној доказној снази. Правилник за извршење закона о таксама, — који у пракси није примењен — прописује у чл. 221. обавезу за новчане заводе да уз сваку меницу морају имати и есконтну листу, али ни он не даје ништа из ближе о есконтној листи.

Односно попуњавања есконтне листе трговачки обичај усвојио је: да није потребно да се попуњавање изврши од оних, који су обавезани по есконтној листи. Са законског гледишта, пошто се њоме ствара обавеза и пошто је она приватна исправа, то би требало да ју онај, који се по њој обавезује, сам и попуни.

Пракса сматра за најважније и најбитније код сачињавања есконтне листе: да се у њој опише садржина меничне обавезе, да би се видела веза између менице и есконтне листе и да се означи име једнога од индосатора т. ј. сопственика менице и есконтне листе.

2. *Есконтна листа као обећање извесног плаћања*, јесте писмено обећање дугованог интереса по меници на коју се односи. Она је ово по својој намени у приватном животу. Она је дакле везана за меницу и доказује егзистенцију једног споредног уговора поред меничног уговора, који само за толико дели судбину самог меничног уговора што се претпоставља, да је са уношењем меничне обавезе престала и обавеза из есконтне листе. Но све ово не значи, да би неисплаћен или оспорен интерес могао бити предмет оделитог грађанског спора, а то је једини случај када би есконтна листа могла фунгирати као самосталан доказ.

Садржина обећања плаћања у есконтној листи јесте: исплата одређеном новчаном заводу (или његовом правном наследнику) као поверитељу извесног одређеног интереса по меничном дугу, а о опредељеном року и на опредељеном месту. Овде је она потпуно слична меници.

Ово обећање меничног интереса у есконтној листи јесте у суштини означање једног дуга без основа (*sine causa debendi*), те се по томе једино ова обавеза по есконтној листи разликује од обичне грађанско-правне обавезе (т. ј. обавезе по облигацији или уговору), који увек мора садржати основ. Означање исплате одређеног интереса и означање рока истиче из саме есконтне листе исто као и означање повериоца, а означање места плаћања може проистицати и из саме менице, ако није означено у есконтној листи.

III.

Есконтна листа као обавеза појављује се у пракси у два облика.

1.), Есконтна листа може бити признање два лица: акцептанта и подносиоца (последњег индосанта) менице, који се обавезују индосатару — новчаном заводу, да ће му о року исплатити интерес означен у есконтној листи. Подносиоца и акцептанта у тој сврси предају есконтну листу индосатару. Ништа не стоји на путу да ову обавезу поред ова два лица прими на самој есконтној листи још које лице из меничне обавезе, премда се то не практикује јер се полази од претпоставке, да су они упознати са садржином овог споредног меничног уговора. Исто тако у пракси ништа не стоји на путу да индосатор (менични поверилац и сопственик менице и есконтне листе) буде приватно лице место новчаног завода, то јест: да се есконтна листа напише и преда приватном лицу као повлашћеном.

2.), Есконтна листа може бити и признање само једног лица, које је менично обавезано да ће о року платити интерес означен у есконтној листи.

Ну овде судска пракса без разлога одбија важност есконтној листи потписаној само од једног лица исто онако као што без законског разлога опет придаје важност листи потписаној од више лица, а ово зато што есконтна листа потписана било од једног било од више лица није ни уговор ни облигација. Нема ни једног законског прописа који есконтну листу чини строго формалним писменом, као што је то случај са самом меницом, да би сам потпис био у стању да повуче за собом обавезу. Овде се судови поводе за приватно-правном праксом из трансакције, која: *прво* тражи два потписа ради јаче гаранције да увуче више лица у једну обавезу и да их на случај спора лиши ексцепције да нису пристали на уговорени интерес чији је доказ есконтна листа; а *друго*: прима као потпун доказ за постизање споредног уговора о интересу једно овако непотпуно писмено, које није ни уговор ни облигација и не одговара условима на једног ни другог. Есконтна листа са једним потписом, исто као и са два потписа садржи фикцију: да је споредни уговор о интересу познат свима потписанима на меници, и да су га и они усвојили (т. ј. пристали на њега). Мора се напоменути да есконтна листа са два потписа пружа већу сигурност само за толико што лишава индосатора могуће ексцепције да он није пристао на споредан уговор чији је доказ есконтна листа.

Правна природа есконтне листе. Есконтна листа није уговор т. зв. споредни менични

уговор о есконту и интересу, како се обично сматра. Ово зато што на њој не фунгирају две уговорне стране, већ само она која се по њој обавезује.

Есконтна листа у исто време није ни облигација, ако је као што у пракси обично бива (— и што пракса једино и тражи —) само потписана од обавезних лица, а није њином руком и попуњена. Једино на случај да се есконтни бланкет попуни руком кога потписника, — онда би *једино* у том случају есконтна листа по грђанском судском поступку могла представљати облигацију за тога потписника, а ово зато: што се из тако попуњених места у бланкету есконтне листе могу видети сви елементи обавезе онога који је листу попуњавао. У овом случају мора се узети за основ обавеза дуговање интереса на меничну суму.

Ну *шрговачки обичај* сматра: да сама својина меничног писмена и есконтне листе,

која прати менично писмено, јесу довољан доказ да је ималац оба писмена једна уговорна страна (поверилац), а потписник на листи да је један (— често само један од више њих —) од обавезних дужника који престављају другу уговорну страну. Дакле постојање есконтне листе са меницом претпоставка је за постојање усменог уговора о већем уговореном интересу, или другим речима: есконтна листа јесте доказ за постојање усменог уговора о већем уговореном интересу, или другим речима: есконтна листа јесте доказ за постојање друкчијег (већег или мањег) интереса но што је законски интерес 6%. Према томе она се у пракси погрешно узима за сам тај уговор.

Из овога што смо изложили излази: да са гледишта формалнога права — стриктно тумачећи — есконтна листа само потписана, а другом руком попуњена јесте само полу-доказ за потписника (једног или више њих).

(Свршиће се)

Једно погрешно мишљење о § 172. Кривичног Судског поступка.

— Јов. Б. Мијушковић, судски писар —

Овај законски пропис налази се у глави петнајестој нашег кривичног судског поступка у којој се говори: „О решењу оће ли се оптужени под суд ставити, и оће ли се из слободе или из притвора бранити“.

У овој глави расправљају се, дакле, ова главна питања: а) да ли има места да се оптужено лице стави под суд, па ако има, б) да ли ће се такво лице из слободе или из притвора бранити; в) поред тога, у овој глави, и ако то није изрично истакнуто у наслову, расправља се још и то, када ће суд лицу, које је већ решењем суда стављено под суд и у притвор, допустити да се на јемство пусти, те да се брани из слободе. Можда је законодавац у речима „и оће ли се из слободе или из притвора бранити“, мислио и на овај случај. Но, то је за нас овде од споредног значаја, јер главно питање које нас овде искључиво интересује јесте прави смисао § 172. кривичног судског поступка. Стога ћемо се у овом чланку и позабавити само тим питањем.

Пошто иследна — полицијска власт доврши ислеђење и у смислу § 158 кривичног судског поступка преда кривца суду, онда је суд позват, ако претходно нађе да постоје „изискивања“ предвиђена у § 161. кривичног судског поступка да реши: „да је надлежан, да има места да се оптужени под суд стави; исто тако решиће оће ли се оптужени из

притвора или из слободе бранити“ (§ 164. кривичног судског поступка).

Када ће суд решити да се неко лице из притвора брани предвиђено је у §§ 170. и 171. кривичног судског поступка у којима се каже, да „лице, које је обвињено¹⁾ за преступ бесчастећи, браниће се редовно из притвора“ (§ 170. ал. прва К. С. П.); тако исто, и „они који су због злочинства обвињени¹⁾, редовно ће се из притвора бранити“ (§ 171.²⁾ Крив. Суд. Пост.). Но, суд оваквим лицима, за која је решио да се ставе у притвор, на тражење може допустити, на јемство, да се из слободе бране, — наравно, под условима предвиђеним у овим наведеним закон. прописима.

Дакле, према томе §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост. садрже у себи и једно и друго. На име садрже одредбе: када ће суд решити и у којим случајима да се извесно лице,

¹⁾ Овде је законодавац погрешно употребоо изразе: „обвињени“ и „обвњено“. Наш крив. суд. поступак нема изражене терминологије за лице против кога се води истрага. Обвињеним се зове лице за време претходне истраге. Од момента подизања тужбе од стране иследне власти обвињени се тада назива оптужени. В. о томе опширније код Г. Др. Божидара Марковића, уџбеник српског кривичног поступка, Београд, 1926., стр. 163.; као и чланак Г. Др. Душана М. Суботића: „О закључењу полицијског ислеђења, стављању оптуженог пред суд и судском дослеђењу“, оштампан у „Полицији“, св. бр. 21. и 22. за 1921. год., страна 1062.

²⁾ У првој реченици овога параграфа.

www.оптужено од стране иследне власти, стави у притвор, и, када ће се таквом лицу допустити, пуштањем на јемство, да се из слобод брани.

Како § 172. Крив. Суд. Пост. долази непосредно иза ових наведених прописа (§§ 170. и 171. нов. Зак.) у којима је реч: и о стављању под суд и у притвор неког лица, и о пуштању таквог лица, од стране суда, на јемство, да се из слобод брани, — то је могуће и да се овај наведени зак. пропис двојак тумачи, као што ћемо то мало ниже видети. С тога нам се овде поставља питање: да ли су одредбе § 172. Крив. Суд. Пост., дошле овде као допуна §§ 170 и 171 Крив. Суд. Пост. у колико се ови односе на стављање под суд и у притвор неког лица, или, у колико ови, пак, говоре о пуштању таквих лица, на јемство, да се бране из слобод?

Према томе, да би смо се што боље упознали са овим постављеним питањем, ми ћемо цитирати овај наведени Зак. пропис који гласи: „Онима, који су били раније осуђивани за злочинства или преступе учињене из користољубља, неће се никакo допустити да се из слобод бране“. И ако је, по нашем мишљењу, овај законски пропис јасан, ипак, — с обзиром на једно мишљење једног нашег уваженог правника³⁾ о овом наведеном параграфу, које ми не делимо са разлога које ћемо ниже навести, — потребно је, да се са истим мало детаљније упознамо: какав је смисао његов и шта је законодавац хтео да каже у њему.

Г. Др. Душан М. Суботић у свом помениутом чланку (ор. cit. стр. 1064.), говорећи о интересантностима § 172. Крив. Суд. Пост. навео је: „када ће оптужени бити стављен у притвор наређује §§ 170. и 171. По том притвор је обавезан код свих злочинаста и бесчастећих преступа. Интересо је при том и наређење § 172. да се онима који су били раније осуђивани за злочинства или преступе учињене из користољубља, неће никакo допустити да се из слобод бране.

Дакле таква лица ће се ставити у притвор при новој оптужби и за обично преступно дело, које иначе не повлачи притвор.“⁴⁾

Према оваквом тумачењу — § 172. Крив. Суд. Пост., овај законски пропис био би допуна §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост., у колико ова два параграфа говоре о томе: када ће се и у којим случајевима неко лице, по решењу суда, морати ставити под суд и у притвор, — мада се то, на први поглед, не

би дало одмах закључити, с обзиром на цитирану реченицу: „када ће оптужени бити стављен у притвор наређује §§ 170. и 171.“. Јер, по оваквој стилизацији ове реченице искључено би било друкче мислити. Али као што смо то видели из раније наведеног текста, он — г. Суботић — после објашњења о интересантности наређења § 172. Крив. Суд. Пост., „да се онима који су били раније осуђивани за злочинства или преступе учињене из користољубља, неће никакo допустити да се из слобод бране“, додаје, да ће се „...таква лица... ставити у притвор при новој оптужби и за обично преступно дело, које иначе не повлачи притвор“; а одмах у продужењу истог текста и непосредно иза ове реченице каже још и то, да се „из овога...⁵⁾ нарочито јасно види, колико је потребно да се у тужби јасно означи, је ли оптужени раније осуђиван и за какво дело.“

Према томе, овом потоњом реченицом, г. Суботић је хтео још више да истакне, да § 172. крив. суд. пост. има само онај смисао, као што је то напред наведено. Што значи, према оваквом мишљењу г. Суботића, да би суд морао увек да реши, да се неко оптужено лице стави у притвор: не само у случајевима које предвиђају §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост., већ и онда, када је неко лице оптужено и за обичан преступ, „који иначе не повлачи притвор“, само ако је раније било осуђивано за злочин или бесчастећи преступ, учињен из користољубља. Дакле, и онда када наступи случај из § 172. Крив. Суд. Пост.

По г. Суботићу, изгледа, да је овај наведени законски пропис потпуно јасан у смислу којем га он тумачи. Ми се, пак, као што смо то раније рекли, не би смо могли сложити у оваквом тумачењу овог наведеног законског прописа са ових разлога:

а) § 172. Крив. Суд. Пост., као што смо то већ навели, долази после законских одредаба §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост., у којима је предвиђено не само стављање неког лица под суд и у притвор, већ и пуштање таквог лица, на јемство, да се брани из слобод. О томе, пуштању на слободу, у § 171. Крив. Суд. Пост. каже се ово: „Само онима може суд под јемством у § 170. казаним, дозволити да се из слобод бране, који своју кривицу признају, и код којих се према стању лица, према познатом његовом дотадашњем поштеном владању,

⁵⁾ Овде г. Суботић мисли на већ цитирану реченицу: да ће се при новој оптужби извесно лице, такође, ставити у притвор и за обично дело, које иначе не повлачи притвор, само ако је раније осуђивано за какав злочин или бесчастећи преступ, учињен из користољубља.

³⁾ Види г. Др. Душан М. Суботић, ор. cit. стр. 1064.

⁴⁾ Курсив је наш.

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

према квалитету дела и олакшавајућим узроцима, због којих је исто дело учинио, може држати да неће своју слободу злоупотребити“. Ми овај законски пропис нисмо овде цитирали ради проучавања услова и самог начина пуштања, на јемство, у слободу, већ на против, да би смо овако што боље схватили прави смисао § 172. Крив. Суд. Пост., који долази непосредно из овог цитираног зак. текста и у коме се каже, да „онима, који су били раније осуђивани за злочинства или преступе учињене из користољубља, неће се никако допустити да се из слободе бране“. Из ова два цитирана текста јасно се види, да је овај други дошао као допуна првога. Другим речима казато, § 172. Крив. Суд. Пост. пре је дошао овде као допуна §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост., у колико они говоре о пуштању неког лица из притвора, на јемство, него ли у колико се односе на стављање под суд и у притвор, као што то излази из наведеног мишљења г. Суботића. Према томе, прави смисао § 172. Крив. Суд. Пост. је само тај, да „онима, који су били раније осуђивани за злочинства или преступе учињене из користољубља“, ако су при новој оптужби стављени под суд и у притвор, „неће се никако допустити да се из слободе бране“ — пуштањем на јемство, и ако би испуњавали остале услове који се за то траже (В. §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост.).

б) У корист оваквог тумачења иде и наша судска пракса (у колико нам је то било могуће сазнати). Ми ћемо овде у том смислу навести једну одлуку Касационог Суда,⁶⁾ из које се, и ако то у њој није нарочито истакнуто, ипак, види да § 172. Крив. Суд. Пост. има смисао овакав какав смо мало пре навели. Та одлука гласи: „Што је неко раније био под судом није по § 172. Крив. Суд. Пост. разлог да се одбије од тражења пуштања у слободу, јер се поменути законским прописом тражи да је неко био осуђиван, па да се не може користити правом из § 172. Крив. Суд. Пост.“. Ипак, из речи „што је неко раније био под судом није по § 172. Крив. Суд. Пост. разлог да се одбије од тражења пуштања у слободу, јер се поменути законским прописом тражи да је неко био осуђиван“, јасно види, да је **смисао § 172. Крив. Суд. Пост.:** да се неће ни у ком случају дозволити пуштање, на јем-

⁶⁾ О. о. Бр. 7889. од 27. VI. 1909. год. наведена поред § 172. Крив. Суд. Пост. код Г. Никетића: Кривични Законик и кривични судски поступак протумачени и објашњени одлукама одељења и опште седнице Касационог Суда, треће издање, Београд 1924., стр. 406. Ова је одлука наведена и код Г. Томе Живановића: Кривични законик и поступак, 4. издање, Београд, 1925., стр. 347.

ство, да се из слободе бране, лицима, која су раније осуђивана за злочине и бесчаштење преступе, учињене из користољубља, — дакле, за она дела која су повлачила притвор, ма и, ништа више; а иначе, лицима, која нису раније осуђивана за злочине и бесчаштење преступе учињене из користољубља, то ће се дозволити, ако испуњавају услове из §§ 170. и 171. Крив. Суд. Пост.

в) У овм истом смислу изјашњава се и г. Др. Божидар Марковић у свом делу (ор. cit. стр. 238.), о чему између осталог каже: „на јемство не може никако бити пуштен у слободу *само онај окривљеник*, који је раније био осуђиван за злочинство или преступ из користољубља (§ 172. К. П.)“ И по њему § 172. Крив. Суд. Пост. има само онај и овакав смисао какав смо то мало пре навели.

г) Напослетку, ако би смо стали на ово гледиште г. Суботића дошли би смо до једног нелогичног закључка, наиме, да неко лице пође у притвор, при некој новој оптужби, за једно „обично преступно дело, које иначе не повлачи притвор“, само за то, што је, предпоставимо, то исто лице било раније осуђено за неки злочин или бесчаштење преступ, — што законодавац свакако није хтео да каже нити је казао у овом наведеном законском пропису, а то ћемо најбоље видети из овог примера, који ћемо навести.

На пример, Петар је био раније осуђен за злочин — дело убиства из § 156. ал. 1. Каз. Закона — на робију (рецимо пет година), и казну је издржао. Доцније после издржане казне, чувар државних шума ухвати га у државној шуми, на делу бесправне горосече, и хтејући да му одузме усечена дрва и оруђе којим је извршио сечу дрва, овај му против стане и спречи га у томе. У оваквој радњи Петровој стајало би дело из § 93. Каз. Зак., које је преступне природе и не повлачи притвор. Али како је Петар раније осуђиван за злочин, то би га суд, ако би акцептирао ово мишљење г. Суботића, о тумачењу § 172. Крив. Суд. Пост., приликом решавања о стављању под суд, морао га ставити у притвор.⁷⁾

Према томе, с обзиром на изнете разлоге, не би смо могли усвојити овакву солуцију о правом значењу § 172. Крив. Суд. Пост., какво му даје г. Суботић, јер законодавац доноси одредбу овог наведеног законског прописа, да је мислио на овакву последицу, свакако, да би то предвидео на један директнији и јаснији начин — што овде није случај.

⁷⁾ Ми смо овде навели један строжији пример, ма да смо могли узети и много блажији, где би се према оваквом мишљењу, извесно лице морало ставити у притвор.

Кратак поглед на административно судство по нашем закону^{*)}

— Душан П. Мишић, судски писар —

Средина, у којој се, једино, човек као јединка може развијати, изгледа бар за сада да је заједница, везана за један део земљине површине. Без значаја је, при том, да ли је ово сазнање дошло спонтано или свесно, од стране једног или више лица. Ми сумњамо да су га сва лица стекла.

Предњи факат (сазнање) ипак постоји. Приметило се је у тој заједници — овога пута свесно — да чини појединаца, пошто имају поглавито за циљ материјално задовољења — ма и у крајној линији — самим тим брздају, виртуелно, путање по тлу, на коме се заједница налази. Сукоб је, услед тога, био неизбежан. Требало им је дати домен где би се они укрштали, а не додиривали или сусретали. Одговор се је нашао, вероватно природом ствари, и то је морал одговорио.

Канализовање интереса, у моралној атмосфери, извршиле су индивидуе са јаком етичком убедљивошћу, интелектуално зрелије, а, по свој прилици, и физички моћније. Будући да су ти појединци били непосредно заинтересовани у овом послу, морали су доћи органи објективно равнодушни у посматраном моменту према исходу одлучивања у целом питању.

Такви су први дани државе. Да би пак добили савремену државу, потребно би било само оденути овај костур схватањима и потребама, односно социјално-политички феноменима нашега доба.

Држава, за одржавање правног поретка, у циљу примењивања моралних аксиома, доноси правила, кроз која провлачи, где више где мање, моралне нити. Тим правилима вежује све појединце, па и себе саму.

Ма колико била парадоксална ова констатација, она је ипак логична када се не заборави, да држава никада није била, нити је данас, сама себи циљ, већ јој је наметнуто — како се нама бар чини, васпостављање моралне равнотеже.

Повреде ових прописа било од једне, или друге стране, којима су једновремено упућени, траже, према свему што смо до сада изложили, исправку.

Ми ћемо ниже потражити задовољење ове потребе у колико се односи само на државу и то у њеној посебној појави.

Континуитет феномена несхватљив је за човечији разум. Човек подваја појаве да би их лакше разумео. Везе, које дају догађајима непрекидан ток, занемарује човек при својим техничким рачунавањима.

Неминовно, и држава је пошла овим путем. Поверену функцију поделила је, али тако, да је свакој таквој грани остављено у задатак да суделује у остварењу првобитног циља.

При подели, мотрило се да једнородни акти сачињавају једну грану и те су гране овде добиле технички израз — власт: законодавна, управна и судска, ако се, у опште, може примити тровласни систем.

Нас интересује Управна Власт. С обзиром на предње редове и она је ограничена правним правилима као и њиховим смислом.

Спречавати Управну Власт да, прекорачењем обима законитости чини правне повреде као и враћати Управну Власт намени којој служи, то је посао административног судства. Административни суд је ставља у покрет, према томе, кад год Управна Власт повреди законски поредак или дух његов, а таква радња дође до знања суда.

Управна Власт, по дефиницији, даје правце за кретање појединцима. С тога, у начелу, она не сме да греша, ма да греша. Погрешила је онда, ако је учинила један акт у опреци са законом (шире значење). Јавни интерес захтева да се такав акт уклони, пошто је правни поредак у интересу свију и, следствено, изнад свију. Ако се јави појединац или неко правно лице, који су посредно или непосредно заинтересовани за овакав акт, они ће покренути законску акцију за уклањање неправилног акта, што ће бити сасвим појмљиво. Али, ако оваког лица данас не би било, ништа не доказује да сутра неће доћи неко лице у такву ситуацију да и оно буде сада, посредно или непосредно, заинтересовано у сумњивом акту, а то мора бити, јер се акт, најзад, обраћа заједници појединаца. Па, када је тако, зар није боље спречавати зло него га лечити? После тога необавештени могу бити оштећени услед неправилне радње Управне Власти што се не може допустити у правном друштву.

Држава се оградиле од законских повреда учињених од стране Управне Власти — брани се у неколико против себе саме (чл. 21. зак. о Државном Савету...) Зашто се сада не би дало и појединцима да штите

*) Као лично гледиште пишчево пуштамо овај прегледни састав. *Уредништво.*

тај правни поредак који ради њих једино и постоји?

И зато мислимо, да при вођењу административног спора није потребно имати ни угрожено право ни неки непосредни лични интерес, као што тражи дефиниција из чл. 15. закона о Државном Савету.

Административно судство по нашем закону

Чланом 102. Устава предвиђена је Установа Управних Суда. Они се деле, према закону о Државном Савету и Управним Судовима на Првостепене Управне Судове или краће управне судове и Државни Савет.

Представимо прво Управни Суд у погледу његовог састава надлежности и поступка па ћемо, потом, прећи на Државни Савет.

У нашем излагању, миће мо се служити извесним скраћеницама и то: закон о Државном Савету и Управним Судовима обележаваћемо са „Д. С.“, Уредбу о пословном реду у Државном Савету и Управним Судовима, донету на основу законског овлашћења чл. 47. предњег закона, са „У. П.“ а Грађански Судски Поступак „Г. С. П.“

Закон о Државном Савету и управним судовима донет је 17. маја 1922. године а Уредба о пословном реду датира од 5. септембра 1922. године бр. 46321.

1.

Управни Судови

Састав уопште. — *Особље:* а) Сваки Управни Суд има једног председника и потребан број судија (чл. 7. Д. С. и чл. 14. У. П.) Некадашњи државни службеници са правним факултетом и извесним бројем година проведених у државној служби или у правозаступничком реду могу бити чланови управног суда (чл. 11./II. Д. С.) Они се постављају Краљевим Указом на предлог Министра Правде од двоструког броја кандидата које бира Државни Савет (чл. 7. Д. С.) Кандидација председника врши се одвојено. Ако се упразни место управног судије или ако треба једно ново установљено место попунити, Министар Правде расписује стечај. По закључењу стечаја, поступак се врши у смислу чл. 7. Д. С. (чл. 28. У. П.)

Чл. 112. Устава има свој пандан у чл. 12. Д. С. — Управне Судије не могу бити уклоњени са својих места преведени у друго звање државне службе нити у пензију стављени, без судске одлуке. Противно наступа само у случају сталне спречености за вршење поверене функције, кога члана Управног Суда. И старост је један услов за уклањање управних судија, без икакве судске проце-

дуре, и то старост од 70 год. за председника суда а за остале чланове 65 година.

Без одобрења Управног Суда и без свога пристанка, члан управног суда не може се одвојити од своје редовне надлежности и упутити на неки други посао (чл. 13. Д. С.)

Чланови управног суда не могу бити тужени за свој судски рад без одобрења опште седнице Државног Савета (чл. 13. Д. С.)

Особље управних судова има плату и додатке које примају и апелационе судије по српском закону о устројству судова (чл. 13. Д. С.) Помоћно особље управних судова — секретари-писари — имају ранг и плату секретара и писар Српског Апелационог Суда (чл. 51. Д. С. и чл. 24. У. П.)

Управне Судије морају пре ступања у дужност положити заклетву која је прописана за судије редовних судова (чл. 29. У. П.)

Организација. — б) Управни Суд држи опште и оделењске седнице (чл. 8. Д. С. и чл. 27. У. П.) Суд држи опште седнице у случају када се јавља као управни орган или када су му законом додељени предмети, који су ван домашаја њедове редовне надлежности (т. 2. и 5. чл. 103. Устава).

Оделења имају три судије. Њихов се распоред врши коцком, за сваку годину унапред. Оделењима — ако их има више — председавају председник и најстарији, по рангу, судија (чл. 8. Д. С.) У случају чл. 10. У. П., председник суда може према потреби — сам образовати оделења (чл. 26. и чл. 24./II. У. П.)

Када суд буде имао више оделења, стално ће решавати спорове финансиске природе исто одељење. По могућству, у таквом ће одељењу бити два члана из финансијске управне струке (чл. 10. Д. С. и чл. 25. У. П.)

Надлежност. Чл. 102. Устава и чл. 5. и 6. Д. С. предвиђена је и установа Првостепених Управних Суда са седиштем и територијалном надлежношћу Апелационих Суда. Овакав суд је надлежан за спорове управне природе односно административне спорове.

Административни спор би био, према дефиницији чл. 15. и 18. Д. С., спор између појединаца и правног лица с једне и управне власти (где се убраја и самоуправни власт — чл. 16. Д. С.) с друге стране. Спор постоји онда, према законодавцу, где је актом управне власти повређено какво право или какав непосредан лични интерес тужиоца, заснован на закону. Суду се оставља на оцену, да ли, у датој прилици, има непосредног интереса.

И да би се зачео спор код Управног Суда, потребно је доћи пред тај суд са актом управне власти, која би била хијерархиска инстанција за управну власт, у чију је над-

лежност спадао тужиочев решени предмет (чл. 18. Д. С., чл., чл. 24/IV. Д. С.). Напротив, обраћање је непосредно на управни суд, када се тужба подноси противу аката виших самоуправних власти (не важи за општинске власти), према чл. 32. У. П.

Поред ове судске функције, управном суду је стављена у надлежност, као што смо напред напоменули и функција управног органа и још неке, евентуалне, функције — све то из тач. 2. и 5. 103. Устава (чл. 23. У. П.)

Поступак. — По пријему решења управне власти, тужбу треба послати управном суду у року од 30 дана. У погледу састава тужбе и њеног подношења и овде важе, у главном, прописи § 94., 118. и 119. г. с. п. (чл. 21. Д. С.)

Ако тужилац није добио решење од управне власти и после његовог поновног тражења, обратиће се управном суду. Суд ће испитати истинитост тужиочевих навода и пошто се увери да наводи његови одговарају истини, узмеће тужбу у поступак, сматрајући, при томе, да је тужилац одбијен од управне власти (чл. 22. Д. С.)

Тужба се може поднети у ова два случаја: 1. кад управна власт није применила неки законски пропис или га је неправилно применила и 2. што је у свом поступку управна власт занемарила формалну страну уопште — без обзира на вредност самога акта (чл. 23. Д. С.).

Овде би згодно дошао чл. 19. Д. С. који би претходну одредбу могао а *contrario* објаснити, јер он говори када се тужба не може подићи код управног суда. Има свега четири тачке и то су: 1. по предметима који спадају у надлежност грађанских судова; 2. у дисциплинским стварима, у колико законом не би било другачије одређено; 3. у стварима, у којима су и у колико, управне власти позитивним правом овлашћене да доносе решење на основу слободне оцене и 4. против управних послова редовних судова.

Када сада управни суд прими тужбу, затражиће све акте одговарајуће управне власти, која ће по том захтеву, обавезно поступити. Пошто буде примљен овај предмет, председник суда ће све списе, са тужбом, упутити једном судији-известивоцу, који ће тужбу проучити, и седници поднети писмени реферат са садржином, овим тачкама издељеном: 1. да ли постоји случај из чл. 24. Д. С.; или случај из 26. члана или случај из 27. истога закона.

Решењем суд прима или одбацује овај извештај, и ако би био овај други случај, суд упућује предмет секретару ради одређивања рочишта (чл. 33. и 34. У. П.) Примили суд предњи извештај, он ће тужбу одбацити у првој тачци а у другедне донеће пре-

суду и не позивајући заинтересоване стране (чл. 24. и 26. и 27. Д. С.)

Случај из чл. 35. У. П. налази се по средини. Поступак се по тужби обуставља, ако тужилац не би, у одређеном року, известио суд, да је примио решење које је раније тражио а није га, тада, добио па услед чега је, и био приморан да се обрати суду (чл. 22./II. Д. С.)

По пријему тог решења, тужилац је дужан да извести суд у року од 15 дана. Известити ли суд на време, да је задовољан са решењем управне власти, поступак се обуставља: не буде ли задовољан, поступак се наставља.

Овде се подразумева, да је управна власт издала најзад тражено решење и то у размаку времена од подизања тужбе до одлуке суда.

Пре рочишта, суд може наредити да се предмет доследи или од стране лица које председник буде одредио или од надлежне власти (чл. 37./III. У. П.)

При одређивању рочишта, управни суд доставиће тражиоцу, уз позив, примедбе туженога на тужбу — ако их буде било.

Ако је држава тужена страна, онда се позива да пошаље заступника или да поднесе писмену изјаву (чл. 36. У. П.)

По правилу, суд доноси пресуду после јавног рочишта а на основу чињеница које је утврдила управна власт. На рочиште се позивају тужилац и тужени а лицима, којима би поништење управног акта ишло на штету, даје се могућност да буду саслушана (чл. 25, 28, 29. Д. С.)

Недолазак било тужиоца било туженога, не задржава рад суда, који ће донети одлуку и без присуства парничара (чл. 36. У. П.)

Суд може јавност искључити из разлога јавнога морала и реда или ако су предмет претреса ствари приватног или породичног живота.

Искључење јавности може бити или за цео претрес или [само за поједине делове.

Ако је била јавност искључена, не смеју се догађаји са претреса и разлози пресуде публиковати.

Ако се јавност искључи, мора се тужиоцу допустити да присуствују рочишту два лица његова поверења (чл. 30. Д. С., чл. 41. и 42. У. П.)

На рочишту парничари могу имати своје заступнике чл. 31. Д. С., чл. 40. и 59. У. П.)

Судија-известилац добија први реч на рочишту да би изложио стање и суштину спора. За овим говоре парничари.

Председник се стара да предмет буде довољно извиђен (чл. 34. У. П.)

Рочишна белешка води се као и код грађанских судова. Њу држи један писар — деловођа (чл. 44. У. П.)

По свршеном рочишту, суд већа и гласа о пресуди у тајној седници. О гласању се води нарочити записник који се парничарима не сме подносити на увиђај.

Судија-известилац гласа први а после њега гласају судије по реду — од најмлађег по рангу. Наравно, председник гласа последњи.

Пресуда се доноси апсолутном већином (чл. 32. Д. С., чл. 38, 48. и 46. У. П.)

Суд изриче пресуду, по правилу, одмах или у року од осам дана у изузетним приликама (чл. 33. Д. С., чл. 47. У. П.)

§ 305. г. с. п. има свој одговарајући пропис односно састава форме саме пресуде у чл. 48. У. П.

Пресудом се тужба или одбацује или уважава. У овом другом случају управни акт се поништава пресудом управног суда.

Ако управна власт наведе, да је овлашћена донети решење на основу слободне оцене, суд ће тужбу одбацили ако нађе да је навод основан (чл. 34. Д. С.).

Ако би се тужба одбила по чл. 34. Д. С., мора суд у пресуди осудити тужиоца на плаћање трошкова и навести износ ових трошкова (чл. 35. Д. С., чл. 49. У. П.).

Какво је одело прописано за грађанске судије у таквом оделу учествују, на рочишту, и чланови управних судова (чл. 56. У. П.).

Посебне Одредбе. — Тужба противу управних аката по правилу не спречава њихово извршење чл. 36. Д. С.

а) Ако надлежност једног управног суда обухвата области са разним грађанским судским поступцима, примењиваће се, до изједначења грађанског поступка, онај поступак, који важи за седиште суда (чл. 37-ИУ. П.)

б) Према чл. 60. У. П. нарочитом инспектору Министарства Правде подлежи цело пословање управних судова и све њихово особље.

в) Чл. 63. У. П. гласи: у свима случајевима, који у закону о Државном Савету и Управним Судовима нису предвиђени, имаће се аналого примењивати односни прописи закона о судској организацији и грађанском поступку и правилнику редовних судова.

II.

Државни Савет.

Састав уопшће. — *Особље:* — Међу Управним Судовима из чл. 5. Д. С. Државни Савет је Врховни Управни Суд. Састоји се из тридесет чланова. Нова саветничка места могу се установити законом (чл. 103. Устава, чл. 1. Д. С.).

Чланове Државног Савета поставља Краљ на предлог Председника Министарског Савета и то на овај начин: „половину чланова

именује Краљ од двоструког броја чланова које предлаже Народна Скупштина а другу половину бира Народна Скупштина од двоструког броја које предлаже Краљ. Краљ на предлог Председника Владе именује Председника и Потпредседника од наименованих државних саветника. Упражњена или ново установљена места у Државном Савету попуњавају се на исти начин (чл. 2. Д. С.)“

„За председника, потпредседника и чланове Државног Савета могу бити постављени само они виши чиновници или јавни радници који имају факултетску спремност и десетогодишњу државну службу или јавни рад. Најмање две трећине државних саветника морају имати диплому о свршеном правном факултету (чл. 11.-I. Д. С.).

Чланови Државног Савета имају обезбеђену судску сталност и независност до 70 године старости. Иначе, све одредбе из чл. 12., 13. и 14. о којима смо говорили код Управних Судова, важе и за њих.

Државни Савет има шест првих и шест других секретара, шест писара и потребан преписача и служитеља. Секретари и писари морају имати свршени правни факултет. Секретаре и писаре предлаже Државни Савет Председнику Министарског Савета.

Предлог за постављање, унапређење и уклањање секретара и писара, чини Државни Савет Председнику Министарског Савета.

Председник Државног Савета поставља преписаче и служитеље (чл. 2. У. П.).

Организација: — И Државни Савет држи оделењска заседања и заседања у општој седници. Има шест оделења и свако оделење броји по пет чланова а њихов се распоред врши сваке године коцком у напред — најпре се изврши подела државних саветника правника па онда остало. Оделењима председавају председник, потпредседник и четири, по рангу најстарија државна саветника. Оделење, коме ће који од председавајућих саветника бити на челу, одређује се коцком у општој седници.

Свако одељење носи своју бројну ознаку, која представља ранг дотичног председавајућег (чл. 3. Д. С., чл. 5., 6. и 7. У. П.).

Једно одељење стално постоји за управне спорове финансијске природе (чл. 10. У. С.)

Делокруг појединик оделења одређује се у општај седници Државног Савета (чл. 6./III. У. П.).

Састав појединих оделења и њихов делокруг мора се саопштити Министарском Савету и обнародовати у „Службеним Новинама“ (чл. 8. У. П.).

Општу седницу сазива председник Савета. Општа седница може решавати ако је присутно бар две трећине свих чланова. Одлуке

опште седнице обавезне су за оделења (чл. 4. Д. С., чл. 13. У. П.).

Надлежност. — Државни Савет има, у главном, исту судску функцију као и управни суд, пошто је њен извор, и овога пута, дефиниција административног спора из чл. 15. Д. С.

Надлежност Државног Савета као суда првог и последњег степена наступа у случају указа или решења — одлуке као више управне власти — министровог, иначе је Државни Савет административни суд II степена по жалбама-тужбама на пресуде управног суда (чл. 17. и 18. Д. С.)

Државном Савету додељене су и друге атрибуције чл. 103. Устава: 1. Надлежност његовог надзора над самоуправним јединицама (чл. 4/II. Д. С.); 2. решава сукобе о надлежности између државних управних власти као и сукобе о надлежности државних и самоуправних власти (чл. 46. Д. С.); 3. као управни орган врховне државне управе, он решава о актима управне природе за које је потребно његово одобрење по нарочитим законима (закону о општинама, царинском закону); 4. он решава и о другим питањима која му законом буду стављена у надлежност. (Управни су судови и дисциплински судови по закону о чиновницима и осталим државним службеницима...)

Потом, Државни Савет, према чл. 14. Д. С. изриче дисциплинске казне за повреду службене дужности, над државним саветницима и судијама управних судова — у својој општој (у вези чл. 170. и 172. закона о чиновницима...)

Даље, ако је повређен закон у корист појединаца, тужба се подноси од Главне Контроле Државном Савету, ради заштите законитости и јавног поретка. Овде закон захтева да је повреда учињена од стране Министра и то указом или решењем (чл. 21/IV. Д. С.)

По чл. 31. У. П., председници управних судова морају, по истеку сваке године, поднети Државном Савету опширан извештај о раду суда, са прикључењем интересантних случајева, за административну судску праксу. Тај ће извештај Државни Савет претрести

у општој седници и потом ће га, са својим годишњим извештајем послати Министру Правде.

По самом закону о Државном Савету и Управним Судовима, савет је надлежан за прописивање правилника за унутрашње потребе у Управним Судовима и Државном Савету (чл. 47. Д. С., 62. У. П.).

И најзад, питање о прекорачењу, законом прописаног адвокатског хонорара, решава Државни Савет (зак. о Држав. Савету).

Поступак. — Тужба се подноси Државном Савету у року од 30 дана, по предаји решења Управне Власти. За тужбу против указа, овај се рок продужава још за месец дана и тече од дана кад је указ објављен у „Службеним Новинама“ чл. 21. Д. С.

Благовременост жалбе по пресудама Управних Судова предвиђена је у чл. 40. Д. С. Ту се још говори, да ће се жалба државне управне власти одбацити, ако јој није прикључено одобрење надлежног министра.

Може се жалити она парнична страна Државном Савету, која је изгубила спор код Управног Суда (чл. 38. Д. С.)

Када Државни Савет прими тужбу или жалбу са актима предмета, он је упућује на извештај једном саветнику као известиоцу чл. 51. У. П.

Државни Савет решава о тужбама — жалбама непозивајући парничаре (чл. 41. Д. С., чл. 50. У. П.)

Поднесе ли се тужба противу указа и министарских решења, предњи се поступак мало мења. Ево шта каже чл. 52. У. П.: „тужбу, против указа и министарских решења, Државни Савет упућује, претходно, надлежном министру на одговор. Министар је дужан дати одговор у року од месец дана. Пре давања писмених одговора, министар има право тражити да он или његов заступник буду саслушани у нарочитој седници оделења, ради давања обавештења по спорном питању. Према потреби, министри се могу у овоме послу заступати. Ако Државни Савет не усвоји објашњење министровог, он ће о томе писмено извести министра па ће приступити решавању у новој седници“.

— Наставиће се —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Годишња Скупштина Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору

Одржана 11. марта 1928. године у Београду

VIII. Одређивање бранилаца и старалаца стецишних маса

— Свршетак —

У извештају прошле Управе наглашено је да су Удружењу стизале многе жалбе на неправилно одређивање бранилаца и старалаца, која се неправилност састојала у томе, што код судова не постоји никакав утврђен ред по коме се адвокати постављају на ова места, него се то чини преко реда и без система, тако, да поједине колеге у једној години добију по две и више маса, док се другима не да ниједна.

Ово стање је продужено и у току године и Управа је неколико пута интервенисала по овој ствари код надлежних судија. Поред тога Управа је продужила започет рад код Мин. Правде, коме је стара Управа у своје време упутила једну представку са молбом, да се од Опште Седнице Касационог Суда затражи законско тумачење односних прописа, по којима би Трговачки Суд у Београду био дужан, да за браниоце стецишних маса поставља и адвокате, који декретом нису постављени при овоме суду.

Министарство Правде тражило је по овоме предмету извештај од Београдског Трговачког Суда и Суд је актом Бр. 16.714 известио Министарство, да код тога Суда не влада пракса да се за браниоце стец. маса постављају једино адвокати, који су декретом постављени при томе суду. На против, Београдски Трговачки Суд одређује за браниоце адвокате који су декретом постављени у Београду без обзира при коме суду, и ако је мишљење адвоката декретираних код Београдског Трговачког Суда да једино они имају право да буду одређивани за браниоце стечајних маса.

Достављајући предњи извештај Удружењу, Министарство Правде је изјавило, да не постоје услови из § 16. зак. о устројству Касационог Суда и да се према томе није могло поступити према представци Удружења, а зато у осталом нема ни потребе, према горњем извештају Београдског Трговачког Суда.

Управа се није задржала само на овоме, већ је и даље на својим седницама дискутовала и решавала на који начин би се ово питање најбоље регулисало. Било је више предлога и најзад је усвојено да се умоле судови да одређују за браниоце маса адвокате према њиховом времену постављења, на који

начин се постављају браниоци маса у Словенији, Хрватској и Војводини. — О овој одлуци су г. г. Благојевић и Др. Чулић известили стец. судије Београдског Трговачког Суда. — Одмах је потом тражен од Министарства Правде и тачан списак адвоката по датумима постављења, али још није био списак ни готов, а Управи су почеле стизати разне примедбе на овако решење. Тако се наводило, да је практички неизводљив и овај начин, јер у Трговачком Суду постоје два Одељења, а постоји и стечајно одељење у Првостепеном Суду за град Београд и Првостепеном Суду за Округ Београдски. Ако би се на четири места дали спискови и тражило од судија да по њима одређују редом уписане адвокате, десило би се да исти адвокат добије једнога дана по четири масе, или бар узастопце, на који начин би се опет стварало незадовољство. Затим су чињене примедбе да млађе колеге, обзиром на увећан број адвоката у Београду неће стићи да добију масу ни за 2—3 године и т. д. и т. д.

Решавано је да се врши бирање коцком, али и то је одбачено, јер нити је практично, нити одговара достојанству суда и нашега реда.

Налазећи се дакле пред оваквом ситуацијом, Управа сматра да би најбоље било ако би г. г. судије саме установиле један нарочити ред за постављање бранилаца масе и да се тога реда стално држе. Овакво решење би требало да прихвате све наше колеге како би се извела једнодушна и заједничка акција за регулисање овога питања, које нас све подједнако интересује.

IX. Тужбе противу адвоката

У току прошле године Удружењу је стигло више тужби од приватних лица из земље, као и из иностранства, на рад појединих наших колега.

Управа је у таквим случајевима одмах достављала тужбе на одговор дотичним адвокатима, али ни од једнога до сада није добила одговор.

Управа се уздржава од коментарисања ове појаве, али сматра за дужност да нагласи, да овакви и слични случајеви бацају рђаву сенку на исправност рада те господе колега, а њихово понашање худи угледу целог адвокатског реда, јер и они чине његов саставни део.

Немајући овлашћење у закону да у оваквим приликама предузме даље кораке, Управа је остављавала иницијативу приватним странкама да траже задовољење од надлежних власти, кад је преко Удружења нису могли добити.

Један доказ више да је крајње време да се и код нас установи комора.

Х Адвокатска тарифа.

У овоме периоду Управа је чинила више покушаја да се већ објављена тарифа парничних трошкова која је достављена свима судовима, усвоји и примењује приликом досуде. Међутим, може се рећи да су се овоме одазвали само судови у Београду, а да у унутрашњости судови још увек одређују парничне трошкове по предатној скали.

Управа је преко својих колега из унутрашњости више пута ургирала да се заузму за промену овога стања, али од њих у већини случајева није добила одговора, а мањи број је одговорио да у овоме није успео.

Према оваквом стању, остаје г. г. колегама да се у сваком конкретном случају жале вишим судовима, који су у последње време стали на гледиште да су предатне досуде и сувише незнатне и да се према данашњем стању морају повисити.

ХИ Чл. 122. Фин. Закона од 1927. год.

Као што је свима присутним познато у чл. 122. финан. закона за 1927. год. унета је одредба да јавни правозаступници који су стекли право за вршење правозаступничке службе у појединим правним подручјима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, могу у будуће све послове водити на целом државном подручју код свих судова и власти.

Увиђајући велику корисност и потребу ове одредбе, Управа је на својој седници од 12. априла 1927. год. решила да се ода захвалност Господину Министру Правде и г. Др. Славку Шећерову, као предлагачу, што је испуњено на тај начин, што је г. председник посетио лично Господина Министра Правде и изразио му захвалност у име целог Удружења, а г. Др. С. Шаћерову упућено је писмо, којим му је такође захваљено на заузимању за адвокатски ред.

ХИИ Изједначавање законодавства наше Краљевине.

Поред напред изложенога, Управа Удружења се живо интересовала и овим питањем, које је од еминентне важности за нашу земљу, у колико се тиче њенога нормалног развитка и стабилизације прилика у правном погледу.

Свесна тога, Управа је учинила са своје стране ово:

1) Приликом посете новим Министрима г. г. М. Сршкићу и Др. Д. Суботићу, представници Управе дотакли су и то питање и умолили г. г. Министре, да са њихове стране учине све што треба за што брже спровођење изједначења законодавства, које изједначење налажу најбитнији државни интереси.

2) У своме непосредном додиру са народним посланицима, приликом заузимања за закон о адвокатима, чланови Управе Удружења нису пропустили прилику, да и код њих учине потребне кораке у томе циљу;

3) На конференцији у Загребу, којој су присуствовали највиђенији представници адвокатског реда из нових покрајина, делегати наше Управе покренули су то исто питање и том приликом са задовољством констатовали пуну сагласност тих наших другова по овоме предмету.

Обавешавајући о овоме Скупштину, Управа би желела да Скупштина, поред осталог, стави новој Управи у дужност и то, да продужи рад на овоме питању, како би се и на тај начин манифестовало, да се јавни правозаступници, осим професионалним питањима, баве и интересују и питањима од опште важности и значаја за земљу и њен правни поредак.

Приближујући се крају свога извештаја, Управа се пита да ли има смисла да и она обнови онај рефрен, који се понављао у свима годишњим извештајима од како постоји ово Удружење, а тај је рефрен, да је велики број чланова не само у унутрашњости, него и у Београду, остао равнодушан и апатичан према Удружењу!

И заиста би се то могло изоставити, јер до сада овакве и сличне констатације нису ни у колико утицале на оне наше колеге који од Удружења траже да све испуни и посвршава пре него што би имало част да њих уброји у своје чланове и да у благajнички списак унесе и њихових 240.— дин. годишњег улога.

Чланови Управе су и овога пута утицали на своје колеге, који нису у Удружењу, а којих само у Београду има шест пута више него што је уписаних чланова, — да приступе Удружењу, али скоро код свих примећено је нерасположење за овај позив, а неки су отворено питали какве ће непосредне користи имати од тога Удружења.

И ако је овако немилосрдно дочекивана, Управа је ипак радила свесрдно и искрено се трудила, да оправда поверење које јој је Скупштина дала. Али сасвим је природно да је њена делатност била веома отежана услед

WWW.UNILIB.RS

слабе моралне потпоре својих колега и апсолутне отсутности ма какве њихове помоћи. Управин је рад отежан и због немања довољних финансијских средстава, јер је данас за сваки и најмањи покрет потребно да је колико толико новчано осигуран.

Место моралне потпоре, пружања помоћи у раду и финансијском погледу, многе наше колеге су се задржале на томе да критикују Управу и њен рад.

Увиђајући да овој појави не може бити лека, Управа нема намеру да Скупштини чини ма какав предлог у погледу поправљања оваквог стања, већ очекује само спас од адвокатског закона, који ће једино бити у стању да понова подигне углед адвокатском реду и да међу адвокатима створи потпуну солидарност.

Што се тиче административног рада, Управа је у овоме периоду имала поред многих представки за разна надлештва и веома велику кореспонденцију, а у последње време њој су се обраћала и многа надлештва, установе, страна посланства и општинске власти по разним пословима. — Управа је целу администрацију уредно водила и нова Управа ће примити архиву ажурну и у потпуном реду.

Пре него што завршимо овај свој извештај о раду Управе, дужност колегијалности налаже нам, да са искреним саучешћем поменемо наше колеге, који су у овоме периоду преминули и то:

- 1) Живојин Величковић.
- 2) Љубомир Јездић.
- 3) Стеван Синђелић.
- 4) Драгутин Гођевац.
- 5) Радиша Јовановић.
- 6) Мија Мартинац.

Управа је учествовала на њиховим погребима, а онима који су били чланови Удружења Управа је положила на одар и венац, одужујући се и на тај начин пок. друговима, који су се залагали за опстанак нашег Удружења. Са пок. Јездићем опростио се на гробу потпредседник г. Љ. Стефановић, а са пок. Синђелићем, члан Управе г. М. Драговић.

Једино управа није била на погребу поч. Радише Јовановића, јер је он преминуо и сахрањен у Бечу.

Поред тога о свима њима изашле су или ће изаћи у „Браничу“ белешке, а сада молимо све присутне, да још једном у име последњег опроштаја кликнемо: „Слава им!“

Завршавајући овај извештај и подносићи га Скупштини, Управа јој захваљује на указаном јој поверењу и моли Скупштину да јој изволи дати разрешницу.

Управни Одбор:

Секретари:	Председник,
Милан Живадиновић	Обрад Благојевић;
Војислав Вујанац	Први потпредседник,
Благајник,	Љубомир В. Стефановић
Милутин С. Појовић	Други потпредседник,
	Д-р Драгутин Јанковић

Чланови:

Д-р Јаков Челебоновић, Д-р Иван Рибар, Милан Драговић, Аца Павловић, Д-р Фридрих Појс и Живојин Шушић; из унутрашњости: Михајло Јефтић, из Ваљева; Марко Даковић, из Подгорице; Милован Николић, из Крагујевца; Милан Марјановић, из Пожаревца; Милан Николић, из Крушевца и Милан Конђантинковић, из Смедерева.

Надзорни Одбор:

Председник,	
Сошир Аранђеловић	
Секретар,	Потпредседник,
Јован Здравковић	Теја Богатићчевић

Чланови:

Бора М. Појовић, Д-р Риналдо Чулић и Стеван Јаношевић.

ЗАПИСНИК

Годишње Скупштине Удружења Јавних Правозаступника одржане 11. марта 1928. год. у просторијама Првостепеног Суда за Округ Београдски

Председник г. Обрад Благојевић поздравља Скупштину. Како је болестан, моли Скупштину да одобри да збором руководи г. Љубомир Стефановић, први потпредседник. Скупштина то прима.

Г. Стефановић се захваљује на поверењу, отвара скупштину и прелази на дневни ред.

Секретар г. Милан Живадиновић чита извештај Управног Одбора о раду Управе Удружења.

Секретар г. Јован Здравковић чита извештај Надзорног Одбора.

Благајник г. Милутин Поповић чита извештај благајне.

Говоре о извештајима ови чланови:

Г. Мих. Николић, адвокат, одаје признање раду Управе. Жали се на мало учешће адвоката у Удружењу а и управа је требала да адвокате уписује. Изјављује жељу да се за Удружење узму веће просторије. Вели да Управа није довољно заинтересовала меродавне за адвокатски закон. Треба ридити на томе да се адвокатима чине олакшање при интервенцији у надлештвима. Треба енергичније поступати према пискарачима. Тражи да се на правничким конгресима третирају питања која интересују адвокате и да се берза не изузима од учешћа адвоката.

Г. Чедо Костић топло похваљује рад Управе на адвокатском закону. Он преуређење адвокатског реда очекује од Коморе. Жели да Управа учини апел на Министра Правде и председника Народне Скупштине да изнесу закон.

Г. Павле Моравац особито похваљује рад Управе у целини и предлаже да јој се ода признање и изда разрешница.

Г. Павле Тодоровић похваљује рад Управе. Изјављује жељу да нова Управа олакша пријем адвоката у административним надлештвима, нарочито да их у заказано време не ометају интервенције народних посланика и да Управа Удружења изради предлог за постављање браниоца маса.

Г. Миљивоје Тадић предлаже да се да похвала и разрешница Управи, јер је она све учинила. Адвокати је нису помагали ни у чему, па ипак је толико постигла.

Г. Живко Живковић вели да Управа није довољно радила на пореском закону.

Г. Мирослав Стојановић изјављује да треба дати признање Управи на уредном раду. Треба да дамо свој суд и придружимо се осуди Н. Скупштине за рад у Управи града Београда. Да обратимо пажњу и на судове у унутрашњости.

Г. Драгољуб Јоксимовић захваљује Управи на раду.

Г. Шемајо Демајо говори о скупштинском раду на законима и наглашава своје заузимање и рад на адвокатском закону.

Г. Аца Павловић говори да је циљ Удружења не само рад на адвокатском закону већ у опште на организацији и уређењу правосуђа.

Г. Љубомир Стефановић пошто је претходно захвалио свима говорницима на узи мању учешћа у дискусији и дао потребна обавештења на учињене примедбе, која су говорнике задовољила, предложио је гласање. Примају се сви извештаји и даје разрешница Управи једногласно и аklamацијом.

Прелази се затим на предлоге:

Др. А. Чубински предлаже израду списка адвоката и да браниоци маса буду само чланови Удружења.

Михаило Николић: да се издаду легитимације члановима и да се зовне Косановић, посланик, да се изјасни који то адвокати раде са Управом. Одбијају се ови предлози али да се та ствар остави новој Управи на оцену.

Аklamацијом је потом изабрана стара Управа, (стари Управни и Надзорни Одбор) а као нови чланови ушли су у Управу: г. г. Паја Тодоровић и Др. Арсен Чубински.

Скупштина је закључена у 12 часова.

Оверавају:

М. К. Тадић, adv., Б. М. Вукићевић, М. С. Поповић

Судска и административна пракса

Чл. 42. Уговора између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Чехословачке Републике о уређењу узајамних правних односа, не односи се на обезбеђења предвиђена у Закону о поступку судском у грађанским парницама.

Ј. Т. из Будвајса (Чехословачка) тражио је од Београдског Трговачког Суда да пусти у извршење пресуду суда у Будвајсу, изречену по спору фирме Ј. Т., из Будвајса, противу фирме М. из Београда, коју му је молећи суд из Будвајса доставио, пошто су испуњени услови из чл. 39, 40, и 41. Уговора између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Чехословачке Републике о уређењу узајамних правних односа и да у смислу чл. 42. поменутог уговора донесе привремену наредбу противу фирме М. ради обезбеде потраживања главног дуга са интересом и трошковима, јер је тражбина у опасности.

Београдски Трговачки Суд нашао је, да се пропис чл. 42. поменутог Уговора о привременој наредби ради обезбеђења, односи

на обезбеђења, која су предвиђена у нашем законнику о поступку судском у грађанским парницама и да овај члан не садржи неко ново средство обезбеђења, већ да је законодавац вероватно имао у виду другу уговарајућу државу, у којој се овако обезбеђење може спровести, па како потражилац обезбеђења није у акту назначио поименице предмете, на које тражи да се обезбеди, у смислу § 378. грађ. суд. пост., то је решењем својим од 25.-I 1928. г. Бр. 4573 молиоца одбио од тражења, као неумесног.

По тужби пуномоћника повериоца, Касациони Суд примедбама свога II одељења од 29.-V-1928. г. Бр. 6715 поништио је поменуто решење са следећих разлога:

„Погрешно је суд узео, да се чл. 42. уговора између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Чехословачке Републике о уређењу узајамних правних односа, односи на обезбеђења, која су предвиђена у нашем закону, о грађанском судском поступку и да се у тој законској одредби не предвиђа неко ново

средство обезбеђења. Члан 42. Уговора има се применити онако, како он гласи, имајући при том нарочито у виду његов циљ. Циљ је те одредбе да се пре дефинитивне расправе питања, да ли постоје захтеви за одобрење и извршење егзекуције (чл. 41. Уговора) потраживање из егзекуционог титула обезбеде. То се види из речи: „Чим суду стигну акта одобриће без одлагања,“ према чему се има узети, да умољени суд одобрава по службеној дужности привремену наредбу, ради обезбеде потраживања а на основу докумената, које му је молећи суд доставио, а не тек на нарочито тражење таквог обезбеђења од стране тужиоца — повериоца, јер Уговор такав услов за обезбеђење не поставља. Још мање се може чл. 42. тумачити у томе смислу, како тај суд чини, да он има у виду обезбеђења, предвиђена у § 376. грађ. суд. пост. и да прописи овога законика о таквом обезбеђењу морају бити испуњени и у овом конкретном случају. У овом случају то Уговор не тражи и он се, као и новији закон од законика о грађ. суд. поступку, а с погледом и на његов члан 40. има да примени, Уговор се не може тумачити противно циљу, који се њиме — чл. 42. — хтео да постигне. И ако тачно суд узима, да се обезбеда потраживања из егзекуционог титула врши по нашем грађанском судском поступку, то не значи, да суд има да доноси наредбу на основу његових прописа о обезбеђењима. Суд има да нареди извршној власти, да према одредбама главе XVIII зак. о грађ. суд. пост. „О извршењу пресуде“ узме у попис од имовине дужникове — осуђене фирме оно и онолико, што се има и може узети у попис за извршење пресуде. Тај попис представља овде онакво обезбеђење потраживања, какво чл. 42. Уговора предвиђа; другим речима, обезбеђење има карактер пописа. Ту није реч о обезбеђењу, о коме говори § 376. грађ. суд. пост., нити је поверилац овде дужан, да означи предмет обезбеђења, како то суд на против налази, јер извршна власт и без тога зна шта и колико од имовине дужникове а према наредби суда, може по закону у попис узети.

Саопштио Т. М.

Баштинска тапија, потврђена код општинског Суда, у чијој је потврди поред осталог стављено да је сопственик имања исто продао извесном лицу, не може послужити ни као почетак писменог доказа у смислу § 245. грађ. суд. пост. —

С., Ч. и В. из Корените, правдајући условно убаштињење, одобрено решењем Лозничког Првостепеног Суда Бр. 24443 тужили су М.

и тражили да суд донесе пресуду, којом ће им признати право својине на земљи, коју је њихов деда, односно отац још у 1911. год. купио од туженог М. и на кога је тужени М. извршио и пренос тапије али су акта овог преноса за време рата пропала, као и оригинална тапија, коју је купац добио од суда. За доказ својих навода, тужиоци су, поред осталог, поднели и препис баштинске тапије, потврђене код општинског суда. Лознички Првостепени Суд пресудом својом од 9.-VI-1927. г. Бр. 24018 одбио је тужиоца од тражења, налазећи да се поднети препис тапије, која је потврђена само код општинског суда, не може узети ни као почетак писменог доказа у смислу § 245. грађ. суд. пост, јер тужени М., који је у тапији означен као продавац, не признаје потпис на истој за свој а изјављује да је неписмен, који факат ни тужилачка страна није оспорила. По изјављеном незадовољству тужилачке стране Београдски Апелациони Суд пресудом својом Бр. 5336 од 27.-VIII-1927. одобрио је поменути пресуду првостепеног суда.

По жалби тужилаца, Касациони Суд примедбама свога II одељења од 9.-III-1928. г. Бр. 2783 поништио је пресуду Апелационог Суда са следећих разлога:

„Одобравајући поменути пресуду Првостепеног Суда, Апелациони Суд је, при оцени доказне вредности поднете тапије, погрешно нашао, да иста не може послужити ни као почетак писменог доказа у смислу § 245. грађ. суд. пост. зато, што је продавац Миливоје изјавио да је неписмен и да потпис на истој не признаје за свој. Јер, кад се из потврде поменуте тапије од стране суда општине недељичке од 14.-IV-1911. г. Бр. 780 који је за ту врсту потврде био надлежан види, да је суд потврдио и изјаву сопственика Миливоја, да је имање, описано у тој тапији, продао оцу тужилаца Милану за цену од 1500 дин. и да је новац потпуно примио, онда је суд требао да оцени: да ли таква потврда — односно потврђена изјава продавчева на тапији — у вези са осталим доказима, може послужити као почетак писменог доказа према § 245. грађ. суд. пост., па да затим своју одлуку по закону донесе.“

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је писмом свог II одељења Бр. 2012 од 19.-III 1928 г. дао следеће противразлоге:

„Да би једно писмено могло да послужи као почетак писменог доказа и као такво, у смислу § 245. грађ. суд. пост. могло бити употребљено, потребно је: да то писмено произилази од онога, противу кога се употребљава као доказ и да оно доводи спорну

грађину до вероватноће. У конкретном случају Првостепени Суд је у својој пресуди ценио поднету тапију — писмено уз тужбу и нашао да оно не може послужити ни као зачетак писменог доказа, јер не испуњава услове, предвиђене у § 245. грађ. суд. пост. На овом гледишту стоји и Апелациони Суд са следећих разлога:

„Што тужени Миливоје, који је у поменутом писмену — тапији — означен као продавац, потпис на истој не признаје за свој а изјављује да је неписмен, што ни тужилачка страна није порекла те према томе писмено, које се истиче, као почетак писменог доказа — не проистиче од онога, противу кога се употребљава као доказ. Даље, Апелациони Суд сматра, да је без утицаја потврда суда општине недељичке на спорном писмену о томе да је сопственик изјавио пред њим, приликом убаштињења на спорној земљи, да је ову продао деди тужилаца, — јер потврде ове врсте прелазе границе надлежности општинских судова. С погледом на распис Мин. Правде од 12. II-1983 и законодавно решење од 13. јула 1852. г. у издавању тапије на непокретном имању, улога општинског суда састоји се у томе, да обави сав посао око убаштињења сопственика на своје добро, у коме циљу члан општинског суда излази на лице места, призвавши тамо убаштинитеља и суседе имања, извиди и увери се о међама и границама имања, констатује да ли ове захватају или не туђе имање и да ли је у спору. После ове потврде општинског суда, следује оверавање печата и потписа општинског суда од стране надлежног начелника, односно поглавара среза и најзад потврда надлежног првостепеног суда. Изјаве о продаји непокретног имања пуноважно се дају код Првостепеног Суда приликом преноса или потврде тапије, јер тек од тога момента постаје се сопствеником извесног имања — § 294. грађ. зак. Ако би се узело, да је општински суд надлежан да прима и пуноважно потврђује изјаве о продаји непокретног имања, онда би се у конкретном случају потврда општинског суда у погледу изјаве о продаји спорних земаља, имала узети као јавна исправа, која је у смислу §§ 187. и 188. грађ. суд. пост. издата од надлежне власти и сматрати као потпун доказ о ономе, што се потврдом општинског суда тврди. Међутим то не стоји јер је, као што је напред речено, улога општинског суда при издавању тапије ограничена само на утврђивање сопствености убаштинитеља, као и констатовање напред побројаних факата. У вези са овим, пресуди у првостепеног суда су оцењени и сви остали тражени докази и наводи, па је са разлога, тамо наве-

дених, тужилачка страна пресудом одбивена од свога тражења као недоказаног.“

Касациони Суд, у својој Општој Седници од 6. априла 1928. г. Бр. 3938. нашао је да стоје поменути противразлози Апелационог Суда, јер одговарају закону а да речене примедбе не стоје, те их је одбацио, па прелазећи на главну ствар, одобрио је поменуту пресуду Апелационог Суда. Саопштио Т. И.

У радњи општ. часника-издаваоца уверења о сиротном стању нема дела из § 111. у в. § 132. крив. зак., пошто инкриминисано уверење не садржи сва означења, која се траже законом о таксама и његовим правилником да би се могло сматрати као уверење о сиротном стању.

Часници општине Н. оптужени су, што су на тражење управе среске болнице да се од Живојина Н. наплате болнички трошкови у суми 170 динара, издали уверење 2. марта 1927. год. Бр. 281 да Живојинов отац плаћа свега непосредне порезе без личног 4:50 дин. и да је према томе стања сиротног, мада је он тада имао имање и у једној другој општини, на које је задужен непосредном порезом са 6 динара, — чиме су себи створили кривицу, кажњиву по § 111. у вези § 132. крив. зак.

Првостепени Суд, решењем Бр. 14785 од 9. маја 1927. год. није оптужене ставио под суд, већ их слободне отпустио по оптужењу за дело из § 111. у в. § 132. крив. зак. и то са ових разлога:

„За постојање дела из § 111. крив. зак. тражи се, да чиновник, за добит своју или другога, или на штету других, писмене исправе, којих примање или издавање њему по званичној дужности припада, лажно или неисправно начини..., а по § 147. крив. зак. тражи се још да је то писмено од важности за доказ у уговорима... и уопште да служи за доказ права и правних односа.

У овом конкретном случају инкриминисане исправе — уверење Бр. 281 — требало је да послужи као уверење о сиротном стању у смислу чл. 5. и 6. зак. о таксама, те се доказно својство има да испитује у овом случају према зак. о таксама и правилнику за извршење истога.

Према тач. 26. чл. 1. правилника за извршење зак. о таксама у сваком уверењу о сиротном стању увек мора бити означено, да ли дотично лице плаћа, на име чега и колико, непосредног пореза, — као и по чијој изјави нема никаквог, или нема више имања или прихода, сем оног на који порез плаћа.

Међутим, инкриминисано уверење не садржи сва означења, која се траже законом

о таксама и његовим правилником, да би се могло сматрати као уверење о сиротном стању и да може послужити као доказ, нити може имати каквог доказног својства у том смислу, а нарочито што у инкриминисаном уверењу није означено да у другим општинама и уопште другог имања нема.

По жалби среског поглавара, Касациони Суд у IV одељењу расматрао је акта ове кривице и решењем бр. 3175 од 16. маја ове године нашао је, да је решење Првостепеног Суда бр. 14785 на закону основано.

Саопштио Д. Д. Бранковић, судија.

За привремену државину коју решава неспорних дела судија на основу чл. 2. тач. 7. измена и допуна неспорних правила и за деобу имања ради државине није надлежан избрани суд.

Стараоци тужилачке масе представљају, да је решењем судије за неспорна дела привремено досуђена у државину половина спорног имања док друга половина да припадне туженоме. Како тужени не пристаје да по овом решењу изврши деобу, тражили су да суд у смислу чл. 29. уредбе о убрзању рада реши, да је за деобу надлежан избрани суд.

Тужени истиче својину спорног имања.

Првостепени Зајечарски Суд је нашао:

Како је тужилачка страна поднетим решењем неспорних дела судије донетим на основу допуна чл. 2. тач. 7. неспор. правила доказала да има права на државину половине спорног имања, а да је тужени истим решењем упућен на парницу за доказивање својине, — то с обзиром на одлуку О. С. К. С. од 1. маја 1923. г. и чл. 29. уредбе о убрзању рада, постоји надлежност избраног суда.

Зато је решењем од 7. октобра 1927. г. Бр. 29314. решио, да овде постоји надлежност избраног суда.

К. С. у III. од. 26. јуна 1928. Бр. 7045 ништи.

„Кад је тужбом тражено да се изврши привремена деоба спорне имовине по решењу неспор. дела судије донетог на основу измена и допуна чл. 2. тач. 7. неспор. правила, онда је погрешно нашао, да је у смислу чл. 29. Уредбе о убрзању рада, за ову деобу надлежан избрани, суд јер овде није у питању подела задружног или заједничког имања, предвиђена у § 434. гр. с. п., већ само привремена деоба у погледу државине и уживања спорног имања за време трајања парнице о својини, а тек ако се пресудом судском констатује заједница имања, па се парничари не би сложили, надлежан би био избрани суд.

Саопштио Judex.

Одредбе §§ 505. и 506. грађ. зак. не односе се и на деобе, извршене пред изабраним судом, састављеним по прописима грађ. суд. пост., већ само на оне деобе, које су извршене ван избраног суда.

Тужилац М. тражио је код Ужичког Првостепеног Суда исправку раније деобе задружног имања између њега и туженог Р. са разлога, што ранијом деобом по пресуди избраног суда, од 30.-XII-1906. г. није од имања на део добио онолико, колико му по закону припада, већ мање, те му је тиме учињена неправда поменутом пресудом избраног суда.

Пресудом Ужичког Првостепеног Суда од 1.-VI.-1927. год. Бр. 32747 тужилац је одбијен од овог тражења као застарелог, пошто тужба није подигнута у законом предвиђеном року — §§ 505. и 506. грађ. зак. већ много доцније.

По жалби тужилачке стране, Апелациони Суд пресудом својом Бр. 5627 одобрио је поменуту пресуду Првостепеног Суда.

Касациони Суд, по жалби тужиоца, примедбама свога II одељења од 11. јануара 1928. год. Бр: 12733 поништио је пресуду Апелационог Суда са разлога:

„Није било места примени §§ 505. и 506. грађ. зак. јер се ти прописи не односе на деобе, извршене пред изабраним судом, састављеним по прописима грађ. суд. пост., већ се они односе само на оне деобе, које су извршене ван избраног суда.“

Београдски Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је пасмом својим од 21. јануара 1928. год. Бр. 366 дао следеће противразлоге:

„Законодавац је, прописавши у § 492. грађ. зак. у корист наследника и задругара право на деобу заједничког имања, у исто време прописао у § 496. грађ. зак. и начине, на које се ова деоба може вршити по међусобном споразуму, пред приватним одабраним људима или „пред својим судом или судијом.“ Али, предвиђајући и могућност да приликом деобе, буде појединим деобничарима нанесена каква штета због неправилно извршене деобе, законодавац је прописом § 505. грађ. зак. нормирао и право деобничарима да, у томе остављеном року, пред редовним судом траже *исправку извршене деобе*. У томе пропису међутим није направљена никаква разлика између начина деобе из § 496. грађ. зак., нити је и за један од њих, па ни за деобу пред изабраним судом речено, да се тај пропис на њу не односи, како налази одељење Касационог Суда у својим примедбама. Према томе, Апелациони Суд налази, да према самом тексту § 505. (arg. из речи: „деобничари“) овај пропис

даје право деобничарима, да траже исправку деобе и у случају, ако је ова извршена пред изабраним судом. Апелациони Суд налази, да је ово гледиште једино основано на закону, поред осталог, нарочито и са разлога, што је деобничарима право на изјаву жалбе противу пресуде изабраног суда у §§ 444. и 445. грађ. суд. пост. у начелу одузето а *изузетно само* допуштено у случајевима предвиђеним у тач. 1—4 тога законског прописа, у којима није поменуто и стварно оштећење деобничара при деоби, предвиђено у § 505. грађ. зак., због чега је сасвим логично протумачен овај последњи пропис у смислу, како га тумачи Апелациони Суд.“

Касациони Суд у својој Општој Седници од 7. фебруара 1928. год. Бр. 1136 усвојио је примедбе свога II одељења а противразлоге Апелационог Суда одбацио.

Саопштио Т. И.

Кад је у питању ортаклук за почесне спекулације трговачког карактера онда није надлежан редован грађански суд да у смислу чл. 29. Уредбе о убрзању рада код судских власти и § 434. тач. 5. грађ. суд. пост. одређује надлежност изабраног суда за распре о деоби ортака.

Инж. М. С. обратио је се надлежном редовном грађанском суду тужбом којом моли да се одреди надлежност Изабраног Суда за деобу између њега и фирме „Д“, с којом је имао уговор о ортаклуку за почесне спекулације. Тврдећи да између њега и тужене фирме заиста постоји овакав однос тужилац се за своје тражење позвао на прописе § 434. тач. 5. грађ. суд. пост. и чл. 29 Уредбе о убрзању рада код судских власти.

Тужена фирма у одговору на тужбу као и на рочишту, побијајући тужбене наводе, оспорила је надлежност редовног првостепеног суда за доношење одлуке о надлежности Изабраног Суда, позивајући се на § 16. закона о Устројству Трговачког Суда, јер: а) тужена страна је трговац, б) тужбом представљени уговор о ортаклуку за почесне радње јесте трговачког карактера.

Првостепени Суд решењем својим нађе да је надлежан да донесе одлуку о надлежности Изабраног Суда и донесе такву одлуку.

По жалби тужене стране на то решење Касациони Суд примедбом својим Бр. 9896/25

поништи решење Првостепеног Суда из овиих разлога: „Суд је погрешно нашао да по чл. 29. Уредбе о убрзању рада код судских власти о надлежности изабраног суда има у сваком случају да доноси одлуку редован првостепени суд, без обзира на природу спора који има да се расправи тим путем; чл. 29. поменуте Уредбе није ни у колико измењен пропис § 1. закона о устројству Трговачког Суда. Према томе суд је био дужан да се упусти у одлучивање природе овога посла: да ли је он грађанске или трговачке природе, па, ако нађе да је ово последње, онда је према § 16. зак. о устројству Трговачког Суда Трговачки Суд надлежан за расправу питања: да ли је по спору у питању надлежан изабрани суд или не“.

Поступајући по овим примедбама Првостепени Суд је решењем својим Бр. 55897/25 одбио тужиоца од тражења као од тражења ненадлежном суду поднетог.

По жалби тужилачке стране на овакво решење Првостепеног Суда Касациони Суд одлуком свога II одељења Бр. 3586/26 оснажи решење Првостепеног Суда и жалбу одбаци.

После овакве одлуке Касационог Суда тужилачка страна се по истој ствари обрати Београдском Трговачком Суду као надлежном и уз тужбу приложи и предње решење Касационог суда.

По свршеном извијању Београдски Трговачки Суд решењем својим од 13. марта ове године Бр. 19046 нађе да је апсолутно ненадлежан да у спору у питању одређује надлежност изабраног суда, мотивишући исто тиме да с обзиром на § 16. и 17. зак. о устројству Трговачког Суда, а на основу чл. 29, Уредбе о убрзању рада код судских власти и § 445. грађ. суд. пост. он није апсолутно надлежан за доношење одлука по поведеној спору.

Од интереса биће крај овога спора који је по себи врло деликатне природе. Јер примена чл. 29. Уредбе о убрзању рада код судских власти и §§ 434. тач. 5. и 455. грађ. суд. пост. није само од формалног значаја већ има и важност с обзиром на то што ортаклук за почесне спекулације има и грађанског и трговачког карактера, па се у погледу доказивања постојања истих примењује и различит законски поступак.

Саопштио Здравко Тодоровић, адвокат

Из наше администрације

Једно погрешно гледиште Министарства Унутрашњих Дела

За кредит у земљи и на страни један од важнијих услова је добар закон о извршењима. Извршења су код нас увек била предмет брижљивог проучавања законодаваца и правника и у толико су више интересовала наше правништво, што наш грађанско-судски поступак и стечајни закон нису довољно одговарали савременим потребама. Недовољно еластична, непотпуна процедура у извршењима, давала је повода многим жалбама. Те жалбе односиле су се на не тако мали број спорних питања. Једно од тих је и питање надлежности, о коме је пре краткога времена Касациони Суд, у појављеном конкретном случају, дао једно лепо образложено мишљење. Тицало се сукоба надлежности Министра Унутрашњих Дела и Првостепеног Суда.

Господин Министар Унутрашњих Дела, на име, актом својим Ибр. 348 од 24. фебруара 1928. год. доставио је Касационом Суду, да је између Првостепеног Суда за град Београд и њега, Министра Унутрашњих Дела, наступио негативан сукоб надлежности у погледу разматрања решења по предмету забране Ђ. П., трговца из Београда. Сукоб се састојао у овоме: Градски Суд за град Београд и Чукарицу за Извршења донео је 1924. год. решење под бр. 19049, којим је Б. П., у погледу тражења да се њене ствари, које су пописане по забрани Ђ. П., у погледу тражења да се њене ствари, које су пописане по забрани Ђ. П. иставе из пописа, упућени као слабија у праву на редован грађански спор. Противу тога решења Градског Суда она је изјавила жалбу Првостепеном Суду за град Београд, који се одлуком својом бр. 50282 од 1927. год. огласио ненадлежним за разматрање тога решења са разлога, што је закон о градским и среским судовима по коме је Првостепени Суд био надлежан за разматрање ових решења, престао да важи, па је предмет вратио извршном Одељењу Управе Града Београда, да га достави на разматрање вишој надзорној управној власти.

Извршно Одељење Управе града Београда спровело је према овој одлуци Суда предмет Министарству Унутрашњих Дела, као вишој управној власти, али се Министарство такође огласило ненадлежним за разматрање са разлога; што Министарство Унутрашњих

Дела, као управна власт, није овлашћена ниједним законским прописом да разматра решења судске власти, а у смислу начела поделе власти, које је и уставом санкционисано — чл. 46.—48. Устава. И по ставу 3. чл. 3. Уредбе о ликвидацији градских и среских судова види се, да су за разматрање решења ове врсте надлежне судске власти, а не управне, одн. извршне. Зато је молио Касациони Суд, да у смислу чл. 110. става 2. Устава донесе своју одлуку о томе, која је власт надлежна за разматрање напред поменутог решења Градског Суда за град Београд и Чукарицу за Извршења.

На основу § 8. зак. о своме устројству у в. става 2. чл. 110. Устава. Касациони Суд узео је овај предмет у разматрање, па је по разматрању нашао:

Решење о коме је овде реч, донето је од стране Градског Суда као пуномоћног судског органа, па је за разматрање таквих решења надлежан редован суд, било да су таква решења донета од стране градског или среског суда, у местима где он постоји, било да су та решења донета од стране полицијских власти, јер у таквим случајевима полицијске власти не раде у својој улози чисто управној, већ као помоћни судски орган.

По нашем позитивном праву, по одредбама крив. судског и грађан. судског поступка, као и по закону о истражним властима, полицијске власти поред своје чисто управне надлежности, имају и једну посебну, специјалну надлежност, као помоћни судски органи, пошто код нас није постојала и не постоји установа судских извршитеља као помоћних судских органа, који су инкорпорирани код редовног судства. Таква је улога полицијских власти на пример по кривичном судском поступку, кад се оне појављују као иследне власти. У том случају све његове одлуке по предметима ислеђења не подлеже разматрању више управне и надзорне власти, већ надлежних редовних судова. Иста је таква и улога полицијских власти и по грађанском судском поступку; сви послови које оне предузимају по одредбама тога закона и све одлуке које оне по њему донесу, све то оне раде у улози помоћних судских органа, а не у улози чисто управне власти, и све те њихове одлуке које оне донесу у томе својству, подлеже разматрању редовних судова, а не виших управних органа. Зато је нетачно гледиште Првостепеног Суда за град

Београд, да он није надлежан за разматрање напред поменутог решења градског суда с тога, што је закон о средским и градским судовима престао да важи, јер ако је он престао да важи, остале су на снази одредбе грађанског судског поступка, по којима полицијске власти имају надлежност помоћних судских органа. Ликвидације средских и градских судова имају само тај значај и домаћај, да надлежност тих судова пренесе сада понова на полицијске власти, т. ј. пренесе на њих улогу помоћних органа суда. То се најбоље види и из Уредбе о ликвидацији градских и средских судова од 8. октобра 1925. год., којом је прописан само поступак у ликвидацији тих судова.

Према свему до сада изложеном, Касациони је Суд нашао, да је за разматрање решења Градског Суда за град Београд и Чукарицу за Извршења бр. 19049 надлежан

Првостепени Суд за град Београд, а не Господин Министар Унутрашњих Дела, па је зато вратио сва акта овог предмета Првостепеном Суду с тим, да је о томе извештен и Господин Министар Унутрашњих Дела.

Ово мишљење из примедба Касационог Суда од 27. фебруара о. г. под бр. 2257 несумњиво је тачно и желети би било да Министарство Унутрашњих Дела правилно схвати питање своје надлежности о разматрању жалби на решења извршних власти. Његово садашње гледиште, да је оно надлежно за разматрање тих решења, не само да није на закону основано, него је и по дужини процедуре које оно намеће, а с обзиром на све инстанције кроз које би предмети морали пролазити, од велике штете за повериоце и у стању је да знатно поремети кредит и у земљи и у иностранству.

Љ. В. С.

Оцене и прикази

Д-р Илија Јелић: Крвна освета и умир у Црној Гори и Северној Албанији, докторска дисертација, Београд.

У почетку још морам нагласити, да је писац сретно изабрао тему за своју докторску дисертацију и да није радио компилаторски. Он је поред озбиљне студије свега онога што је у нашој и страниј литератури о „Крвној освети“ написано, студирао и сам овај облик правосуђа, који и данас има доминирајућу улогу при вршењу правде, код Северно Арбанашких племена, а делимично се задржао поред законског-кривичног правосуђа у Црној Гори. Са извесном топлином писац наводи у свом предговору, на какав је начин долазио до података и зашто је изабрао ову тему: „Као рођени Васојевић и блиски сусед Северних Арбанаса одгајен и васпитан на патријархалан начин у једној сељачкој кући, имао сам прилике да чујем и упамтим многе и многе ствари из народног живота и обичаја свога краја, нарочито о личним и племенским сукобима, као и о начину њиховог мирења и суђења“.

Писац је у свом уводу изнео општи значај и еволуциони развој крвне освете. Он је детаљно изложио, како је дошло до тог правног института, све мене кроз које је крвна освета пролазила, да се и дан данас задржи код појединих племена, у свом првобитном облику.

Показао је да је на висини модерне науке и да је савладао целокупан материјал и

правну литературу, која постоји о том предмету. Изложио је критички теорије о извору и пореклу крвне освете као и њене карактеристичне особине, које је како сам каже, одликују од сваког другог правног обичаја. На супрот општем мишљењу, да је крвна освета прошла кроз ове три еволуционе фазе: *нагонску, талион и композицију*, изнео је своју оригиналну теорију, по којој је крвна освета прошла кроз следеће фазе: *нагонску освету, примитивни талион, приватно судски талион, чисто судски талион и систем крвних шужби*. Уз то је исправљена заблуда, према којој је умир једна блажа врста крвне освете и повучена је јасна разлика између умира и крвне освете.

Даље је писац исправио погрешно схватање, које је у науци заступано, да је приватна реакција у свом еволутивном развоју прошла кроз три фазе: *прогонство, крвну освету и композицију*, и изнео је своје оригинално схватање по коме се време владавине приватне реакције, може тачније поделити у ове три фазе:

1. прогонство;
2. прогонство и освета;
3. прогонство, освета и умир.

Поред ових институција писац наводи да су постојали и други кривично-правни облици репресије, које је старешина вршио над члановима заједнице, и да су баш ови облици сачињавали унутрашње кривично право, на супрот крвној освети и умиру, који су по свом постанку међународног карактера.

WWW.UNIBLIZITETSKA.BI.BLIOTEK.A

www.unilib.rs

Најзад писац је на несумњив начин доказао, да је назив „крвна освета“, кад је о њој реч као о једном периоду приватне реакције, посве нетачан, јер су повређени реагвали, светили се и на друге начине, а не само путем крвне освете. Зато правилно налази, да се тај период пре може назвати „освета“, под који би појам дошла крвна освета и освета у опште, него само „крвна освета“, пошто је овај последњи назив много ужи од првог и због тога није у стању да обухвати све облике освете као приватне реакције противу извршилаца крив. дела.

Приликом излагања о зачетку и еволуционом развоју умира изложио је узроке, који су довели прво до драговољног а затим до принудног умира, који већ претпоставља један савршенији облик друштвене организације и при томе је јасно изложио да је за постојање умира, односно за нестанак крвне освете потребно двоје: Прво уверење код чланова једне друштвене заједнице, да је крвна освета штетна по њен правилан развитак и напредак и друго једна јака организована власт, која би своју вољу по потреби и силом могла наметнути члановима те заједнице.

Крвна освета је по њему један општи природни и социјални закон, чије трагове налазимо у прошлости свију старих културних народа, специјално пак налазимо је код Словена, где се одржала до најновијег доба, па је чак ушла и у писано право.

При том је изнесена интересантна разлика, која постоји између крвне освете и модерног кривичног законодавства. Јер док је законодавство, заједно са општим културним током човечанства, корачало џиновским корацима (mit siebenmeilenstiefeln како би се изразио Хегел), дотле је крвна освета и поред извесних промена, које су наступиле током векова у њеном еволуционом развоју, сачувала сву ону првобитну свирепост и све предрасуде из старих времена. — Ми на пример видимо, да је код модерног законодавства тачно одређена кривична одговорност појединаца, при чему се води рачуна, да делинквент одговара само, за оно и онолико, колико је сам проузроковао, да по правилу одговара само за своје радње. Међутим код крвне освете, не пита се чешће пута, ко је извршио кривично дело, већ да ли је достојан, да се над њим изврши крвна освета.

Према модерном законодавству казна може имати различите циљеве: репресивни, застрашујући или поправљајући, док код крвне освете казна не мора имати ниједан од тих циљева. Она је у пуно случајева одмазда за учињено зло, али се по правилу сматра, како

тачно наводи писац, као испуњавање неке свете религиозне дужности према убијеном, пошто се верује да душа покојникова неће мировати све дотле, док се освета не изврши. Према томе вршење крвне освете има сакрални карактер.

У главном у свом делу писац говори о крвној освети и умиру код Северно-Арбанашких племена и у Црној Гори. Да тачније проучи овај правни институт, помогло му је познанство са готово свим угледнијим племенским поглавицама Северне Албаније, где још данас влада „Лека-Канун“ — закон чувеног законодавца Леке Дукађинца. Поред тога је у детињству вероватно присуствовао, макар издалека неком умиру у свом племену. Најзад у тим крајевима традиције су врло јаке. Предања се преносе с колена на колена, и садашње генерације радо препричавају херојска дела својих предака. Можда ни једно српско племе не живи толико (мислим на духовни живот), у прошлости и од прошлости као Црногорско. Свака и најнеугледнија породица познаје историју свога племена и своју за читавих 200 година уназад, а није редак случај да једно угледно братство, према својим предањима води порекло од неког Косовског Војводе.

Према томе није чудо, што се у тим племенима крвна освета очувала до најновијег доба. Писац тачно констатује, да је осећање терета те дужности било врло велико код Црногораца и Арбанаса, јер су старци на умору остављали у аманет извршење освете, а тај се аманет није могао никако услед заборава изгубити, већ се преносио с колена на колена, као нека светиња и морао се кад тад испунити.

Простор ми не дозвољава да прикажем у пуној светлости све главе ове интересантне и одлично документоване књиге, али се на неким питањима морам ипак задржати. То је *место, време и начин вршења освете*. По пишчевој констатацији крвна освета је приватан домаћи посао, који укућани као сваки други домаћи рад, врше кад му време дође. Само време у коме се има извршити освета јесте двојако. Оно је факултативно кад стоји на вољу осветнику, да ли ће овог или оног дана извршити освету, или обавезно — кад се освета мора извршити одређеног дана. Да ли ће бити један или други случај, дознавало се на примитиван начин, по крви убијеног, која је у његовој породици чувана као чека реликвија. Осим тога поред дана у које се сме — *dies fasti* било је и дана у које се не сме вршити крвна освета — *dies nefasti*.

Интересантно је да се крвна освета вршила јавно и отворено између појединаца, дочим

између заједница нису се бирала средства, па је могло бити потајног и мучког међусобног убијања.

Приликом извршења крвне освете пазило се донекле на сразмеру: око за око, зуб за зуб, али је ипак повређени гледао да његова освета буде мало јача од извршеног кривичног дела.

Најинтересантнија глава је у овој књизи о узроцима крвне освете.

Као најважнији су етнички узроци. Писац црта карактере ових горштака, који су бистри, оштроумни, искрени и необично честољубиви. Полажу много на своје „ја“. Највећа им је светиња: образ, част и углед како њихов, тако и њихове породице. За Црногорце каже да су национални фанатици и сањари, дочим су Арбанаси били далеко од заједничког рада и националног живота, па су увек живели својим прастарим нецивилизованим племенским животом, који је био противан народном и државном јединству. Поред тих више мање лепих особина писац износи као узроке крвне освете: сујету, самовољу, лични ђеф појединаца и сујеверје које и дан данас постоји код простог народа, даље завидљивост, међусобну мржњу и кавгаџиство. Са одличним познавањем писац износи социјалне узроке.

Прво патријархално уређење породице и традиционалну потчињеност жене према мужу која је мало одвише истакнута, као неки *ius vitae necis*, уређење у коме се одгајао витешки дух и чувао углед и част породице. Жена је имала донекле потчињену улогу, али је зато уживала потпуну заштиту мушкараца. Напад на женину част сматрао се као најтежа увреда и повод за извршење крвне освете.

Друштвена политичка организација у Црној Гори и код северних Арбанаса детаљно је обрађена, са разлога што је писац истакао умесно, да колективни основ крвне освете лежи у племенској организацији и осећању племенске солидарности. Та политичка организација сачувала је племенски карактер и данас код Арбанаса, док се у Црној Гори сасвим изгубио те се племена сматрају као једна етничка целина, а немају никакав политички карактер. Не могу се сложити с писцем да у Црној Гори, до пре неколико деценија није било ни помена о каквсм правном поретку, пошто није било власти, која би га одржавала. Правни поредак *sui generis*, постојао је у Црној Гори и пре два века. Прво владике (донекле и гувернадури) имали су поред духовне и световну, како цивилну тако и војну власт. Истина постојао је изван антагонизам између носиоца централне власти и племенских главара, али су ипак

владике, нарочито владика Раде, нешто милостиво а нешто силом крчиле пут све већем јачању централне власти. Ту су власт кнежеви Данило и Никола били толико ојачали, да су могли угушити сваки устанак, који је имао сепаратистички карактер. Тако су се Црногорци потпуно привикли на живот у једној већој државној заједници, и већ у првим деценијама владавине Кнеза Николе, Црна Гора има правно уређење једне Државе и ако не потпуно модерне у данашњем духу. У осталом то уређење, одговарало је тадашњем уређењу Србије за време Милоша и Михаила. Као врховни орган, који је допуњавао тадашњу централну политичку организацију, био је Сенат Црногорски и Брдски, који је имао како управну, тако и судску, па донекле и законодавну власт. Тај се Сенат, доцније кад се политичко уређење усавршило и образована поједина Министарства за време владе Кнеза Николе рашчланио у Велики Суд и Државни Савет, одвајајући јасно на тај начин судску власт од извршне.

Кад се говори о узроцима крвне освете, вредно је напоменути, да је нетачно мишљење, према коме је културна заосталост један од узрока за вршење крвне освете. Корзика свакако долази у напредне крајеве, па ипак се крвна освета тамо сачувала до најновијег доба. Црва Гора и по броју и квалитету своје интелигенције, по материјалној и духовној култури свога народа, не заостаје ни мало за осталим деловима нашег племена, па ипак је у Црној Гори ио скоро било крвне освете. — У књизи су јасно и несумњиво изнети узроци крвне освете, који немају директне везе са културним нивоом оних крајева, у којима крвна освета још постоји или је постојала.

Да завршим. Ово дело о коме се најповољније изразила наша и страна критика, обрађено је са ванредном савесношћу и познавањем материјала. Просто је невероватно, да се о једном правном институту могло написати једно такво научно дело и прикупити толики огромни материјал, који већим делом ни до данас није нигде објављен.

Као што је г. проф. Перић од неколико §§ из грађ. закона о задругама и задружним односима створио читав систем задружног права и рекао последњу реч о овом систему у нашој правној науци, тако се може рећи и за писца ове књиге, да је дао последњу реч о крвној освети код Северних Арбанаса и Црногораца.

Не само по својој правној научној вредности, него по социјалистичким и етничким студијама ово дело далеко надмашује све што је у нашој литератури о крвној освети до данас написано.

О тој се теми код нас писало фрагментарно, са врло slabим познавањем грађе. Овде се радило систематски. Богата грађа је са потпуном научном сигурношћу претресана, изнете су карактеристичне особине крвне освете, и пружени такви подаци да и страни научњаци, као што је рекао један од приказивача ове књиге, могу помоћу познатих чињеница и нових података реконструисати институт крвне освете, онакав ка-

кав би изгледао од њеног постанка до данас, да се је нормално развијао код појединих народа.

Овим делом попуњена је једна осетна празнина у нашој правној науци, на такав начин, да оно, као што каже г. Тарановски може служити на част писцу и Универзитету, код кога је бранио своју дисертацију.

Гојко Терић, адв.

Мисли и афоризми

О правди и врлини

У моралном свету све се оснива на правди. Само је правда вечита. *Лакордер.*

Правда, више но и милосрђе, основа је сваког друштва. *Виктор Кузен.*

Правда је непомичан темељ друштва. *Пиндар.*

Да ли је боље некажњавање од казне? То је исто што и питати: има ли вишег интереса од правде? Онај који ослобођава кривца, посредно је његов саучесник. *Грин.*

Не захтевајте да други подноси оно, што и ви сами не би могли отпрети. *Сирус.*

Правда се бесчисти када јој се не додаје благост и попуштање: то би значило чинити добро дело на рђав начин. *Фенелон.*

Врлина је победа воље над природом. *Кант.*

Врлина се састоји у томе, да чинимо свако могуће добро и упућујемо своје осећаје задовољства и патње томе циљу. *Аристотело.*

Врлина више вреди од славе. *Вовенариј*

Врлина је једна врста ратног стања. Да би је имали морамо стално ратовати са собом. *Жан Жак Русо.*

Оно што врлина у човеку може не мери се његовим напорима, већ оним што је њему обично. *Паскал.*

Прикупио Љ. В. С.

Белешке

Земаљски конгрес адвоката

Према одлуци Управе нашег Удружења и Управе друштва адвоката из Хрватске у току септембра о. г. одржаће се земаљски конгрес адвоката.

Место и датум одржања конгреса објавиће се накнадно.

Наш делегат у Међународном Савезу Адвоката

За делегата адвоката наше краљевине при Средишњој Управи Међународног Савеза Адвоката изабран је г. Љубомир В. Стефановић, адвокат и потпредседник нашег Удружења.

Наша делегација код Министра Иностранних Дела

По повратку из Француске делегација адвоката примљена је од Министра Иностранних Дела, коме је реферисала о резултатима њенога рада у Ренсу и Паризу на конгресу француских адвоката и првој скупштини међународног савеза. Г. Д-р Воја Маринковић саслушао је са пуно пажње реферат и изразио задовољство на успеху делегације.

Јавни правозаступници

Г. Министар Правде поставио је: за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Ангелину Видаковић, адвокатског приправника из Београда;

за јавног правозаступника при Првостепеном Суду за Град Београд Светислава Андрејевића, јавног правозаступника из Тетова;

за јавног правозаступника при Окружном Суду на Цетињу Д-р Николу Јерговића, адвокатског приправника са Цетиња;

за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Николу Радовића, адвокатског приправника из Београда;

за јавног правозаступника при Првостепеном Пожаревачком Суду Миодрaга Јеличића, судског писара у оставци;

за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду, Дамјама Поповића, адвокатског приправника из Београда;

за јавног правозаступника при Првостепеном Зајечарском Суду Милутина Стевановића, судског писара у оставци;

за јавног правозаступника при Првостепеном Велешком Суду Миливоја Радојичића, инспектора Министарства Правде у пензији;

за јавног правозаступника при Првостепеном Пиротском Суду Крсту Соколовића, судију у оставци.

за јавног правозаступника при Првостепеном Гиљанском Суду Владана Гл. Поповића, адвокатског приправника из Гиљана;

за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Нинка Петровића, адвокатског приправника из Београда;

за јавног правозаступника при Првостепеном Суду за Град Београд Д-р Стевана Поповића, секретара Главне Контроле у оставци;

за јавног правозаступника при Ужичком Првостепеном Суду Вељка Кремића, адв. приправника из Ужица;

за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Милана Гроја, адвокатског приправника из Београда;

за јавног правозаступника при Првостепеном Суду за Град Београд Десанку Јездић, писара Првостепеног Суда за Град Београд;

за јавног правозаступника при Врањском Првостепеном Суду Исидора Витаса, великог жупана у пензији;

за јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Немању Јовановића, адвокатског приправника из Београда.

Уважене су оставке:

Љубомиру Тодоровићу, јавном правозаступнику из Аранђеловца и Душану Перуничкићу, јавном правозаступнику из Београда.

Разрешена и удаљена јавних правозаступника:

Престало је право на правозаступништво Михаилу П. Крстићу, јавном правозаступнику из Пожаревца, пошто је постао председник општине Града Пожаревца.

Упражњено је место Милораду Антонијевићу, јавном правозаступнику из Лознице, пошто је постављен за поглавара Среза Азбуковачког.

Удаљен је привремено од правозаступничке дужности Веља Вучковић, правозаступник из Скопља.

Више судије

Наименовани су:

за председника Банског Стола у Загребу Антун Ковачић, потпредседник истог суда;

за већника Стола Седморице Владислав Вежић, потпредседник Банског Стола у Загребу;

за већника Стола Седморице у Загребу Д-р Милан Куглер, начелник Министарства Правде;

за судију Касационог Суда Одељење Б. у Новом Саду Д-р Миливоје Поповић, председник Апелационог Суда у Новом Саду;

за потпредседника Апелационог Суда у Новом Саду Д-р Бошко Ђурђевић, председник Одељења у истом суду;

за председника Одељења у Апелационом Суду у Новом Саду Д-р Антун Гргинчевић, апелациони судија у поменутом суду;

за судског надсаветника Врховног Суда у Сарајеву Иван Ваковић, судски надсаветник Окружног Суда у Сарајеву;

за председнике Одељења Апелационог Суда у Новом Саду: Богдан Ђукић, Милан Зорић и Д-р Тома Павловић, апелациони судије Новосадског Апелационог Суда;

за судије Апелационог Суда у Новом Саду: Бела Патај, старешина Среског Суда у Новом Бечеју; Фрања Сочанин, старешина Среског Суда у Новој Кањижи; Д-р Иван Прудан, судија Окружног Суда у Новом Саду; Војислав Павловић, судија Окружног Суда у Великом Бечкерку и Јован Костић, судија Окружног Суда у Панчеву;

за председника Приштинског Првостепеног Суда. Сава Николић, председник Косово-Митровачког Суда;

за председника Нишког Првостепеног Суда Љубомир Хаџи-Стевић, председник Прокупачког Првостепеног Суда, по престанку;

за председника Прокупачког Првостепеног Суда Никола Евг. Брановички, судија Нишког Првостепеног Суда;

за вишег земаљског судског саветника у Земаљском Суду у Шибенику Шпиро Велес, земаљски судски саветник истог суда;

за судије Апелационог Суда у Новом Саду Д-р Јосип

Комар, судија среског суда у Чаковцу и Антун Марковић, судија Окружног Суда у Панчеву;

за земаљског саветника у Окружном Суду у Котору Абрахам Толентино, котарски судија истог суда;

за начелника Министарства Правде Владимир Антонивић, председник Лесковачког Првостепеног Суда;

за инспектора Министарства Правде Спасоје Петровић, судија Битољског Првостепеног Суда.

Пензионисани су:

Славољуб Сова, председник Босанског Стола у Загребу и Вјекослав Белчић, ветник Стола Седморице у Загребу.

Кретање судија

Послањени су:

за судију Нишког Првостепеног Суда Стеван Веселиновић, судија Ужичког Првостепеног Суда;

за државног тужиоца у Сомбору, Марко Милин, заменик дожавео одветника у Сплиту;

за судског саветника код Окружног Суда у Сарајеву, Јован Николиновић, адвокат у Сарајеву;

за судију Ужичког Првостепеног Суда, Дамњан Трифуновић, секретар истог суда;

за судију Судбеног Стола у Осеку, Бранислав Тушкан, инспектор Министарства Правде;

за судију Битољског Првостепеног Суда, Милан Коцић, по молби;

за судију Кумановског Првостепеног Суда, Миодраг Анђелковић, судија Пењског Првостепеног Суда, по молби;

за судију Штипског Првостепеног Суда, Драгољуб Остојић, секретар Ваљевског Првостепеног Суда;

за судију Пењског Првостепеног Суда, Стеван Деспотовић, секретар Призренског Првостепеног Суда;

за судију Окружног Суда у Панчеву, Витомир Петровић, бележник истог суда;

за судију Среског Суда у Новом Бечеју, Стеван Девечерски, бележник истог суда;

за судију Среског Суда у Алибунару, Страхиња Јовановић, привремени бележник Окружног Суда у Великој Кикинди;

за судију Среског Суда у Сенти, Д-р Анђелко Девесковић, бележник Окружног Суда у Белој Цркви;

за судију Среског Суда у Прелогу, Драгиша Ранчевић, привремени бележник Окружног Суда у Новом Саду;

за судију Крагујевачког Првостепеног Суда, Коста Молеровић, судија Јагодинског Првостепеног Суда, по молби;

за судију Београдског Трговачког Суда Светислав Вој. Вуловић, писир Касационог Суда у Београду;

за судију Јагодинског Првостепеног Суда, Велимир Јовановић, писар Првостепеног Суда за Округ Београдски;

за судију Котарског Суда у Ђурђевцу, Звонимир Корен, котарски судца у Слуњу;

за судију Битољског Првостепеног Суда, Томаш Пулевић, судија Лесковачког Првостепеног Суда.

Пензионисани су:

Звездан Чулић, судија Окружног Суда у Суботици и Миливоје Радојичић, инспектор Министарства Правде.

Слањени су на раслоужење:

Борис Христић, судија Београдског Трговачког Суда и Василије Ђорђевић, судија Алексиначког Првостепеног Суда.

ПРЕТПЛАЋУЈТЕ СЕ НА „БРАНИЧ“

Штампа »Туцовић« Београд, Макензијева 3. Тел. 11-42 и 47-35.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“ А. Д.

СКОПЉАНСКА УЛ. БР. 5

ТЕЛЕФОН 30—09

Препоручује са свога стоваришта следеће књиге:

Банковић Мих., Солун 1914—1916. год.	Дин.	10—
Бесаровић Милош Др., Шећерна болест и њено модерно лечење	„	20—
Велимировић Николај, Мисли о добру и злу	„	30—
Влајковић М. Др., Пореска реформа. Нов закон о непосредним порезима	„	40—
Ђорђевић Владан Др., Арнаути и Велике силе	„	10—
Ђурић Коста Др., Црква и држава	„	12—
Зрнић Лука, Народна држава и вера	„	5—
„ „ Светски рат	„	4—
Јовановић Јован Др., Наполеон I	„	40—
Ковачевић Србислав, Судска пракса у 1925. години	„	130—
„ „ Судска пракса у 1926. години	„	130—
Лановић М. Др., Конкордат Југославије са Ватиканом	„	30—
Марјановић Чеда Др., Жива црква у Русији	„	25—
Миловановић Милован Др., Судска медицина	„	150—
Нешић Милован Др., Сифилис у северо-источној Србији	„	40—
Николајевић Душан, Два есеја	„	10—
Новаковић Стојан, С Мораве на Вардар	„	10—
Нушић Бранислав, Листићи исписани у Пожаревачком казненом заводу	„	14—
Нушић Бранислав, Народни посланик, комедија у 3 чина	„	32—
„ „ Општинско дете, роман једног одојчета I/II део	„	40—
„ „ Сумњиво лице, комедија у 2 чина	„	20—
„ „ Протекција, комедија у 5 чинова	„	28—
„ „ Обичан човек, шала у 3 чина	„	18—
„ „ Приче I	„	12—
„ „ Аутобиографија (броширано)	„	30—
„ „ Аутобиографија (повезано)	„	50—
Симонић Здр., Поштанско-штедна, чековна и вирманска служба у Краљевини С. Х. С. (латиницом)	„	30—

КЊИЖАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

СКОПЉАНСКА 5

„ПОЛЕТ“

ТЕЛЕФОН 30-09

Поред свог богатог стоваришта књига и часописа на свима језицима, располаже и великим избором антикварских књига, од којих препоручује следеће, које су већим делом распродате:

- Божовић Тодор и Ђоновић Јован, Црна Гора и напредни покрет, Београд 1911 г.
Веснић М. Р. Др., Природни подмет међународног права (начело народности) Београд 1892. год.
Де Куланж Фистел, Држава старога века, Београд 1895. год.
Ђорђевић Ж. Ђорђе, О форми писменог тестаментa, када завешталац не може писати, Београд 1880. год.
Јовановић Слободан, Енглески парламентаризам, Београд 1902. год.
„ „ Политичке и правне расправе, књ. I—II, Београд 1908. год.
Карић В., Србија и Балкански савез, Београд 1893. год.
Кумануди Др. Коста, Један министар финансија из XVIII века Тирго, Београд 1904 г.
Мајков А., Историја Српског Народа, I издање, Београд 1858. год.
„ „ Историја Српског Народа, превео Ђура Даничић, II издање, Београд 1876.
Милинковић А. Јов., Критика на Законик судског поступка у кривичним делима, Београд 1883. год.
Милићевић М. Ђ., Кнежевина Србија, Београд 1876. год.
Митровић Др. Чеда, Први Српски закон о црквеним властима, Београд, 1909. год.
Новаковић Ст. Милета., Србија и дунавска обалска комисија (1856—1858), Београд 1913. год.
Новаковић Стојан, Балканска питања и мање историјско-политичке белешке о Балканском полуострву, Београд 1906. год.
Павловић Гојко, Бугарска и источна Румелија, Београд 1907. год.
Павловић М. Драг., Србија за време Аустријско-Турског рата, Београд 1910. год.
Павловић Стеван, Срби у Угарској, њихова повесница, Н. Сад 1883. год.
Перић М. Живојин, О народности у Српском законодавству, Београд 1905. год.
Петровић Мита, Финансије и установе обновљене Србије, књ. I—III.
Пироћанац М. С., Кнез Михаило и заједничка радња Балканских Народа, Београд 1895. год.
Пироћанац М. С., Белешке поводом једне „Дипломатске Историје“, Београд 1896. г.
Полит-Десанчић Мих. Др., Народност и њен државноправни основ, Н. Сад 1862. г.
Попов Нил, Србија и Русија, Београд 1850. год.
„ „ Србија после Париског мира, Београд 1872. год.
„ „ Србија и Турска од 1861—1867. год., Београд 1879. год.
Радовић Дим., Теорија казног поступка, Београд 1870. год.
Радосављевић-Бдин Ст. Ј., Историја Бугаризма на Балканском полуострву, Београд 1890. год.
Ранке Л., Историја Српске револуције, прев. Стојан Новаковић, Београд 1864. год.
Руvaraц Иларион, Монтенегрина прилошци историји Црне Горе, Земун, 1899. год.
Савић П. Ј., Теорија судских доказа у кривичним делима, Београд 1886. год.
Стојадиновић М. Милан, Српско законодавство о издржавању свештенства, Београд 1909. год.
Стојановић Љуба, Државна управа у демократији, Београд 1911. год.
Суботић Др. Д., VII. међународни конгрес за криминалну антропологију, Београд 1912. год.
Тодоровић А. М. Др., Међународно-правна положај Дунава, Београд 1910. год.
Чокорило А. Ђ., Значај културне борбе у Француској, Београд 1905. год.